

Määräykset ja ohjeet 15/2012

Kirjanpitoa, tilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevat määräykset ja ohjeet: Eläkekassat ja eläkesäätiöt

Dnro

FIVA 17/01.00/2017

Antopäivä

13.12.2012

Voimaantulopäivä

1.1.2013

Lisätietoja

Vakuutusvalvonta/Työeläkelaitokset

FINANSSIVALVONTA

puh. 09 183 51

etunimi.sukunimi@finanssivalvonta.fi

finanssivalvonta.fi

Määräysten ja ohjeiden oikeudellinen luonne

Määräykset

Finanssivalvonnan määräys- ja ohjekokoelmassa "Määräys"-otsikon alla esitetään Finanssivalvonnan antamat määräykset. Määräykset ovat velvoittavia oikeussääntöjä, joita on noudatettava.

Finanssivalvonta antaa määräyksiä ainoastaan määräyksenantoon valtuuttavan lain säännöksen nojalla ja sen asettamissa rajoissa.

Ohjeet

Finanssivalvonnan määräys- ja ohjekokoelmassa "Ohje"-otsikon alla esitetään Finanssivalvonnan tulkintoja lainsäädännön tai muun velvoittavan sääntelyn sisällöstä.

"Ohje"-otsikon alla on lisäksi suosituksia ja muita toimintaohjeita, jotka eivät ole velvoittavia. Ohjeissa on myös kansainvälisten ohjeiden ja suositusten noudattamista koskevat Finanssivalvonnan suositukset.

Ohjeen kirjoitustavasta ilmenee, milloin kyseessä on tulkinta ja milloin suositus tai muu toimintaohje. Ohjeiden kirjoitustapaa sekä määräysten ja ohjeiden oikeudellista luonnetta on selvitetty tarkemmin Finanssivalvonnan verkkopalvelussa.

[Finanssivalvonta.fi > Sääntely > Määräysten ja ohjeiden oikeudellinen luonne](#)

Sisällysluettelo

1	Soveltamisala ja määritelmät	10
1.1	Soveltamisala	10
1.2	Määritelmät	10
2	Säädöstausta ja kansainväliset suositukset	11
2.1	Lainsäädäntö	11
2.2	Euroopan unionin direktiivit	11
2.3	Finanssivalvonnan määräysenantovaltuudet.....	11
2.4	Kansalliset suositukset.....	12
3	Tavoitteet.....	13
4	Yleiset kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskevat määräykset ja ohjeet.....	14
4.1	AB-eläkekassan osastokohtaiset määräykset.....	14
4.2	Yhteiseläkesäätiö.....	14
4.2.1	Määritelmät	14
4.2.2	A-yhteiseläkesäätiöt.....	15
4.2.3	B-yhteiseläkesäätiöt.....	15
4.2.4	AB-yhteiseläkesäätiöt	15
4.3	Maksuperusteista ja etuusperusteista lisäeläkejärjestelyä harjoittava eläkekassa ja -säätiö	16
4.4	Hoitokustannustili.....	16
4.5	Sijoitusten kirjaamiselle asetetut vaatimukset.....	16
4.6	Tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden muutokset ja aikaisempien tilikausien virheet	16
4.7	Ulkomaanrahan määräiset erät	17

4.8	Vastuun siirto / Eläkekassa	17
4.8.1	Esimerkki vastuun siirrosta	17
4.9	Vakuutustoiminnan luovuttaminen ja vastaanottaminen / Eläkesäätiö	19
4.9.1	Esimerkki vakuutustoiminnan luovuttamisesta ja vastaanottamisesta.....	19
4.10	Luettelo kirjanpidoista ja aineistoista	20
4.11	Sijoitusten arvostaminen käypään arvoon	20
4.12	Konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus.....	20
4.13	Lakisääteistä eläketurvaa tarjoavien eläkekassojen ja – säätiöiden tilinpäätöstietojen yhdisteleminen.....	21
5	Saamisten ja sijoitusten arvostaminen	22
5.1	Hankintamenoön arvostaminen - peruseriaatteen	22
5.1.1	Sijoitukset.....	22
5.1.2	Rakennusten hankintameno, poistot, arvonalentumiset ja arvonalentumisten palautukset.....	23
5.1.3	Joukkovelkakirjalainojen ja muiden vastaavien raha- ja pääomamarkkinavälineiden arvonalentuminen	23
5.1.4	Arvonkorotus.....	24
5.2	Omaisuuksien käyttötarkoituksen muutos ja arvonkorotus	24
6	Suojaaminen hankintameno pohjaisessa kirjanpidossa	25
6.1	Yleiset periaatteet	25
6.2	Kirjanpidollinen suojaus	25
7	Johdannais sopimukset.....	28
7.1	Yleistä.....	28
7.2	Käsittely kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä	29
7.2.1	Optiosopimukset	29

		5 (107)
7.2.2	Terminisopimukset.....	30
7.2.3	Koron- ja valuutanvaihtosopimukset.....	32
8	Arvopaperin lainaus- ja takaisinostosopimukset	33
8.1	Arvopapereiden lainaus	33
8.1.1	Lainaksiantaja	33
8.1.2	Lainaksiottaja	33
8.2	Takaisinostosopimukset.....	34
9	Käypien arvojen määrittäminen	35
9.1	Yleistä.....	35
9.1.1	Kiinteistösijoitusten käypien arvojen määrittäminen.....	35
9.1.2	Muiden kuin kiinteistösijoitusten käypien arvojen määrittäminen.....	36
10	Tuloslaskelma.....	39
10.1	Tuloslaskelman kaava.....	39
10.2	Tuloslaskelman täyttäminen.....	44
10.2.1	Vakuutusmaksutulo / Eläkekassa.....	44
10.2.2	Maksutulo / Eläkesätiö.....	44
10.2.3	Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut	45
10.2.4	Sijoitusten realisoitumattomat arvonnousut ja arvonalaskut	47
10.2.5	Johdannaisopimusten tuotot ja kulut	47
10.2.6	Arvopaperin lainaus ja takaisinostosopimukset.....	48
10.2.7	Korvauskulut / Eläkekassa.....	48
10.2.8	Korvauskulut / Eläkesätiö	50
10.2.9	Vakuutusmaksuvastuun muutos / Eläkekassa	51

10.2.10	Maksuperusteisten järjestelyjen vakuutusmaksuvastuun muutos / Eläkesäätiö.....	51
10.2.11	Jälleen- ja luottovakuuttajat / Eläkekassa.....	51
10.2.12	Jälleen- ja luottovakuuttajat / Eläkesäätiö	52
10.2.13	Vastuuvajauksen muutos.....	52
10.2.14	Hoitokulut ja poistot.....	52
10.2.15	Muut tuotot ja kulut / Eläkekassa	53
10.2.16	Muut tuotot ja kulut / Eläkesäätiö.....	53
10.2.17	Tilinpäätössiirrot.....	54
10.2.18	Tuloverot ja muut välittömät verot	54
10.2.19	Sisäinen siirto.....	55
10.2.20	Palautus osakkaille / Eläkekassa	56
10.2.21	Palautus työnantajalle / Eläkesäätiö	56
11	Tase.....	57
11.1	Taseen kaava.....	57
11.2	Taseen täyttäminen	62
11.2.1	Aineettomat hyödykkeet	62
11.2.2	Kiinteistösijoitukset.....	62
11.2.3	Sijoitukset osakkaana olevaan työnantajayritykseen / Eläkekassa	63
11.2.4	Sijoitukset työnantajayritykseen / Eläkesäätiö.....	63
11.2.5	Muut sijoitukset	63
11.2.6	Sijoitukset, joiden valinnasta päättää vakuutetut.....	64
11.2.7	Vastuuvajaus	64
11.2.8	Saamiset	65

		7 (107)
11.2.9	Muu omaisuus.....	65
11.2.10	Siirtosaamiset	66
11.2.11	Oma pääoma	66
11.2.12	Tilinpäätössiirtojen kertymä	67
11.2.13	Vakuutustekninen vastuvelka / Eläkekassa	67
11.2.14	Eläkevastuu / Eläkesäätiö.....	67
11.2.15	Vakuutettujen valitseisiin sijoituskohteisiin kytkettyjen vakuutusten vastuvelka	68
11.2.16	Pakolliset varaukset.....	68
11.2.17	Velat	68
11.2.18	Siirtovelat	68
12	Rahoituslaskelma	70
13	Eläkekassan toimintakertomus ja liitetiedot	73
13.1	Toimintakertomus.....	73
13.2	Liitetiedot	73
13.2.1	Vakuutusmaksutulo.....	73
13.2.2	Korvauskulut	74
13.2.3	Hoitokulut	75
13.2.4	Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely.....	76
13.2.5	Maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn sijoitustoiminnan nettotuotot.....	77
13.2.6	Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset.....	77
13.2.7	Sijoitukset – arvostus taseessa hankintamenoon VKL 74 b §:n 1-3 mom. (Ei koske maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä)	78
13.2.8	Maksuperusteinen lisäeläkejärjestely	80
13.2.9	Lainasaamiset.....	81

		8 (107)
13.2.10	Saaminen (velka) vastuunjaosta	81
13.2.11	Oma pääoma	81
13.2.12	Vakuutustekninen vastuovelka	82
13.2.13	Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot	82
13.2.14	Arvopaperin lainausta ja takaisinostosopimuksia koskevat liitetiedot	83
13.2.15	Johdannaissopimuksia koskevat liitetiedot	83
13.3	Vakavaraisuutta koskevat liitetiedot.....	84
13.4	Eläkekassan riskit ja riskienhallinta	85
14	Eläkesäätiön toimintakertomus ja liitetiedot	86
14.1	Toimintakertomus.....	86
14.2	Liitetiedot	86
14.2.1	Kannatusmaksut ja vakuutusmaksut	86
14.2.2	Korvauskulut	87
14.2.3	Hoitokulut	88
14.2.4	Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut	88
14.2.5	Maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn sijoitustoiminnan nettotuotot	89
14.2.6	Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset.....	90
14.2.7	Sijoitukset – arvostus taseessa hankintamenoon ESL 41 a §:n 1-3 mom. (Ei koske maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä)	91
14.2.8	Maksuperusteiseen lisäeläkejärjestelyyn kuuluvat sijoitukset.....	93
14.2.9	Lainasaamiset.....	93
14.2.10	Vastuuvajaus	94
14.2.11	Saaminen (velka) vastuunjaosta	94
14.2.12	Oma pääoma	94

		9 (107)
14.2.13	Eläkevastuu	94
14.2.14	Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot.....	94
14.2.15	Arvopaperin lainausta ja takaisinostosopimuksia koskevat liitetiedot.....	95
14.2.16	Johdannaissopimuksia koskevat liitetiedot.....	96
14.3	Vakavaraisuutta koskevat liitetiedot.....	97
14.4	Eläkesäätiön riskit ja riskienhallinta.....	97
15	Tunnusluvut	99
15.1	Taloudellista kehitystä ja vakuutustoimintaa kuvaavat tunnusluvut	99
15.1.1	Yleistä	99
15.1.2	Tunnuslukujen laskentakaavat ja analyysien esittäminen.....	100
16	Kumotut määräykset ja ohjeet	104
17	Muutoshistoria	105
18	Liitteet	107
18.1	Eläkekassat ja –säätiöt.....	107

1 Soveltamisala ja määritelmät

1.1 Soveltamisala

- (1) Näitä määräyksiä ja ohjeita sovelletaan seuraaviin Finanssivalvonnasta annetun lain mukaisiin valvottaviin:
- eläkekassat
 - eläkesäätiöt
- (2) Näitä määräyksiä ja ohjeita sovelletaan lähtökohtaisesti sekä eläkekassoihin että eläkesäätiöihin. Jos johonkin lukuun sisältyvää määräystä tai ohjetta sovelletaan vain eläkekassoihin tai vain eläkesäätiöihin, on siitä erikseen maininta kyseisen määräyksen tai ohjeen kohdalla.

1.2 Määritelmät

A-eläkekassa ja B-eläkekassa

- (3) A-eläkekassalla tarkoitetaan tässä määräyksessä eläkekassaa, joka harjoittaa muuta kuin lakisääteistä toimintaa ja B-kassalla eläkekassaa, joka harjoittaa lakisääteistä toimintaa.

AB-eläkekassa

- (4) AB-eläkekassalla tarkoitetaan tässä määräyksessä eläkekassaa, joka harjoittaa sekä lakisääteistä toimintaa (B-osasto) että muuta toimintaa (A-osasto). AB-eläkekassan kirjanpito on aina laadittava osastokohtaisesti.

A-eläkesäätiö ja B-eläkesäätiö

- (5) A-eläkesäätiöllä tarkoitetaan tässä määräyksessä eläkesäätiötä, jonka tarkoituksena on myöntää yksinomaan vapaaehtoisia lisäeläkkeitä ja muita etuuksia ja B-eläkesäätiöllä eläkesäätiötä, jonka tarkoituksen on myöntää yksinomaan lakisääteisiä eläkkeitä ja muita etuuksia.

AB-eläkesäätiö

- (6) AB-eläkesäätiöllä tarkoitetaan tässä määräyksessä eläkesäätiötä, jonka tarkoituksena on myöntää sekä vapaaehtoisia lisäetuuksia (A-osasto) että lakisääteisiä eläkkeitä ja muita etuuksia (B-osasto).

Yhteiseläkesäätiö

- (7) Yhteiseläkesäätiöllä tarkoitetaan ESL 13 luvun mukaista eläkesäätiötä, johon voi kuulua kaksi tai useampia työnantajia.

2 Säästöstausta ja kansainväliset suositukset

2.1 Lainsäädäntö

(1) Näiden määräysten ja ohjeiden aihepiiriin liittyvät seuraavat säädökset:

- vakuutuskassalaki (1164/1992, jäljempänä myös VKL)
- eläkesäätiölaki (1774/1995, jäljempänä myös ESL)
- kirjanpitolaki (1336/1997, jäljempänä myös KPL)
- laki maksuperusteisista lisäeläkejärjestelyistä eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa (173/2009)
- rahoitusvakuuslaki (11/2004)
- korkolaki (633/1982)
- työntekijän eläkelaki (395/2006, jäljempänä myös TyEL)
- yrittäjän eläkelaki (1272/2006, jäljempänä myös YEL)
- aravarajoituslaki (1190/1993)
- laki valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta (644/2003, jäljempänä myös VEKL)
- laki työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta (677/2005)
- sosiaali- ja terveysministeriön asetus vakuutuskassan ja eläkesäätiön tilinpäätöksestä (1336/2002, jäljempänä myös STMtpA)
- sosiaali- ja terveysministeriön asetus eläkekassan erinäisistä säännöksistä (1353/2006, jäljempänä myös STMA 1353/2006)
- sosiaali- ja terveysministeriön asetus eläkesäätiön erinäisistä säännöksistä (1352/2006)
- sosiaali- ja terveysministeriön asetus eläkesäätiön erinäisistä säännöksistä annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen muuttamisesta (2/2012)
- kirjanpitoasetus (1339/1997, jäljempänä myös KPA)

2.2 Euroopan unionin direktiivit

- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/34/EY(32013L0034), annettu 26 päivänä elokuuta 2013, tietäntyyppisten yritysten vuositilinpäätöksistä, konsernitilinpäätöksistä ja niihin liittyvistä kertomuksista. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/43/EY muuttamisesta ja neuvoston direktiivien 78/660/ETY ja 83/349/ETY kumoamisesta (ETA:n kannalta merkityksellinen teksti):(EUVL L 182, 29.6.2013,s.19 - 76)

2.3 Finanssivalvonnan määräyksenantovaltuudet

- (2) Finanssivalvonnan oikeus antaa velvoittavia määräyksiä perustuu seuraaviin lain säännöksiin:
- vakuutuskassalain 74 b §:n 6 momentti
 - vakuutuskassalain 77 §:n 3 momentti
 - eläkesäätiölain 41a §:n 6 momentti
 - eläkesäätiölain 42 §:n 3 momentti

15/2012

Antopäivä: 13.12.2012
Voimassa: 1.1.2013 lukien toistaiseksi

12 (107)

2.4 Kansalliset suositukset

- (3) Kirjanpitolautakunnan (KILA) yleisohjeet soveltuvin osin.

3 Tavoitteet

- (1) Näiden määräysten ja ohjeiden tavoitteena on
- varmistaa, että valvottavan laatima tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan valvottavan toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Lisäksi tavoitteena on varmistaa, että valvottavat soveltavat tilinpäätöksen laadintaan liittyviä aineellisia ja teknisiä määräyksiä mahdollisimman yhdenmukaisesti. *(Annettu 23.11.2017, voimaan 31.12.2017)*
 - palvella mahdollisimman kattavasti valvottavan tilinpäätöksen laadintaa.

4 Yleiset kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskevat määräykset ja ohjeet

- (1) Vakuutuskassalain (VKL) 6 luvussa säädetään eläkekassan ja eläkesäätiölain (ESL) 5 luvussa eläkesäätiön tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.
- (2) Finanssivalvonnan oikeus antaa velvoittavia määräyksiä perustuu seuraaviin lain säännöksiin:
 - vakuutuskassalain 74 b §:n 6 momentti
 - vakuutuskassalain 77 §:n 3 momentti
 - eläkesäätiölain 41 a §:n 6 momentti
 - eläkesäätiölain 42 §:n 3 momentti.

4.1 AB-eläkekassan osastokohtaiset määräykset

- (3) VKL 8 a §:n 1 momentin mukaan lakisääteistä toimintaa harjoittavan eläkekassan on pidettävä lakisääteisen ja muun toiminnan varat ja velat sekä tuotot ja kulut osastoittain erillään (*osastojako*).
- (4) Lakisääteiseen toimintaan luetaan TyEL:n vähimmäisehtojen mukainen eläketurva, Työntekijän eläkelain voimaanpanolain (396/2006) 30 a §:n mukaisesti rekisteröity lisäetuus ja YEL:n mukainen perusvakuutus. Muulla toiminnalla tarkoitetaan lakisääteisiä etuuksia täydentäviä vapaaehtoisia lisäeläkkeitä ja muita etuuksia. (*Annettu 7.3.2019, voimaan 31.3.2019*)
- (5) AB-eläkekassan kirjanpidon ja tilinpäätöksen erilläänpidon osalta on lisäksi otettava huomioon STMtpA:n ja STMA:n 1353/2006 säännökset.

MÄÄRÄYS (kohdat 6-7)

- (6) AB-eläkekassan kirjanpito on laadittava osastokohtaisesti. Tällöin kirjanpidosta on käytävä selville kummankin osaston osalta erikseen kaikki tuloslaskelmaan ja taseeseen päättyvät erät.
- (7) Tuloslaskelma ja tase on laadittava sekä A- ja B-osastojen osalta erikseen että koko kassan osalta.

4.2 Yhteiseläkesäätiö

4.2.1 Määritelmät

Työntantajakohtainen järjestelmä

- (8) Työntantajakohtaisessa järjestelmässä kirjanpito on laadittava siten, että siitä käyvät selville kunkin eläkesäätiöön kuuluvan työntäjän osalta erikseen tuloslaskelmaan ja taseeseen päättyvät erät.

Tasaava järjestelmä

- (9) Tasaavassa järjestelmässä eläkesäätiö toimii yhtenä kokonaisuutena. Kirjanpitoa ei pidetä työntäjittäin erikseen eikä tuloslaskelmassa eritellä työntäjittäin eläkevastuita ja vastuuvajauksien

muutoksia. Eläkesäätiölle suoritettava kannatusmaksu jaetaan kunkin työnantajan osalle eläkesäätiön säännöissä määrättyllä tavalla.

4.2.2 A-yhteiseläkesäätiöt

- (10) Kirjanpito laaditaan ESL 117 §:n mukaan työnantajakohtaisesti, jollei sosiaali- ja terveysministeriö ole myöntänyt eläkesäätiölle lupaa noudattaa tasaavaa järjestelmää.

MÄÄRÄYS (kohdat 11–13)

- (11) Kunkin eläkesäätiöön kuuluvan työnantajan osalta on laadittava erikseen tuloslaskelma ja tase sekä lisäksi tuloslaskelma ja tase on laadittava koko eläkesäätiöstä.
- (12) Omaisuus kirjataan kirjanpidossa sille työnantajalle, jonka eläkesäätiöön luovuttamalla varoilla omaisuus on hankittu. Jos hankintaan on käytetty useamman työnantajan eläkesäätiölle luovuttamia varoja, kirjataan kunkin työnantajan osalle käytettyjä varoja vastaava osa hankitusta omaisuudesta.
- (13) Tasaavan järjestelmän osalta menetellään samoin kuin B-yhteiseläkesäätiössä.

4.2.3 B-yhteiseläkesäätiöt

- (14) Kirjanpito laaditaan ESL 117 §:n mukaan joko työnantajakohtaisesti tai tasaavan järjestelmän mukaisesti.

MÄÄRÄYS (kohdat 15–18)

- (15) Työnantajakohtaisessa järjestelmässä pidetään kirjanpito työnantajittain erikseen noudattaen kohdissa (11 -12) annettuja kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskevia määräyksiä. *(Annettu 7.3.2019, voimaan 31.3.2019)*
- (16) Tasaavassa järjestelmässä työnantajien maksamat kannatusmaksut voidaan jakaa työnantajien tilikauden aikana maksamien eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden palkkojen mukaisessa suhteessa.
- (17) Jos eläkesäätiön hallitus päättää periä kannatusmaksua työnantajilta määrän, joka aiheuttaa eläkesäätiössä vastuuvajauksen, jaetaan eläkesäätiön vastuuvajaus työnantajien kesken työnantajien eläkevastuuosuuksien mukaisessa suhteessa.
- (18) Lisävakuutusvastuun ja lisävakuutusvastuuseen sisältyvän korkoeron osalta tasaavaa kirjanpitojärjestelmää noudattavan eläkesäätiön osalta riittää, että se ilmoittaa säätiökohtaiset rahamäärät.

4.2.4 AB-yhteiseläkesäätiöt

- (19) AB-yhteiseläkesäätiön on kirjanpidon ja tilinpäätöksen osalta noudatettava STMtpA:n ja STMA:n 1353/2006 määräyksiä.
- (20) AB-yhteiseläkesäätiön on eri osastojen osalta noudatettava eläkesäätiön säännöistä riippuen joko työnantajakohtaisen tai tasaavan järjestelmän mukaista kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskevia määräyksiä ja ohjeita.

MÄÄRÄYS (kohta 21)

- (21) Tuloslaskelma on laadittava sekä A- ja B-osastojen osalta erikseen että erikseen myös koko eläkesäätiön osalta.

4.3 Maksuperusteista ja etuusperusteista lisäeläkejärjestelyä harjoittava eläkekassa ja -säätiö

MÄÄRÄYS (kohdat 22–24)

- (22) Eläkekassassa ja -säätiössä, jossa harjoitetaan sekä maksuperusteista että etuusperusteista lisäeläkejärjestelyä, on tuloslaskelma ja tase laadittava molempien osastojen osalta erikseen sekä myös erikseen koko eläkekassan ja -säätiön osalta.
- (23) Osastoittain laaditusta kirjanpidosta on käytävä selville kummankin osaston osalta erikseen tuloslaskelmaan ja taseeseen päätyvät erät.
- (24) Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut katsotaan kuuluvan sille osastolle, jonka luovuttamista varoista ne ovat aiheutuneet. Sellaiset tuotot ja kulut, joita ei pystytä aiheuttamisperiaatteen mukaisesti suoraan kohdistamaan osastoille, jaetaan eläkekassan ja -säätiön hallituksen vuosittain etukäteen vahvistamien jakosääntöjen perusteella.

4.4 Hoitokustannustili

MÄÄRÄYS (kohdat 25–26)

- (25) Maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä harjoittavan eläkekassan ja -säätiön, jossa hoitokustannuksia ei jaeta rahoittavan yrityksen ja vakuutetun kesken tulee perustaa erillinen pankkitili, jolta suoritetaan eläkekassan ja -säätiön hoitokustannukset (hoitokustannustili). Rahoittavan yrityksen tulee tällöin huolehtia hoitokustannustilillä olevien varojen riittävydestä hoitokuluihin.
- (26) Hoitokustannustilille siirretään sääntöihin otetun määräyksen perusteella myös sellaisen jäsenen, vapaakirjan saaneen henkilön ja eläkkeensaajan jäljellä olevat vakuutussäästöt, jolla ei ole kuollessaan lakimääräisiä perillisiä.

4.5 Sijoitusten kirjaamiselle asetetut vaatimukset

MÄÄRÄYS (kohta 27)

- (27) Eläkekassan ja -säätiön kirjanpidon perusteella tulee pystyä selvittämään sijoituksiin merkityn omaisuuden alkuperäinen hankintameno, kertyneet arvonalentumiset, tehdyt arvonalentumisen palautukset sekä arvonorotukset erikseen saamisiksi sekä sijoitus- ja käyttöomaisuudeksi katsottavien sijoitusten osalta.

4.6 Tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden muutokset ja aikaisempien tilikausien virheet

MÄÄRÄYS (kohta 28)

- (28) Tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden muutokset sekä aikaisempia tilikausia koskevien olennaisten virheiden korjaukset merkitään tilikauden tuloslaskelmaan.

4.7 Ulkomaanrahan määräiset erät

- (29) KPL 5 luvun 3 §:n mukaan ulkomaanrahan määräiset saamiset samoin kuin ulkomaanrahan määräiset velat ja muut sitoumukset muutetaan euromääräiseksi tilinpäätöspäivän kurssiin.

MÄÄRÄYS (kohdat 30–32)

- (30) Valuuttakurssierot käsitellään kirjanpidossa pääsääntöisesti tulon tai menon oikaisueränä ja rahoitustapahtumiin liittyvät kurssierot sijoitustoiminnan muina tuloina/menoina. Vähäiset menon tai tulon oikaisuerinä syntyneet kurssierot voidaan käsitellä sijoitustoiminnan muina tuloina/menoina.
- (31) Taseen muidenkin omaisuuserien kuin sijoitusomaisuuden valuuttakurssivoitto merkitään sijoitustoiminnan tuottoihin ja niiden valuuttakurssitappiot sijoitustoiminnan kuluihin.
- (32) Kurssierot käsitellään noudattaen KILA:n yleisohjetta ulkomaanrahan määräisten saamisten sekä velkojen ja muiden sitoumusten muuttamisesta euromääräisiksi (13.12.2005). Yleisohjetta noudetaan myös suojaamistilanteissa.

4.8 Vastuun siirto / Eläkekassa

- (33) VKL 132 §:n ja 134 §:n mukaan eläkekassa voi Finanssivalvonnan suostumuksella siirtää vastuunsa kokonaan tai osaksi toiselle eläkekassalle, eläkesäätiölle tai vakuutusyhtiölle sekä vastaanottaa vastuuta.

MÄÄRÄYS (kohdat 34–37)

- (34) Vastuunsiirto kirjataan eläkekassan kirjanpidossa sinä vuonna, jolloin vastuunsiirto on Finanssivalvonnan hyväksymän vastuunsiirtosopimuksen mukaan tai Finanssivalvonnan vahvistamana muuna ajankohtana tapahtunut.
- (35) Vastuun siirto kirjataan luovuttavan/vastaanottavan eläkekassan osalta siirtohetkellä ilman tulosvaikutusta.
- (36) Vastuuvelan muutos taseessa tilikauden lopussa vastaa tällöin vastuuvelan kokonaisuutosta tuloslaskelmassa (vakuutuskannan luovuttaminen/vastaanottaminen on osa tilikauden muuta korvausvastuun/vakuutusmaksuvastuun muutosta).
- (37) Vastuunsiirron osalta esitetään liitetiedoissa erikseen luovutetun ja vastaanotetun vastuunsiirron vaikutus. Lisäksi toimintakertomuksessa on oltava selvitys vastuunsiirroista (luovuttaminen ja vastaanottaminen).

4.8.1 Esimerkki vastuun siirrosta**OHJE (kohdat 38–44)**

TyEL:n ja muun kuin TyEL:n mukaisen vastuun luovuttaminen

- (38) Vastuun luovuttamisessa siirtyvä omaisuus kirjataan siirtohetkellä taseeseen sijoitusten tilien vähennykseksi ja tuloslaskelmassa korvauskulujen tilille *Lakisääteisten eläkkeiden korvausvastuun*

muutos (Muiden eläkkeidenkorvausvastuun muutos) ja vakuutusmaksuvastuun muutoksen tilille Lakisääteiset eläkkeet (Muut eläkkeet).

- (39) Luovutettava vastuu kirjataan siirtohetkellä tuloslaskelmassa tileille Vastuun siirrot ja Korvauskulut/Lakisääteisten eläkkeiden Korvausvastuun muutos (Muiden eläkkeiden korvausvastuun muutos) sekä tilille Vakuutusmaksuvastuun muutos/Lakisääteiset eläkkeet (Muut eläkkeet).
- (40) Tilinpäätöksessä vastuun siirto kirjataan yhdessä korvausvastuun ja vakuutusmaksuvastuun muun muutoksen kanssa (tässä esimerkissä korvausvastuun muu muutos on -25 ja vakuutusmaksuvastuun muu muutos -25; vastuunsiirto on +30). Tuloslaskelman pääryhmässä korvauskulut tileille Lakisääteisten eläkkeiden korvausvastuun muutos (Muiden eläkkeiden korvausvastuun muutos) sekä Vakuutusmaksuvastuun muutos/Lakisääteiset eläkkeet (Muut eläkkeet) yhdessä vastaavat tällöin vakuutusteknisen vastuuvelan tilikauden taseen alku- ja loppusuureiden erotusta (-20).
- (41) Vastuun siirto tuloslaskelmatilien osalta tilinpäätöksessä:
Korvauskulut:		
Lakisääteisten eläkkeiden korvausvastuun muutos (Muiden eläkkeiden korvausvastuun muutos)	-10	
Vastuun siirrot	-30	
Vakuutusmaksuvastuun muutos:		
Lakisääteiset eläkkeet (Muut eläkkeet)	-10	-50
- TyEL:n ja muun kuin TyEL:n mukaisen vastuun vastaanottaminen
- (42) Eläkekassa kirjaa vastuun vastaanottamisen taseeseen vastaavasti (peilikuvana) ilman tulovaiikutusta.
- (43) Kirjausohje:
Korvauskulut:		
Lakisääteisten eläkkeiden korvausvastuun muutos (Muiden eläkkeiden vastuuvelan muutos)	-10	
Vastuun siirto	+30	
Vakuutusmaksuvastuun muutos:		
Lakisääteiset eläkkeet (Muut eläkkeet)	-10	+10
- Esimerkissä käytetyt luvut:
<u>Luovuttaminen:</u>		<u>Vastaanottaminen:</u>	
Vakuutustekninen vastuuelka tase v-1	100	Vakuutustekninen vastuuelka tase v -1	100
Vastuun siirto/ luovutus	-30	Vastuunsiirto/vastaanottaminen	+30
<u>Muu vastuuvelan muutos</u>	<u>+50</u>	<u>Muu vastuuvelan muutos</u>	<u>-10</u>
Vastuuelka taseessa vuonna v	120	Vastuuelka taseessa vuonna v	120
- (44) Esimerkissä on oletettu, että:
- siirtyvä vastuu on yhtä suuri kuin siirtyvä omaisuus

- tilikauden vastuuvelan muutos luovutettaessa on +50 / vastaanotettaessa -10
- vastuunsiirto vaikuttaa korvaus- ja vakuutusmaksuvastuuseen yhtä paljon.

4.9 Vakuutustoiminnan luovuttaminen ja vastaanottaminen / Eläkesäätiö

- (45) ESL 100 §:n mukaan eläkesäätiö voi Finanssivalvonnan suostumuksella luovuttaa vakuutustoimintansa kokonaan tai osaksi toiselle eläkesäätiölle, eläkekassalle tai vakuutusyhtiölle sekä ESL 100 a §:n mukaan vastaanottaa vastuuta.

MÄÄRÄYS (kohdat 46–49)

- (46) Vakuutustoiminnan luovuttaminen ja vastaanottaminen kirjataan eläkesäätiön kirjanpidossa sinä vuonna, jolloin vakuutustoiminnan luovuttaminen ja vastaanottaminen on Finanssivalvonnan hyväksymän luovutussopimuksen mukaan tai Finanssivalvonnan määräämänä muuna ajankohtana tapahtunut.
- (47) Eläkevastuun luovuttaminen kirjataan luovuttavan/vastaanottavan eläkesäätiön osalta siirtohetkellä ilman tulosvaikutusta.
- (48) Eläkevastuun muutos taseessa tilikauden lopussa vastaa tällöin eläkevastuun kokonaisuudesta tuloslaskelmassa (vakuutuskannan luovuttaminen/vastaanottaminen on osa tilikauden muuta eläkevastuun muutosta).
- (49) Vakuutustoiminnan luovuttamisen ja vastaanottamisen osalta esitetään liitetiedoissa erikseen luovutetun ja vastaanotetun eläkevastuun vaikutus. Lisäksi toimintakertomuksessa on oltava selvitys vakuutustoiminnan luovuttamisesta ja vastaanottamisesta.

4.9.1 Esimerkki vakuutustoiminnan luovuttamisesta ja vastaanottamisesta

OHJE (kohdat 50–55)

Lakisääteisen ja muun kuin lakisääteisen vakuutustoiminnan luovuttaminen

- (50) Vakuutustoiminnan luovutuksessa siirtyvä omaisuus kirjataan siirtohetkellä taseeseen sijoitusten tilien vähennykseksi ja tuloslaskelmassa korvauskulujen tilille *Lakisääteisten eläkkeiden eläkevastuun muutos (Muiden eläkkeiden eläkevastuun muutos)*.
- (51) Luovutettava eläkevastuu kirjataan siirtohetkellä tuloslaskelmassa tilille Vakuutustoiminnan luovuttamiset ja *Lakisääteisten eläkkeiden eläkevastuun muutos (Muiden eläkkeiden eläkevastuun muutos)*.
- (52) Tilinpäätöksessä vakuutustoiminnan luovuttaminen kirjataan yhdessä eläkevastuun muun muutoksen kanssa (tässä esimerkissä eläkevastuun muu muutos on -50 ja vakuutustoiminnan luovuttaminen +30). Tuloslaskelman pääryhmässä korvauskulut tili *Lakisääteisten eläkkeiden eläkevastuun muutos (Muiden eläkkeiden eläkevastuun muutos)* vastaa silloin eläkevastuun tilikauden taseen alku- ja loppusuureiden erotusta (-20).
- (53) Vakuutustoiminnan luovuttaminen tuloslaskelmaerien osalta tilinpäätöksessä:
- Korvauskulut:

Lakisääteisten eläkkeiden eläkevastuun muutos (Muiden eläkkeiden eläkevastuun muutos)	-20	
Vakuutustoiminnan luovuttamiset/vastaanottamiset	-30	-50

Lakisääteisen ja muun kuin lakisääteisen vakuutustoiminnan vastaanottaminen

- (54) Eläkesäätiö kirjaa luovutetun vakuutustoiminnan vastaanottamisen taseeseen vastaavasti (peilikuvana) ilman tulosvaikutusta.

Korvauskulut:

Lakisääteisten eläkkeiden eläkevastuun muutos (Muiden eläkkeiden eläkevastuun muutos)	-20	
Vakuutustoiminnan luovuttamiset/vastaanottamiset	+30	+10

Esimerkissä käytetyt luvut:

Luovuttaminen:		Vastaanottaminen:	
Eläkevastuu tase v-1	100	Eläkevastuu tase v-1	100
Vakuutuskannan luovutus	-30	Vakuutuskannan vastaanottaminen	+30
Muu eläkevastuun muutos	+50	Muu eläkevastuun muutos	-10
Eläkevastuu v	120	Eläkevastuu v	120

- (55) Esimerkissä on oletettu, että:

- siirtyvä vastuu on yhtä suuri kuin siirtyvä omaisuus
- tilikauden vastuuvelan muutos luovutettaessa on +50 / vastaanotettaessa -10

4.10 Luettelo kirjanpidoista ja aineistoista

- (56) Luettelosta kirjanpidoista ja aineistoista säädetään KPL 2 luvun 7a §:ssä. (Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)

MÄÄRÄYS (kohta 57)

- (57) AB-eläkekassan ja -säätiön on sisällytettävä luetteloon kirjanpidoista ja aineistoista myös osasto-kohtaiset tuloslaskelmat, taseet ja sijoitustoiminnan liitetiedot. (Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)

4.11 Sijoitusten arvostaminen käypään arvoon

- (58) Mikäli eläkekassa tai säätiö valitsee rahoitusvälineiden ja/tai sijoituskiinteistöjen merkitsemisen käypään arvoon noudatetaan KPL 5 luvun 2a §:n ja KPL 5 luvun 2b §:n säännöksiä. (Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)

4.12 Konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus

- (59) Konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta säädetään KPL 6 luvun 1 §:ssä. (Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)

4.13 Lakisääteistä eläketurvaa tarjoavien eläkekassojen ja – säätiöiden tilinpäätöstietojen yhdisteleminen

OHJE (kohta 60)

- (60) Lakisääteistä eläketurvaa harjoittavan eläkekassan ja – säätiön tilinpäätöstietoja ei saa yhdistellä toisen vakuutusyhtiön tai muun yhteisön konsernitilinpäätökseen. *(Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)*

5 Saamisten ja sijoitusten arvostaminen

- (1) Vakuutuskassalain (VKL) 6 luvussa säädetään eläkekassan ja eläkesäätiölain (ESL) 5 luvussa eläkesäätiön tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.
- (2) Finanssivalvonnan oikeus antaa velvoittavia määräyksiä perustuu seuraaviin lain säännöksiin:
 - vakuutuskassalain 74 b §:n 6 momentti
 - vakuutuskassalain 77 §:n 3 momentti
 - eläkesäätiölain 41 a §:n 6 momentti
 - eläkesäätiölain 42 §:n 3 momentti
- (3) Saamiset arvostetaan VKL 74 a §:n 1 momentin 1 kohdan / ESL 41 §:n 1 kohdan mukaan kirjanpidossa nimellisarvoon, kuitenkin enintään todennäköiseen arvoon.
- (4) Sijoitukset voidaan arvostaa VKL 74 b §:n / ESL 41 a §:n mukaan joko hankintamenoon tai käypään arvoon. Jos sijoitukset arvostetaan käypään arvoon, käyvän arvon arvostamisessa on noudatettava VKL 74 b §:n/ ESL 41 a §:n lisäksi KPL 5 luvun 2a § ja KPL 5 luvun 2b§. (Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)

5.1 Hankintameno arvostaminen - peruseriaatteen

- (5) Sijoitusten hankintameno määritetään KPL 4 luvun 5 §:ssä.
- (6) Sijoitusten arvonalentumisten ja arvonalentumisten palautusten kirjaamisen osalta noudatetaan VKL 74 b §:n 1 ja 2 momentteja ja ESL 41 a §:n 1 ja 2 momentteja.

MÄÄRÄYS (kohdat 7-9)

- (7) Jos sijoituksesta on aikaisemmin kirjattu arvonalentuminen, saa arvonalentumisen palautus olla enintään aikaisemmin tehdyn arvonalentumisen suuruinen.
- (8) Mikäli välillisiä menoja luetaan hankintamenoon, on noudatettava KILA:n yleisohjetta Kiinteiden menojen lukeminen hyödykkeen hankintamenoon (31.1.2006).
- (9) Sijoituksen jäljellä olevalla hankintamenolla tarkoitetaan alkuperäisen hankintamenon sekä kertyneiden poistojen ja kertyneiden arvonalentumisten erotusta.

5.1.1 Sijoitukset

MÄÄRÄYS (kohdat 10-11)

- (10) Indeksiin sidotut lainat ja muut vastaavan tyyppiset yhdistetyt instrumentit, joihin liittyy johdannainen/johdannaisia, jaetaan kirjanpidossa pääsopimukseksi ja johdannaissopimukseksi ja kumpikin arvostetaan erikseen alimman arvon periaatteella. Vaihtoehtoisesti voidaan koko yhdistetty instrumentti kirjata ja arvostaa yhtenä kokonaisuutena. Alimman arvon periaatetta noudatetaan myös siinä tapauksessa, että lainan pääoma on turvattu.

- (11) Optiolainan hankintamenoksi katsotaan, milloin optiolainaa ei ole hankittu erillään optiotodistuksesta, lainaosuuden ensimmäinen julkisesti noteerattu markkinahinta merkinnän tai muun hankinnan jälkeen, tai milloin sellaista ei ole saatavissa, lainaosuudesta saatavan pääoma- ja korkovirran markkinakorolla diskontattu nykyarvo.

5.1.2 Rakennusten hankintameno, poistot, arvonalentumiset ja arvonalentumisten palautukset

- (12) Rakennusten hankintameno kirjataan VKL 74 b §:n / ESL 41 a §:n mukaan vaikutusaikanaan poistona kuluksi tai KPL 5 luvun 5 §:n 1 momentin mukaan vaikutusaikanaan suunnitelman mukaisena poistona kuluksi. (Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)

MÄÄRÄYS (kohdat 13–18)

- (13) VKL 74 b §:n / ESL 41 a §:n mukaan rakennusten ja muiden pitkävaikutteisten menojen sekä kaluston hankintameno kirjataan vaikutusaikanaan poistoina kuluksi ilman ennalta laadittua poistosuunnitelmaa.
- (14) Sovellettaessa suunnitelman mukaisia poistoja myös rakennusten aineosat, irtaimisto ja muut pitkävaikutteiset menot poistetaan vaikutusaikanaan suunnitelman mukaan. (Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)
- (15) Rakennuksesta tehdään poistojen / suunnitelman mukaisten poistojen lisäksi arvonalentuminen siltä osin kuin rakennuksen poistot / suunnitelman mukaiset poistot eivät ole riittävät alentamaan rakennuksen jäljellä olevaa hankintamenoa käyvän arvon suuruiseksi. (Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)
- (16) Mikäli rakennuksen käypä arvo myöhemmin nousee yli jäljellä olevan hankintamenon, tehdään arvonalentumisen palautus. Arvonalentumisen palautus ei saa ylittää aiemmin kirjattua arvonalentumista. Rakennuksesta tehtyjä poistoja ei palauteta.
- (17) Suunnitelman mukaisten poistojen laskennassa noudatetaan KILA:n yleisohjetta suunnitelman mukaisista poistoista (16.10.2007). (Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)
- (18) Mikäli muutetaan rakennuksen taloudellista pitoaikaa, on kysymys poistosuunnitelman muuttamisesta. Tällöin korjataan muutostilikauden ja seuraavien tilikausien suunnitelman mukaisia poistoja. (Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)

5.1.3 Joukkovelkakirjalainojen ja muiden vastaavien raha- ja pääomamarkkinavälineiden arvonalentuminen

MÄÄRÄYS (kohta 19)

- (19) Mikäli joukkovelkakirjalainan arvoa alennetaan muilla kuin yleisen korkotason vaihteluista johtuvilla arvonalentumisilla (VKL 74 b §:n 2 momentti, ESL 41 a §:n 2 momentti). Arvonalentumista arvioitaessa on huomioitava mm. seuraavia seikkoja:
- liikkeeseenlaskijan merkittävät taloudelliset vaikeudet
 - koronmaksun viivästyminen tai maksamatta jättäminen
 - konkurssi tai muu taloudellinen uudelleenjärjestely.

(Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)

5.1.4 Arvonkorotus

- (20) Sijoitusten arvonkorottamisista säädetään VKL 74 b §:n 3 momentissa, ESL 41 a §:n 3 momentissa.
- (21) Arvonkorotusta tehtäessä on noudatettava varovaisuuden periaatetta.

MÄÄRÄYS (kohdat 22–27)

- (22) Rakennuksen tuloutettu ja rahastoitu (arvonkorotusrahasto) arvonkorotus poistetaan vaikutusajankanaan / suunnitelman mukaan. Katso myös luku 11.2.11 kohta (52). (Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)
- (23) Mikäli omaisuuden hankintamenosta on tehty arvonalentuminen, on arvonalentuminen palautettava ennen arvonkorotuksen tekemistä. Rakennusten poistoja / suunnitelman mukaisia poistoja ei palauteta, vain poistoilla vähennetyn alkuperäisen hankintamenon ylittävä osuus kirjataan arvonkorotuksena (Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)
- (24) Tuloutetun arvonkorotuksen peruutus on kirjattava arvonkorotuksen oikaisuksi tuloslaskelmaan ja rahastoitu arvonkorotus on peruutettava taseessa siltä osin, kuin sijoituksen käypä arvo on laskeutunut alle korotetun arvon tai omaisuus on tuhoutunut. (Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)
- (25) Rakennusten osalta aiheeton tuloutettu arvonkorotus oikaistaan arvonalentumisena.
- (26) Myyntivoitto tai myyntitappio on myyntihinnan sekä jäljellä olevan hankintamenon ja tuloutettujen arvonkorotusten erotus. Rahastoitu arvonkorotus peruutetaan myynnin yhteydessä. (Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)
- (27) Hyödykkeen käyttötarkoituksen muutoksen perusteella arvonkorotuksen peruutusta tai oikaisua ei suoriteta.

5.2 Omaisuuden käyttötarkoituksen muutos ja arvonkorotus

- (28) Hyödyke siirretään VKL 74 b §:n 7 momentin, ESL 41 a §:n 7 momentin mukaan sijoitusomaisuudeksi tai käyttöomaisuudeksi kirjanpitoarvon määräisenä.

MÄÄRÄYS (kohdat 29–31)

- (29) Mikäli omaisuuden käyttötarkoitus muuttuu sijoitusomaisuudesta käyttöomaisuudeksi tai päinvastoin, tuloutettua arvonkorotusta ei oikaista eikä peruuteta. Arvonkorotusta seurataan kuitenkin kirjanpidossa omaisuuden tosiasiallisen käyttötarkoituksen mukaisesti.
- (30) Käyttötarkoituksen muutoksen seurauksena voi käyttöomaisuudeksi katsottavaan omaisuuteenkin kohdistua tuloutettua arvonkorotusta.
- (31) Käyttötarkoituksen muutoksen seurauksena voi sijoitusomaisuudeksi katsottavaan omaisuuteenkin kohdistua arvonkorotusrahastoon kirjattua arvonkorotusta. (Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)

6 Suojaaminen hankintamenopohjaisessa kirjanpidossa

- (1) Vakuutuskassalain (VKL) 6 luvussa säädetään eläkekassan ja eläkesäätiölain (ESL) 5 luvussa eläkesäätiön tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.
- (2) Finanssivalvonnan oikeus antaa velvoittavia määräyksiä perustuu seuraaviin lain säännöksiin:
 - vakuutuskassalain 74 b §:n 6 momentti
 - vakuutuskassalain 77 §:n 3 momentti
 - eläkesäätiölain 41 a §:n 6 momentti
 - eläkesäätiölain 42 §:n 3 momentti.

6.1 Yleiset periaatteet

- (3) Mikäli eläkekassa tai -säätiö suojaavat sijoituksiin kuuluvaa erää, on suojaamisessa ja sen kirjanpidollisessa käsittelyssä noudatettava tätä määräystä.
- (4) Suojaamisella tarkoitetaan tilannetta, jossa eläkekassa tai -säätiö suojaavat erikseen tiettyä sijoitusta tai sen osaa, samanlaisten sijoitusten ryhmää tai kassavirtaa tulevaisuuden arvonmuutoksia vastaan eläkekassan tai -säätiön riskienhallinnan mukaisesti.
- (5) Operatiivisella suojauksella tarkoitetaan taloudellista suojausta. Operatiivisesti suojaavia johdannaissopimuksia käsitellään kirjanpidossa samalla tavalla kuin ei-suojaavia johdannaissopimuksia.
- (6) Kirjanpidollisella suojauksella tarkoitetaan kirjanpidossa yhden tai useamman suojausinstrumentin nimenomaisesti määrittämistä siten, että sen tai niiden arvon muutokset kumoavat suojauskohteen arvon tai rahavirtojen muutokset kokonaan tai osittain.

6.2 Kirjanpidollinen suojaus

MÄÄRÄYS (kohdat 7-19)

- (7) Kirjanpidollisen suojaustoimenpiteen tulee täyttää tämän määräyksen mukaiset suojaamisen kriteerit suojauksen tehokkuudesta, suojattavasta riskistä, suojausinstrumentista, suojauksen kohteesta ja suojaussuhteesta.

Suojauksen tehokkuus
- (8) Suojauksen tehokkuudella tarkoitetaan sitä, että suojausinstrumentin arvonmuutos kumoaa suojattavasta riskistä johtuvat arvon- tai rahavirtojen muutokset tehokkaasti.

Suojattava riski
- (9) Suojaamisen tulee liittyä tiettyyn, yksilöityyn ja nimenomaisesti osoitettuun riskiin tai riskeihin. Riski, jota vastaan suojaudutaan, voi olla korkoriski, valuuttariski, luottoriski, hyödykeriski tai osakkeen hintariski, joka aiheuttaa suojaussuhteessa joko arvon tai rahavirran muutoksia. Yksilöidyn riskin täytyy vaikuttaa tulokseen ja siltä on pystyttävä suojautumaan.
- (10) Mikäli suojausinstrumentti suojaaa usealta eri riskiltä, edellytetään, että:
 - suojattavat riskit ovat yksilöitävissä,

- suojaus on tehokas ja
- suojausinstrumentti ja erilaiset riskipositiot ovat kohdistettavissa toisiinsa.

Suojausinstrumentti

- (11) Pääsääntöisesti suojausinstrumenttina voi olla vain johdannainen, jolla on raportoitavan yrityksen ulkopuolinen vastapuoli.
- (12) Suojausinstrumentti tulee määrittää suojaavaksi sopimuksen tekohetkestä koko sen voimassaoloajalle.
- (13) Suojaussuhteen ulkopuolelle voidaan jättää optioiden aika-arvo ja valuuttatermiinien korkoelementti. Suojaussuhteen ulkopuolelle jätettyjen johdannaisten osatekijöiden arvonmuutokset tulee kirjata tulosvaikutteisesti.
- (14) Asetettu optio voi olla suojausinstrumentti ainoastaan siinä tapauksessa, että se on kohdistettu kumoamaan ostetun option vaikutusta.

Suojauskohde

- (15) Suojauksen kohteena voi olla taseeseen merkitty sijoitus, joka altistaa eläkekassan tai -säätiön riskille sijoituksen arvon tai vastaisten rahavirtojen muutoksesta ja joka on määritetty suojattavaksi. Suojauksen kohteena voi olla myös osa suojattavasta sijoituksesta.
- (16) Suojauksen kohteena voi myös olla samanlaisten sijoitusten muodostama ryhmä, edellyttäen, että suojauksen kriteerit voidaan täyttää. Suojattaessa keskenään samanlaisia sijoituksia ryhmänä, yksittäisillä sijoituksilla tulee olla samankaltainen riski, jolta suojaudutaan. Lisäksi suojattavasta riskistä johtuvan kunkin ryhmään kuuluvan yksittäisen sijoituksen arvon odotetaan vaihtelevan samansuuntaisesti suhteessa riskistä johtuvaan koko ryhmän arvon muutokseen.

Suojaussuhde

- (17) Suojaussuhde täyttää kirjanpidollisen suojauksen kriteerit ja suojaamisen edellytykset vain siinä tapauksessa, että suojaus täyttää seuraavat ehdot:
- Suojaussuhde on dokumentoitu kirjallisesti sille hetkelle, kun suojaus aloitetaan.
 - Dokumentoinnin tulee sisältää:
 - yksilöidyt tiedot suojausinstrumentista ja suojauskohteesta,
 - kuvaus suojattavasta riskistä (riskeistä) ja riskin (riskien) luonteesta,
 - arvio kyseessä olevan suojaussuhteen tehokkuudesta (selvitys siitä, miten eläkekassa ja -säätiö arvioi suojausinstrumentin kykyä kumota suojattavasta riskistä johtuvat muutokset suojattavan erän arvossa),
 - kuvaus siitä, miten ja milloin kyseessä olevaa suojauksen tehokkuutta mitataan,
 - kuvaus suojaukseen liittyvästä eläkekassan ja -säätiön riskienhallinnan tavoitteesta ja suojaukseen ryhtymisen strategiasta.
 - Suojauksen odotetaan kumoavan suojattavasta riskistä johtuvat arvon tai rahavirtojen muutokset tehokkaasti alun perin dokumentoidun, kyseistä suojaussuhdetta koskevan riskienhallintastrategian mukaisesti.

- Suojauksen tehokkuus on mitattavissa luotettavasti toisin sanoen sekä suojauskohteen arvo tai rahavirrat että suojausinstrumentin käypä arvo ovat määritettävissä luotettavasti.
 - Suojausta on arvioitu jatkuvasti, periodikohtaisesti ja kumulatiivisesti, ja sen on todettu tosiasiallisesti olleen tehokas eli suojauksen tehokkuuden tulee olla välillä 80 - 125 % koko suojauksen ajan.
- (18) Johdannaisten käytöstä tulee olla hallituksen hyväksymät kirjallisesti dokumentoidut periaatteet. Dokumentaation tulee sisältää kuvaus kirjanpidollisen suojaamisen tehokkuuden arviointimenetelyistä.
- (19) Johdannaissopimuksen käyttötarkoitus (kirjanpidollisesti suojaava) on määritettävä ja dokumentoitava sopimusta tehtäessä. Jos näin ei menetellä, sopimusta on käsiteltävä kirjanpidossa ei-suojaavana.

7 Johdannaissopimukset

7.1 Yleistä

- (1) Johdannaissopimus on sopimus, jolla on kaikki seuraavat kolme ominaisuutta:
- sen arvo muuttuu tietyn koron, rahoitusinstrumentin hinnan, hyödykkeen hinnan, valuuttakursin, hinta- tai kurssi-indeksin, luottoluokituksen tai luottoindeksin taikka muun muuttujan arvon muuttuessa
 - se ei sopimusta tehtäessä vaadi lainkaan nettosijoitusta tai vaatii pienemmän nettosijoituksen kuin vaadittaisiin toisentyypisissä sopimuksissa, joiden odotettaisiin reagoivan markkinatekijöiden muutoksiin vastaavalla tavalla
 - se toteutetaan tulevana ajankohtana.

Johdannaissopimusten määritelmät

- (2) Optiosopimuksella tarkoitetaan sopimusta, jossa ostajalla on oikeus mutta ei velvollisuutta toteuttaa sopimus sen eräpäivänä (eurooppalainen optio) tai eräpäivään mennessä (amerikkalainen optio). Toteutus voi olla kohde-etuuden toimittaminen (rahoitusinstrumentti) tai sopimuksessa määritellyllä tavalla tapahtuva nettoarvon tilitys.
- (3) Optiosopimuksia ovat erityyppisiin kohde-etuksiin (kuten valuutat, osakkeet, korot, hyödykkeet ja indeksit) liittyvät osto- ja myyntioptiot, warrantit, korkokatot ja korkolattiat sekä näiden yhdistelmät (korkokaulukset), koronvaihtosopimukseen liittyvät optiot (swaptiot) sekä luotto-optiot ja luottoswapit.
- (4) Termiinisopimuksella tarkoitetaan etukäteen sovittuun hintaan tapahtuvaa kohde-etuuden toimistusta tai nettoarvon tilitystä määrättyä eräpäivänä. Termiinisopimus on molempia osapuolia (ostaja ja myyjä) sitova.
- (5) Termiinisopimuksia ovat erityyppisiin kohde-etuksiin (kuten valuutat, osakkeet, korkoinstrumentit, hyödykkeet ja indeksit) liittyvät termiini- ja futuurisopimukset.
- (6) Koron- ja/tai valuutanvaihtosopimuksella tarkoitetaan kiinteän ja/tai vaihtuvan korkovirran vaihtamista toiseen korkovirtaan samassa tai eri valuutassa. Sopimukseen voi liittyä pääomien vaihto tai ne voivat perustua nimellis pääomiin, joita ei vaihdeta sopimusten osapuolten kesken.
- (7) Sopimuksen sulkemisella tarkoitetaan sellaisen vastakkaisen identtisen sopimuksen tekemistä, jolla sopimuksesta syntyvä tuotto tai kulu varmistetaan lopullisesti ennen sopimuksen eräpäivää.
- (8) Positiolla tarkoitetaan yhdestä tai useammasta tase-erästä tai johdannaissopimuksesta tai niiden yhdistelmästä muodostuvaa ryhmää (tase-asema).
- (9) OTC -johdannaisella tai OTC -johdannaissopimuksella tarkoitetaan johdannaissopimuksia, joita ei panna täytäntöön direktiivin 2004/39/EY 4 artiklan 1 kohdan 14 alakohdassa määritetyllä säännellyllä markkinalla tai sellaisella kolmannen maan markkinalla, jota pidetään säänneltyä markkinana vastaavana markkinana direktiivin 2004/39/EY 19 artiklan 6 kohdan mukaisesti.

7.2 Käsittely kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä

7.2.1 Optiosopimukset

OHJE (kohdat 10–20)

Sopimuksen solmiminen

- (10) Sopimusta tehtäessä ostetusta osto- tai myyntioptiosta suoritettava preemiomaksu tulisi merkitä kirjanpitoon maksetun ennakkomaksun luonteisesti varoiksi. Vastaavasti asetetusta osto- tai myyntioptiosta saatava preemiomaksu tulisi merkitä kirjanpitoon saadun ennakkomaksun luonteisesti velaksi. Taseeseen kirjattavassa preemiomaksuerässä tulisi ottaa tarvittaessa huomioon sopimuksen tekemiseen välittömästi liittyvät palkkiot ynnä muut kulut.

Sopimuksen sulkeminen

- (11) Optiosopimuksen sulkemisen yhteydessä tulisi kirjata alkuperäisestä sopimuksesta maksetun, aikaisemmillä tilikausilla kirjatuilla arvonmuutoksilla oikaistun preemion ja position sulkemiseen käytetystä optiosta saadun preemion erotus tuotoksi tai kuluksi sille tilikaudelle, jolloin sopimus suljetaan. Vastaavasti tulisi kirjata tuotoksi tai kuluksi alkuperäisestä sopimuksesta saadun, aikaisemmin kirjatuilla arvonmuutoksilla oikaistun preemion ja vastakkaisesta sopimuksesta maksetun preemion erotus.

Sopimuksen raukeaminen

- (12) Jos optiosopimus raukeaa käyttämättömänä, sopimuksen ostajan tulisi kirjata maksamansa preemio kuluksi ja sopimuksen myyjä saamansa preemio tuotoksi sille tilikaudelle, jolloin raukeaminen tapahtuu. Aikaisemmillä tilikausilla kirjatut mahdolliset arvonmuutokset oikaisevat tuottoa ja kulua.

Sopimuksen toteuttaminen

- (13) Optiosopimuksen toteuttamisen yhteydessä selviää sopimuksesta realisoituva voitto tai tappio ja sen mukaisesti maksettu tai saatu preemio tulisi kirjata joko tuotoksi tai kuluksi tai niiden oikaisuksi sille tilikaudelle, jonka aikana toteuttaminen tapahtuu.
- (14) Jos optiosopimus toteutetaan ostamalla tai myymällä kohde-etuus sopimuksen mukaisesti, maksettu tai saatu preemio tulisi merkitä kohde-etuuden hankintamenon tai luovutushinnan lisäykseksi tai vähennykseksi.

Suojaamistarkoituksessa tehdyt sopimukset – käsittely tilinpäätöksessä

- (15) Suojaamistarkoituksessa solmitun optiosopimuksen tilinpäätöspäivän sulkemishinnan (markkinaarvon) ja sitä alemman preemion kirjanpitoarvon erotuksesta tulisi kirjata tilinpäätöksessä tuotoksi, kuitenkin enintään määrä, joka vastaa suojattavasta tase-erästä tai positioon luetuista eristä tilikauden kuluksi kirjattua määrää.
- (16) Mikäli suojattavasta tase-erästä kirjataan tilinpäätökseen arvostustuottoa (arvonalennuksen palautus), kirjataan maksetun preemion kirjanpitoarvon ja sitä alemman optiosopimuksen tilinpäätöspäivän sulkemishinnan erotuksesta kuluksi määrä, joka vastaa suojattavasta tase-erästä tai positioon luetuista eristä tilikauden tuotoksi kirjattua määrää. Kuluksi tulisi kirjata myös suojattavan tase-erän tai positioon luettavien erien arvonnousun ylittävä osa preemion arvonlaskusta.

Ylitystä vastaava arvonalennuskirjaus tulisi peruuttaa, mikäli se osoittautuu seuraavassa tilinpäätöksessä aiheettomaksi.

- (17) Suojaavaan optiopositioon kuuluvan saadun premion (velkaerä) kirjanpitoarvon ja sitä alemman optiosopimuksen tilinpäätöspäivän sulkemishinnan erotuksesta tulisi kirjata vastaavalla tavalla tuottoa ja tilinpäätöspäivän sulkemishinnan ja sitä alemman kirjanpitoarvon erotuksesta vastavasti kulua.
- (18) Suojaamistarkoituksessa tehdystä optiosopimuksesta ei tulisi kirjata arvostustuottoa tai -kulua, jos suojattavasta tase-erästä tai positioon luettavista eristä ei kirjata tuloslaskelmaan arvonneu-
tosta tai jos suojataan taseen ulkopuolista erää. Mikäli kuitenkin sopimuksen negatiivinen arvonneu-
muutos ylittää suojattavien erien positiivisen arvonneu-
toksen, ylitys tulisi kirjata tulosvaikutteisesti. Ylitystä vastaava arvonalennuskirjaus tulisi peruuttaa, mikäli se osoittautuu seuraavassa tilinpäätöksessä aiheettomaksi.

Muussa kuin suojaamistarkoituksessa tehdyt sopimukset – käsittely tilinpäätöksessä

- (19) Option myyjän tulisi kirjata realisoitumaton tappio (tilinpäätöspäivän sulkemishinnan ja sitä alemman kirjanpitoarvon erotus) täysimääräisesti. Sen sijaan realisoitumatonta voittoa ei tulisi kirjata ennen kuin sopimus raukeaa, suljetaan tai toteutetaan.
- (20) Option ostajan tulisi kirjata realisoitumaton tappio premion määrään asti. Koska ostaja ei tappi-
tilanteessa käytä optiotaan, vaan antaa sen raueta, preemiomaksu muodostaa sopimuksesta
syntyvän maksimitappion. Realisoitumattomia voittoja ei tulisi kirjata.

7.2.2 Termiinisopimukset

OHJE (kohdat 21–32)

Sopimuksen solmiminen

- (21) Termiinisopimuksen solmiminen ei aiheuta kirjausta, koska sopimuksen tekohetkellä ei suoriteta maksuja. Sopimukset ja niiden muutokset tulisi kuitenkin rekisteröidä välittömästi taseen ulkopuolisin sitoumuksina sopimuksen tekohetkestä alkaen.

Sopimuksen sulkeminen

- (22) Termiinisopimuksen sulkemishinnan ja sopimuksen mukaisen hinnan erotus oikaistuna aikaisem-
milla tilikausilla kirjatuilla arvonneu-
tuoksilla tulisi kirjata sen tilikauden tuotoksi tai kuluksi, jolloin
sopimus suljetaan.

Sopimuksen toteuttaminen

- (23) Jos sopimus toteutetaan luovuttamalla kohde-etuus sopimuksen mukaisesti, termiin toteutus-
hinta muodostaa hankitun kohteen myyntihinnan. Toteutushinnan ja kohde-etuuden poistamatto-
man hankintamenon erotus tulisi kirjata sen tilikauden tuotoksi tai kuluksi, jolloin luovutus tapah-
tuu.
- (24) Jos termiinisopimus toteutetaan vastaanottamalla kohde-etuus, tulisi kohde-etuuden hankinta-
meno merkitä (termiinihintana) taseeseen. Sopimuksen toteutushetkellä ei tulisi tehdä tulosvaikut-
teista kirjausta. Kohde-etuus tulisi arvostaa seuraavan kerran laadittavassa tilinpäätöksessä asi-
anomaista omaisuuslajia koskevien määräysten mukaisesti.

- (25) Mikäli termiiniluonteinen sopimus toteutetaan nettoarvontilityksenä suorittamalla ainoastaan toteutushinnan ja markkinahinnan erotus, suoritettava määrä tulisi merkitä sen tilikauden tuotoksi tai kuluksi, jolloin sopimus päättyy ja velvollisuus nettoarvon tilitykseen syntyy.
- (26) Kun rahamarkkinatermiinillä tai muulla vastaavalla sopimuksella on suojattu tase-erän tai position johdannaissopimuksen eräpäivän jälkeistä korkotuottoa, tulisi johdannaissopimuksesta eräpäivänä saatava tai suoritettava määrä jaksottaa olennaisuuden periaatteella tuotoksi tai kuluksi sinä ajanjaksona, johon suojaus kohdistuu.
- (27) Mikäli termiinisopimus tehdään suojaamaan kyseessä olevan sopimuksen kohde-etuutta, joka realisoidaan termiinisopimuksen erääntyessä, voidaan nettoarvon tilityksen määrällä oikaista kohteen luovutushintaa. Vastaavasti, jos termiinisopimuksella suojataan tulevia termiinisopimuksen kohde-etuuteen tehtäviä sijoituksia, voidaan nettoarvon tilityksen määrällä oikaista kohteen hankintahintaa. Hankintamenon oikaisu jaksottuu hankitun joukkovelkakirjalainan tai rahamarkkinasi-joituksen hintaerojaksotuksen yhteydessä kyseisen instrumentin pitoajalle.

Suojaamistarkoituksessa tehty sopimus – käsittely tilinpäätöksessä

- (28) Suojaavan termiinisopimuksen arvonmuutoksena tulisi kirjata tuloslaskelmaan tuotoksi sopimuksen mukaisen hinnan ja sitä alemman sopimuksen tilinpäätöshetken varovaisesti arvioidun todennäköisen sulkemishinnan erotuksesta määrä, joka vastaa suojattavasta tase-erästä tai positioon luetuista eristä tilikauden kuluksi kirjattua määrää oikaistuna sopimuksesta aikaisempina tilikausina kirjatulla arvonmuutoksilla.
- (29) Suojaavan termiinisopimuksen arvonmuutoksena tulisi kirjata kuluksi tilinpäätöshetken todennäköisen sulkemishinnan ja sitä alemman sopimuksen mukaisen hinnan erotuksesta määrä, joka vastaa suojattavasta tase-erästä tai positioon luetuista eristä kirjattua positiivista arvonmuutosta (arvonalennuksen palautus) oikaistuna sopimuksesta aikaisemmin kirjatulla arvonmuutoksilla. Termiinisopimuksen arvonlaskusta tulisi kirjata kuluksi myös suojattavan tase-erän tai positioon luettavien erien arvonnousun ylittävä osuus. Ylitystä vastaava arvonalennuskirjaus tulisi peruuttaa, mikäli se osoittautuu seuraavassa tilinpäätöksessä aiheettomaksi.
- (30) Jos suojattavasta tase-erästä tai positioon luetuista eristä ei tuloslaskelmaan kirjata arvonmuutosta tai jos suojataan taseen ulkopuolista erää, suojaavasta sopimuksesta ei tulisi kirjata arvostustuottoa tai -kuluja tuloslaskelmaan. Mikäli kuitenkin sopimuksen negatiivinen arvonmuutos ylittää suojattavien erien positiivisen arvonmuutoksen, ylitys tulisi kirjata kuluksi. Ylitystä vastaava arvonalennuskirjaus tulisi peruuttaa, mikäli se osoittautuu seuraavassa tilinpäätöksessä aiheettomaksi.
- (31) Valuuttatermiinin korkoelementti eli sopimuspäivän avistakurssin ja sopimuksen termiinikurssin välinen erotus tulisi jaksottaa korkotuotoksi tai -kuluksi tai niiden vähennykseksi termiinisopimuksen voimassaoloaikana. Termiinikurssin ja avistakurssin välinen piste-ero voidaan kirjata suoraan tulokseen, mikäli se ei olennaisesti vaikuta tilinpäätöksen antamaan kuvaan tilikauden tuloksesta. Valuuttatermiinillä suojattu lyhytaikainen valuuttamääräinen saaminen tai velka voidaan kuitenkin arvostaa suoraan termiinikurssiin, mikäli korkoeron merkitys on vähäinen.

Muussa kuin suojaamistarkoituksessa tehdyt sopimukset – käsittely tilinpäätöksessä

- (32) Muussa kuin suojaamistarkoituksessa tehdyn termiinisopimuksen tilinpäätöshetken todennäköisen sulkemishinnan ja sopimuksen mukaisen hinnan negatiivinen erotus aikaisempina tilikausina kirjatulla arvonmuutoksilla oikaistuna tulisi kirjata ennen sopimuksen sulkemista tai päättymistä

tehtävässä tilinpäätöksessä kuluksi. Realisoitumattomia tuottoja ei tulisi kirjata. Ei-suojaavien valuuttajohdannaisten termiinikurssin ja avistakurssin välinen piste-ero tulisi jaksottaa ja kirjata korkotuottoihin tai – kuluihin. Termiinikurssin ja avistakurssin välinen piste-ero voidaan kirjata suoraan tulokseen, mikäli se ei olennaisesti vaikuta tilinpäätöksen antamaan kuvaan tilikauden tuloksesta.

7.2.3 Koron- ja valuutanvaihtosopimukset

OHJE (kohdat 33–38)

Sopimuksen solmiminen

- (33) Koron- ja valuutanvaihtosopimusten solmiminen ei aiheuta kirjausta, koska sopimuksen solmimishetkellä ei suoriteta maksuja. Kaikki sopimukset tulisi kuitenkin rekisteröidä taseen ulkopuolisina sitoumuksina sopimusten tekohetkestä alkaen.

Sopimuksen sulkeminen

- (34) Koron- ja valuutanvaihtosopimuksen sulkemisen yhteydessä syntyvä voitto tai tappio tulisi jaksottaa suojatun saamisen jäljellä olevalle juoksuajalle, jos johdannaissopimuksella on suojattu taseessa olevaa saamis- tai velkaerää. Mikäli saamis- tai velkaerä on poistunut taseesta, johdannaissopimuksen voitto tai tappio tulisi kirjata heti tuotoksi tai kuluksi.

Suojaamistarkoituksessa tehty sopimus – käsittely tilinpäätöksessä

- (35) Koron- ja valuutanvaihtosopimuksista tulisi merkitä tilikauden tuotoksi ja kuluksi sopimuksen perusteella tilikauteen kohdistuvat korot.
- (36) Tuloslaskelmaan tulisi merkitä lisäksi tuotoksi suojaamistarkoituksessa tehdyistä koron- ja valuutanvaihtosopimuksista aiheutuvien, tilinpäätöshetkeen diskontattujen kassavirtojen nykyarvojen positiivinen erotus, kuitenkin enintään määrä, joka vastaa suojattavasta tase-erästä tai positioon luettavista eristä kirjattua arvostuskulua. Sopimuksista aiheutuvien tilinpäätöshetkeen diskontattujen kassavirtojen negatiivisesta erotuksesta tulisi kirjata kuluksi määrä, joka vastaa suojattavasta tase-erästä tai positioon luettavista eristä kirjattua positiivista arvonmuutosta. Suojattavan tase-erän tai positioon luettavien erien arvonnousun ylittävä osuus diskontattujen kassavirtojen nykyarvojen negatiivisesta erotuksesta tulisi kuitenkin aina kirjata kuluksi. Ylitystä vastaava arvonalennuskirjaus tulisi peruuttaa, mikäli se osoittautuu seuraavassa tilinpäätöksessä aiheettomaksi.
- (37) Mikäli tase-erästä tai positioon luettavista tase-eristä ei kirjata tilinpäätöksessä arvonmuutosta, ei myöskään koron- tai valuutanvaihtosopimusten tilinpäätöshetkeen diskontattujen kassavirtojen nykyarvojen erotuksesta syntyvää tuottoa tai kulua tulisi kirjata. Mikäli kuitenkin kassavirtojen nykyarvojen negatiivinen erotus ylittää suojattavan kohteen positiivisen arvonmuutoksen, ylitys tulisi kirjata. Ylitystä vastaava arvonalennuskirjaus tulisi peruuttaa, mikäli se seuraavassa tilinpäätöksessä osoittautuu aiheettomaksi.

Muussa kuin suojaamistarkoituksessa tehdyt sopimukset – käsittely tilinpäätöksessä

- (38) Muussa kuin suojaamistarkoituksessa tehtyjen koron- ja valuutanvaihtosopimusten tilinpäätöshetkeen diskontattujen kassavirtojen negatiivinen erotus tulisi kirjata aina täysimääräisesti kuluksi. Positiivista erotusta ei tulisi kirjata tuloslaskelmaan tuotoksi.

8 Arvopaperin lainaus- ja takaisinostosopimukset

8.1 Arvopapereiden lainaus

8.1.1 Lainaksiantaja

OHJE (kohdat 1-4)

- (1) Lainatut arvopaperit tulisi säilyttää lainauksen aikana lainaksiantajan taseessa.
- (2) Tilinpäätöstä laadittaessa lainassa olevat arvopaperit tulisi arvostaa kyseistä omaisuuslajia koskevan arvostussäännöksen mukaan. Arvopapereiden lainauksesta saatu preemio ja muut kompensatit (käteisosinko ja merkintäoikeuksia vastaavat vastikkeet) tulisi merkitä tuloslaskelmaan suoriteperusteisesti tuotoksi.
- (3) Jos lainaksiottaja ei kykene palauttamaan lainaamiaan arvopapereita, jolloin lainaksiantaja saa vakuuden realisoinnista muuta vastiketta, realisoituu lainaksiantajalle arvopapereiden poistamattoman hankintamenon ja tämän vastikkeen erotuksen suuruinen myyntivoitto tai -tappio.
- (4) Lainaksiantajan tulisi pitää lainaksi annetuista arvopapereista rekisteriä, josta käy ilmi lainauksen kohde, lainansaaja ja lainaussopimuksen alkamis- ja päättymispäivä.

8.1.2 Lainaksiottaja

OHJE (kohdat 5-9)

- (5) Lainaksiottajan ei tulisi merkitä lainaamiaan arvopapereita kirjanpitoonsa. Lainaksiottajan myydessä arvopaperit edelleen myyntihinta tulisi merkitä taseeseen lyhytaikaiseksi velaksi lainaksiantajalle.
- (6) Lainaksiottajan tilinpäätöksessä lyhytaikainen velka tulisi merkitä taseeseen lainaksi otettujen arvopapereiden myyntihinnan tai sitä korkeamman tilinpäätöshetken markkinahinnan määräisenä. Lainaksiottajan tulisi kirjata maksamansa preemion ja muut vastikkeet (käteisosinko ja merkintäoikeuksia vastaavat vastikkeet) tilinpäätökseen suoriteperusteisesti kuluksi.
- (7) Ostaessaan arvopaperit markkinoilta lainaksiantajalle palautusta varten lainaksiottajalle realisoituu arvopapereiden myyntihinnan ja uusien arvopapereiden ostohinnan erotuksen suuruinen myyntivoitto tai -tappio.
- (8) Mikäli käy ilmeiseksi, että lainattuja arvopapereita ei pystytä palauttamaan, tulisi merkitä tästä aiheutuvat kulut ja menetykset pakollisina varauksina kuluksi.
- (9) Lainaksiottajan tulisi pitää rekisteriä lainaksi ottamistaan arvopapereista, josta käy ilmi lainauksen kohde, lainaksiantaja, lainaussopimuksen päättymispäivä sekä edelleen luovutuksen päivämäärä ja myyntihinta.

8.2 Takaisinostosopimukset

OHJE (kohdat 10–12)

- (10) Takaisinostosopimuksin mydyt arvopaperit tulisi säilyttää myyjän taseessa. Vastaavasti niitä arvopapereita, jotka on ostettu takaisinmyyntisopimuksin, ei tulisi merkitä ostajan taseeseen.
- (11) Arvopapereiden takaisinostosopimuksilla luovutetuista arvopapereista saadut vastikkeet tulisi kirjata veloiksi ja maksetut vastikkeet saamisiksi.
- (12) Takaisinostosopimuksin mydyt arvopaperit tulisi arvostaa tilinpäätöksessä kyseistä omaisuuslajia koskevan arvostussäännöksen mukaan. Sopimuksesta saatu tai maksettu korvaus tulisi merkitä kirjanpitoon korkona. Korko tulisi jaksottaa sopimuksen voimassaoloajalle.

9 Käypien arvojen määrittäminen

- (1) Vakuutuskassalain (VKL) 6 luvussa säädetään eläkekassan ja eläkesäätiölain (ESL) 5 luvussa eläkesäätiön tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.
- (2) Finanssivalvonnan oikeus antaa velvoittavia määräyksiä perustuu seuraaviin lain säännöksiin:
 - vakuutuskassalain 74 b §:n 6 momentti
 - vakuutuskassalain 77 §:n 3 momentti
 - eläkesäätiölain 41 a §:n 6 momentti
 - eläkesäätiölain 42 §:n 3 momentti.

9.1 Yleistä

MÄÄRÄYS (kohdat 3-7)

- (3) Sijoitusten käypä arvo määritetään sijoituskohteittain (erillisarvostus).
- (4) Ulkomaanrahan määräisten sijoitusten käypä arvo muutetaan euromääräiseksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Mikäli sijoitukset ovat sopimuksilla tai muutoin sidottu tiettyyn kurssiin, käypä arvo saadaan muuttaa euromääräiseksi sitä noudattaen. Tilinpäätöspäivän kurssi on määritetty KILA:n yleisohjeessa ulkomaanrahan määräisten saamisten sekä velkojen ja muiden sitoumusten muuttamisesta euromääräisiksi (13.12.2005).
- (5) Mikäli sijoitus on suojattu johdannaissopimuksella, se otetaan huomioon sijoituksen käypää arvoa määritettäessä.
- (6) Vastapuoliriskien, sopimusten likvidisyyteen, arvonmääritysmenetelmien epävarmuustekijöihin ja muihin vastaaviin seikkoihin liittyvät näkökohdat tulee ottaa arvostuksessa huomioon varovaisuuden periaatteen mukaisesti.
- (7) Eläkekassan ja -säätiön tulee säännöllisesti tarkistaa käyvän arvon arvostusmenetelmän toimivuus ja testata menetelmän luotettavuus.

9.1.1 Kiinteistösjoitusten käypien arvojen määrittäminen

- (8) Kiinteistökohteella tarkoitetaan kiinteistöä, toisen maalla olevaa rakennusta, rakennelmaa tai muuta laitosta, maahan kohdistuvaa siirtokelpoista vuokraoikeutta, tilaa, määrääalaa, vesialuetta, vesivoiman käyttöoikeutta ja tietyn asunto- tai kiinteistösaakeyhtiön osakkeita. Kiinteistöön katsotaan kuuluvan maa-alue, rakennus ja niihin liittyvä irtaimisto.

MÄÄRÄYS (kohdat 9-18)

- (9) Käyvän arvon määrittäminen on perustuttava vuosittain tehtävään kiinteistökohtaiseen luotettavaan arvioon. Arvioijalla on oltava riittävä asiantuntemus. (Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)
- (10) Käypä arvo tarkoittaa arvointipäivän markkina-arvoa.

- (11) Markkina-arvo tarkoittaa hintaa, jolla kiinteistökohteita voitaisiin arviointipäivänä myydä vapailla markkinoilla normaaleissa oloissa riippumattoman myyjän ja ostajan välisellä sopimuksella.
- (12) Mikäli kiinteistön markkina-arvo ei ole johdettavissa kiinteistömarkkinoilta, käypä arvo määritetään seuraavasti:
- sijoituskiinteistön osista tai vastaavien sijoituskiinteistöjen markkina-arvosta johdettuun arvoon, jos niiden markkina-arvo on luotettavasti määritettävissä; tai
 - yleisesti hyväksytyjen tuottoarvoon perustuvien arvostusmallien ja – tekniikoiden avulla laskettuun arvoon, jos se on luotettavasti määritettävissä; tai
 - jos sijoituskiinteistön käypää arvoa ei voida määrittellä luotettavasti, sijoituskiinteistö arvostetaan siten, kun VKL:n 74 b §:n 1 momentissa / ESL:n 41 a § 1 momentissa on säädetty.
- (Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)*
- (13) Markkina-arvoa/käypää arvoa määritettäessä tulee ottaa huomioon:
- käyttötarkoitus, ikä, kunto ja erityisominaisuudet
 - rakennusoikeus, sijainti, liikenneyhteydet, sopivuus rakennustarkoituksiin ja kunnallisteknisten töiden valmiusaste
 - vuokrataso, vuokrasopimusten sisältö ja alueen vuokranäkymät
 - yleinen markkinatilanne ja tuottovaatimukset.
- (14) Tyhjen ja omassa käytössä olevien kiinteistökohteiden markkina-arvon/käyvän arvon määrittämisessä on noudatettava erityistä varovaisuutta. Rinnakkaisten arviointimenetelmien käyttö on erityisesti tällöin suotavaa.
- (15) Jos asunto- tai kiinteistöyhteisöllä on velkaa, osakkeiden edellä mainitulla tavalla määritetystä markkina-arvosta/käyvästä arvosta on vähennettävä osakkeiden osuus yhteisön veloista kunkin vuoden tilinpäätöksen mukaan. Niin sanottujen hajaosakkeiden velkaosuuden vähentämisessä noudatetaan olennaisuuden periaatetta.
- (16) Jos kiinteistökohteen arvo on alentunut, tulee kiinteistön käypä arvo tarkistaa. Näin saatua alemmaa arvoa saa nostaa seuraavissa tilinpäätöksissä, kun arvo perustuu suoritettuun arviointiin.
- (17) Mikäli kiinteistökohteesta on olemassa ulkopuoliselta taholta saatu sitova ostotarjous tai sopimuksen perusteella määräytyvä lunastushinta, voidaan sitä käyttää käypänä arvona.
- (18) Valtion asuntolainoin lainoittamien kiinteistösijoitusten käypänä arvona pidetään aravarajoituslain 10 §:n mukaista luovutuskorvausta.

9.1.2 Muiden kuin kiinteistösijoitusten käypien arvojen määrittäminen

MÄÄRÄYS (kohdat 19–30)

- (19) Käypä arvo tarkoittaa markkina-arvoa.

- (20) Kun sijoituskohde noteerataan arvopaperipörssissä, markkina-arvo tarkoittaa tilinpäätöspäivän viimeistä saatavilla olevaa jatkuvan kaupankäynnin mukaista ostokurssia tai sen puuttuessa viimeistä kaupankäyntikurssia tai, milloin tilinpäätöspäivä ei ole pörssin kaupantekopäivä tai milloin noteerausta ei ole, tätä päivää edeltävää viimeistä vastaavaa kurssia.
- (21) Kun muille kuin edellisessä kohdassa mainituille sijoituksille on olemassa markkinat, markkina-arvo tarkoittaa tilinpäätöspäivän viimeistä saatavilla olevaa ostokurssia tai sen puuttuessa viimeistä kaupankäyntikurssia tai, milloin tilinpäätöspäivä ei ole kaupantekopäivä tai milloin kurssia ei ole, tätä päivää edeltävää viimeistä vastaavaa kurssia.
- (22) Kun edellisissä kohdissa mainittua markkina-arvoa ei voida pitää todellisen markkina-arvon kannalta luotettavana, voidaan käyttää kolmen edellisen kaupantekopäivän viimeisten kaupantekokurssien määrällä painotettua keskiarvoa tai muuta todennäköistä luovutusarvoa. Peruste tälle on selostettava tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa.
- (23) Muiden sijoitusten käypänä arvona pidetään todennäköistä luovutushintaa, joka määritetään seuraavasti:
- rahoitusvälineen osista tai samanlaisten rahoitusvälineiden markkina-arvosta johdettuun arvoon, jos niiden markkina-arvo on luotettavasti määriteltävissä; tai
 - yleisesti hyväksytyjen arvostusmallien ja –tekniikoiden avulla laskettuun arvoon, jos se on luotettavasti määriteltävissä; tai
 - jos rahoitusvälineen käypää arvoa ei voida määritellä luotettavasti, rahoitusväline arvostetaan siten, kun ESL 41 a §:n 1 ja 2 momenteissa ja VKL 74 b §:n 1 ja 2 momenteissa on säädetty.
- (Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)*
- (24) Mikäli sijoituskohteesta on olemassa ulkopuoliselta taholta saatu sitova ostotarjous tai sopimuksen perusteella määräytyvä lunastushinta, voidaan sitä käyttää käypänä arvona.
- Lainasaamiset, talletukset ja jälleenvakuutustalletesaamiset
- (25) Käypä arvo määritetään kohdan (23) mukaisesti. Mikäli todennäköistä luovutushintaa ei ole löydettävissä, käypänä arvona pidetään nimellisarvoa paitsi, jos mahdollinen luottotappion vaara edellyttää nimellisarvoa alemman todennäköisen arvon käyttämistä. Nimellisarvoa on alennettava, vaikkei luottotappiota olisi vielä lopullisesti todettu.
- Indeksiin sidotut lainat ja muut vastaavat yhdistetyt instrumentit
- (26) Mikäli indeksiin sidotulle lainalle tai vastaavalle yhdistetylle instrumentille ei ole saatavissa markkina-arvoa, sitovaa ostotarjousta tai lunastushintaa, määritetään pääsopimuksen ja siihen liittyvän johdannaisen käypä arvo laskemalla todennäköinen lunastusarvo liikkeeseenlaskijan tai muun osapuolen takaamien suoritusten nykyarvona (rahavirtojen nykyarvo).
- (27) Jollei lainan käypä arvo ole muutoin määritettävissä, käypänä arvona käytetään hankintamenoa. Käyvän arvon laskentaperiaatteet on selostettava tilinpäätöksen liitetiedoissa.
- Johdannaisten käyvän arvon määrittämistä koskevat periaatteet
- (28) Johdannaissopimuksen käypänä arvona käytetään tilinpäätöspäivän julkisesti noteerattua markkinahintaa tai vastaavan sopimuksen markkinahintaa, jota voidaan pitää luotettavana. Vastaavan

sopimuksen markkinahinta voi perustua sopimuksen kassavirtojen nykyarvoon tai optioiden arvonmääritysmalleihin. Mikäli tällaisen markkinahinnan laskemiseen käytetään jotakin arvonmääritysmallia, on valitun menetelmän käyttö perusteltava ja menetelmä dokumentoitava. Valittua arvonmääritysmallia on kyseisen johdannaissopimuksen osalta sovellettava jatkuvasti, ellei ilmene perusteltua syytä sen muuttamiselle.

- (29) Mikäli käytetään muita kuin yleisesti tunnettuja johdannaisten arvonmääritysmalleja, on osoitettava, että yleisesti käytettyjen arvonmääritysmallien oletukset eivät ole paikkansapitäviä kyseisten johdannaisten osalta. Lisäksi on perusteltava, miksi käytetty malli antaa tarkemman arvion johdannaisten käyvästä arvosta. Suojaavien johdannaisten arvostustulos otetaan huomioon suojattavan tase-erän arvostuksessa.
- (30) Suojaavien johdannaisten arvostustulos otetaan huomioon suojattavan tase-erän arvostuksessa.

10 Tuloslaskelma

- (1) Vakuutuskassalain (VKL) 6 luvussa säädetään eläkekassan ja eläkesäätiölain (ESL) 5 luvussa eläkesäätiön tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.
- (2) Finanssivalvonnan oikeus antaa velvoittavia määräyksiä perustuu seuraaviin lain säännöksiin:
 - vakuutuskassalain 74 b §:n 6 momentti
 - vakuutuskassalain 77 §:n 3 momentti
 - eläkesäätiölain 41 a §:n 6 momentti
 - eläkesäätiölain 42 §:n 3 momentti.

10.1 Tuloslaskelman kaava

- (3) Tuloslaskelma laaditaan noudattaen STMtpA:n tuloslaskelmakaavaa.

MÄÄRÄYS (kohdat 4-5)

- (4) Annettaessa STMtpA:n mukaista tuloslaskelman kaavaa yksityiskohtaisempia tietoja, voidaan joko käyttää liitteitä tai lisätä kaavaan nimikkeitä. Jos kaavan nimikkeitä lisätään, pääryhmien nimikkeitä ei saa muuttaa, pääryhmiä ei saa jakaa, eriä ei saa siirtää pääryhmästä toiseen eikä esitysjärjestyksestä saa muuttaa.
- (5) Tuloslaskelmassa esitetään tulosta heikentävät erät ja negatiiviset erotukset miinusmerkillä (-).

Tuloslaskelmakaava; Eläkekassa

Vakuutustekninen laskelma

Vakuutusmaksutulo

Lakisääteisten eläkkeiden vakuutusmaksut		_____	
Muiden eläkkeiden vakuutusmaksut	_____		
Jäsenten vakuutusmaksut	_____		
Maksuperusteisista järjestelyistä		_____	_____
Sijoitustoiminnan tuotot			_____
Sijoitusten realisoitumattomat arvonnousut			
Arvonkorotus		_____	
Käyvän arvon muutos ³		_____	_____
Korvauskulut			
Lakisääteisten eläkkeiden maksetut korvaukset		_____	
Lakisääteisten eläkkeiden korvausvastuun muutos		_____	
Muiden eläkkeiden maksetut korvaukset		_____	
Muiden eläkkeiden korvausvastuun muutos		_____	
Maksuperusteisista järjestelyistä		_____	
Maksuperusteisten järjestelyjen korvausvastuun muutos		_____	
Vastuun siirrot		_____	_____
Vakuutusmaksuvastuun muutos			
Lakisääteiset eläkkeet		_____	
Muut eläkkeet		_____	
Maksuperusteiset järjestelyt		_____	_____
Jälleen ja luottovakuuttajat			
Jälleenvakuutusmaksut		_____	
Maksuluottovakuutusmaksut		_____	
Korvaukset		_____	
Osuus korvausvastuun muutoksesta		_____	
Osuus vakuutusmaksuvastuun muutoksesta		_____	_____
Vastuuvajauksen muutos			
Lakisääteiset eläkkeet		_____	
Muut eläkkeet		_____	_____
Hoitokulut			_____
Sijoitustoiminnan kulut			_____
Sijoitusten realisoitumattomat arvonalaskut			
Arvonkorotusten oikaisut		_____	
Käyvän arvon muutos ³		_____	_____
<i>Vakuutustekninen tulos</i>			_____

Muu kuin vakuutustekninen laskelma

Muut tuotot		_____
Muut kulut		_____
<i>Ylijäämä (alijäämä) varsinaisesta toiminnasta</i>		_____
Tilinpäätössiirrot ⁴		
Verotusperusteisten varausten muutos	_____	_____
Tuloverot		
Tilikauden ja aikaisempien tilikausien verot	_____	
Laskennalliset verot ¹	_____	_____
Muut välittömät verot		_____
Sisäinen siirto		
Lakisääteiset eläkkeet	_____	
Muut eläkkeet	_____	_____
<i>Tilikauden ylijäämä (alijäämä)²</i>		_____

(Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)

1 KPL 5 luvun 18 §:n mukaan eläkesäätiön tilinpäätöksessä laskennallinen vero saadaan erityistä varovaisuutta noudattaen merkitä omana eränään tuloslaskelmaan.

2 Pakollinen aina, ylemmät voitto (tappio) -rivit voi jättää pois, jos väliin ei tule rivejä. Palautus osakkaille esitetään ennen Tilikauden ylijäämä (alijäämä) riviä.

3 Mikäli sijoitukset arvostetaan taseessa käypään arvoon.

4 Poistoeron muutos esitetään erillisenä eränä Tilinpäätössiirroissa.

Tuloslaskelmakaava; Eläkesäätiö

Vakuutustekninen laskelma

Maksutulo

Lakisääteisten eläkkeiden kannatusmaksut	_____	
Muiden eläkkeiden kannatusmaksut	_____	
Maksuperusteisista järjestelyistä	_____	_____
Sijoitustoiminnan tuotot		_____
Sijoitusten realisoitumattomat arvonnousut		
Arvonkorotus	_____	
Käyvän arvon muutos ³	_____	_____
Korvauskulut		
Lakisääteisten eläkkeiden maksetut korvaukset	_____	
Lakisääteisten eläkkeiden eläkevastuun muutos	_____	
Muiden eläkkeiden maksetut korvaukset	_____	
Muiden eläkkeiden eläkevastuun muutos	_____	
Maksuperusteisista järjestelyistä	_____	
Maksuperusteisten järjestelyjen korvausvastuun muutos	_____	
Vakuutustoiminnan luovuttamiset/vastaanottamiset	_____	_____
Maksuperusteisten järjestelyjen vakuutusmaksuvastuun muutos		_____
Jälle- ja luottovakuuttajat		
Jälleenvakuutusmaksut	_____	
Korvauskulut	_____	
Eläkevastuun muutos	_____	_____
Vastuuvajauksen muutos		
Lakisääteiset eläkkeet	_____	
Muut eläkkeet	_____	_____
Hoitokulut		_____
Sijoitustoiminnan kulut		_____
Sijoitusten realisoitumattomat arvonlaskut		
Arvonkorotusten oikaisut	_____	
Käyvän arvon muutos ³	_____	_____
<i>Vakuutustekninen tulos</i>		_____

Muu kuin vakuutustekninen laskelma

Muut tuotot		_____
Muut kulut		_____
<i>Voitto (Tappio) varsinaisesta toiminnasta</i>		_____
Tilinpäätössiirrot ⁴		_____
Verotusperusteisten varausten muutos		_____
Tuloverot		_____
Tilikauden ja aikaisempien tilikausien verot	_____	_____
Laskennalliset verot ¹	_____	_____
Muut välittömät verot		_____
Sisäinen siirto		_____
Lakisääteiset eläkkeet	_____	_____
Muut eläkkeet	_____	_____
Palautus työnantajalle		_____
<i>Tilikauden ylijäämä (alijäämä)²</i>		_____

(Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)

¹ Kirjanpitolain 5 luvun 18 §:n mukaan eläkesäätiön tilinpäätöksessä laskennallinen vero saadaan erityistä varovaisuutta noudattaen merkitä omana eränä tuloslaskelmaan.

² Pakollinen aina, ylemmät voitto (tappio) -rivit voi jättää pois, jos väliin ei tule rivejä.

³ Mikäli sijoitukset arvostetaan taseessa käypään arvoon.

⁴ Poistoeron muutos esitetään erillisenä eränä Tilinpäätössiirroissa.

10.2 Tuloslaskelman täyttäminen**10.2.1 Vakuutusmaksutulo / Eläkekassa****MÄÄRÄYS (kohdat 6-13)**

- (6) Tuloslaskelman kohtaan Vakuutusmaksutulo merkitään tilikauden suoriteperusteinen vakuutusmaksutulo luottotappioilla vähennettynä jaettuna erikseen lakisääteisistä eläkkeistä (TyEL ja YEL) johtuvaan maksutuloon, muista eläkkeistä johtuvaan maksutuloon ja maksuperusteisista järjestelyistä johtuvaan maksutuloon.
- (7) Muista eläkkeistä johtuva maksutulo jaetaan tuloslaskelmassa Muiden eläkkeiden vakuutusmaksut ja Jäsenten suorittamat vakuutusmaksut eriin. Osakkaan suorittama muu kuin TyEL:n mukainen vakuutusmaksu kirjataan Muiden eläkkeiden vakuutusmaksut -erään ja jäsenten suorittama vakuutusmaksu merkitään erään Jäsenmaksut.
- (8) Maksuperusteisten lisäeläkkeiden vakuutusmaksutuloon sisältyy myös työntekijän osuus vakuutusmaksusta.
- (9) TyEL:n mukaiseksi vakuutusmaksuksi kirjataan, silloin kun vakuutusmaksua on lainsäädännön tai valtioneuvoston päätöksen perusteella alennettu, alennettu vakuutusmaksu. Myöhemminä vuosina maksutuloon sisällytetään vastuuvajauksen kuolettamiseksi perittävät lisämaksut. ETK:lle (Eläketurvakeskus) suoritettava tai siltä saatava vastuuvajauksen selvittelyerä otetaan huomioon vakuutusmaksutulossa.
- (10) Vastaavasti maksu kirjataan alennettuna myös silloin, kun maksua on alennettu TyEL 13 §:n 1 momentissa tarkoitettuun järjestelyyn perustuen. Myös näin syntyneen vastuuvajauksen kuolettamiseksi perittävät maksut sisällytetään maksutuloon. TyEL:n mukaisiin vakuutusmaksuihin luetaan vakuutusmaksujen ohella myös luottovakuuttajan suorittama säästörahasto-osuus. YEL:n mukainen vakuutusmaksu kirjataan mahdollisella palautuksella vähennettynä.
- (11) Vakuutusmaksutuloon kirjataan myös vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönnistä johtuva korotus [31.12.2019 asti ja 1.1.2020 alkaen perittävä laiminlyöntimaksu. \(Annettu x.x.2019, voimaan x.x.2019\)](#)
- (12) Tilikautena suoritettuja, mutta seuraavaan tilikauteen kohdistuvia vakuutusmaksuja ei lueta tilikauden maksutuloihin, vaan ne merkitään taseen muihin velkoihin /vakuutusmaksuennakot.
- (13) Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista kirjataan maksutuloon, kun on käynyt todennäköiseksi, ettei vakuutusmaksusaamisesta ole odotettavissa suoritusta. Mikäli luottotappio myöhemmin osoittautuu aiheettomaksi, merkitään se samaan tuloslaskelmaerään.

10.2.2 Maksutulo / Eläkesäätiö**MÄÄRÄYS (kohdat 14-18)**

- (14) Tuloslaskelman kohtaan Maksutulo merkitään suoriteperusteiset kannatusmaksut erikseen lakisääteisten (TyEL) ja muiden eläkkeiden osalta. Lisäksi omana eränä esitetään maksuperusteiset eläkejärjestelyt. Lakisääteisten eläkkeiden osalta kannatusmaksuun ja maksuperusteisten lisäeläkkeiden vakuutusmaksutuloon sisältyy myös työntekijän osuus eläkemaksusta.

- (15) Mikäli maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä hoitavan eläkesäätiön hoitokulut jaetaan työnantajan ja työntekijän kesken, se osa peruspääomasta, jota ei ole käytetty maksuperusteisen eläkesäätiön perustamiseen tai ensimmäisen toimintavuoden hoitokulujen kattamiseen, käytetään osana työnantajan vakuutusmaksuosuuden kattamiseen.
- (16) TyEL:n mukaiseksi kannatusmaksuksi kirjataan, silloin kun kannatusmaksua on lainsäädännön tai valtioneuvoston päätöksen perusteella alennettu, alennettu kannatusmaksu.
- (17) Eläkesäätiötä perustettaessa sille luovutettu peruspääoma kirjataan kannatusmaksuna.
- (18) Vakuutustoiminnan luovuttamiset kohdassa ilmoitetaan eläkesäätiölle toiselta eläkesäätiöltä vakuutustoiminnan luovuttamisena siirtyneet muuta kuin työntekijän eläkelain (TyEL:n) mukaista eläkevastuuta vastaavat varat.

10.2.3 Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut

MÄÄRÄYS (kohdat 19–33)

- (19) Sijoitustoiminnan tuottoja ja kuluja kirjattaessa noudatetaan bruttoperiaatetta.
- (20) Sijoituksissa olevien käyttöomaisuusluonteisten arvopapereiden, kiinteistöjen ja kiinteistöosakkeiden myyntivoitot ja -tappiot sekä niiden muut tuotot ja kulut esitetään sijoitustoiminnan tuotoissa ja kuluissa.
- (21) Omien toimitilojen laskennallista vuokraa tai muita laskennallisia eriä ei merkitä tuloslaskelmaan.
- (22) Mikäli eläkekassa ja -säätiö harjoittavat sekä maksuperusteista että etuusperusteista lisäeläkejärjestelyä tai pelkästään maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä, eritellään maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn sijoitustoiminnan nettotuotot liitetiedoissa.
- Sijoitustoiminnan tuotot
- (23) Sijoitustoiminnan tuottoihin merkitään osinkotuotot, korkotuotot, saamisten ja arvopapereiden indeksikorotukset, sijoitusomaisuuden ja käyttöomaisuuden myyntivoitot, arvonalentumisten palautukset ja muut vastaavat sijoitustoiminnan tuotot.
- (24) Osinkotuottoja ovat osakkeista ja osuuksista saadut osingot sekä muut voitto-osuudet. Osingot ja muut voitto-osuudet kirjataan pääsääntöisesti sille tilikaudelle, jona osingonjaosta on päätetty.
- (25) Korkotuottoja ovat sijoituksista ja saamisista kertyneet korot. Korkotuottoihin merkitään myös indeksikorotukset ja viivästyneistä vakuutus- ja kannatusmaksusuorituksista perityt korot ja korotukset.
- (26) Rahoitusmarkkinavälineiden nimellisarvon ja hankintamenon erotuksen jaksotus kirjataan korkotuottojen lisäykseksi tai vähennykseksi arvopaperin juoksuaikana (=hintaeron jaksottaminen) (STMtpA).
- (27) Yhdistetystä instrumentista voidaan kirjata tuottoa vain, mikäli liikkeeseenlaskija tai muu osapuoli on alkuperäisissä lainaehdoissa tai muussa kirjallisessa sopimuksessa sitoutunut maksamaan tuoton. Tuoton takaavan järjestelyn tulee olla liikkeeseenlaskijaa tai muuta osapuolta sitova siten, ettei sitä voida purkaa laina-aikana.

- (28) Kiinteistösijoitusten tuottoja ovat vuokrat ja käyttökorvaukset, puun ja maa-ainesten myyntituotot, kiinteistöosakkeista saadut osingot ynnä muut vastaavat kiinteistötuotot sekä korot lainasaamisista eläkekassan ja -säätiön omistamilta kiinteistöyhteisöiltä.
- (29) Sijoitusten arvonalentumisten palautukset merkitään sijoitustoiminnan tuottoihin.
- Sijoitustoiminnan kulut**
- (30) Sijoitustoiminnan kuluihin merkitään kiinteistösijoitusten kulut, vieraan pääoman korko- ynnä muut kulut, sijoitusomaisuuden myyntitappiot ja arvonalentumiset sekä sijoitustoiminnan hoitamisesta aiheutuneet hoitomenot ja poistot.
- (31) Kiinteistösijoitusten kuluja ovat muun muassa kiinteistöjen hoitokulut, kiinteistöosakkeiden hoito- ja pääomavastikkeet, luottotappiot vuokrasaamisista, kiinteistövero, metsänhoitomaksu ynnä muut välittömät kiinteistösijoitusten kulut sekä kiinteistösijoitusten hoitamisesta aiheutuvat menot ja poistot. Kiinteistösijoitusten kuluihin merkitään sijoitus- ja käyttöomaisuuteen kuuluvan rakennuksen ja niihin ainesosina kuuluvien koneiden ja laitteiden poistot.
- (32) Vieraan pääoman korko- ynnä muihin kuluihin sisällytetään veloista kertyneet korot mukaan lukien kiinteistösijoitusten korot sekä muut vieraan pääoman kulut. Korkokuluihin merkitään myös velkojen indeksikorotukset, korkolain, VKL 91 §:n, ESL 55 §:n ja TyEL 115 §:ssä tarkoitetut etuuksien ja korvausten viivästymisen johdosta maksettavat korotukset.
- (33) Sijoitusten hoitamisesta aiheutuviin menoihin sisällytetään palkat, palkkiot, henkilösivukulut ynnä muut sijoitustoiminnan hoitamisesta aiheutuneet menot ja sijoitustoiminnan koneiden ja kaluston, aineettomien oikeuksien ja pitkävaikutteisten menojen poistot.

OHJE (kohta 34)

- (34) Sijoitustoiminnan hoitamisesta aiheutuvia kuluja ovat muun muassa seuraavat:
- sijoitussuunnitelmien tekeminen
 - sijoituspäätösten tekeminen
 - luoton myöntäminen
 - lainakannan hoitaminen
 - kiinteistöjen hoitaminen
 - arvopaperien hoitaminen
 - valuuttaposition hoitaminen
 - sijoitussaamisten periminen
 - panttien hoitaminen
 - sijoitusten realisointien hoitaminen
 - rahoituksen ja maksuvalmiuden hoitaminen
 - ulkopuoliselle maksetut varainhoitopalkkiot

MÄÄRÄYS (kohdat 35–36)

- (35) Sijoitustoiminnan hoitomenoihin sisällytetään käyttöä kuvaavien mittareiden avulla sijoitustoiminnan osuus atk-palveluista ja atk-järjestelmien kehittämisestä.
- (36) Sijoituksiin sisältyvien saamisten luottotappiot käsitellään arvonalentumisena. Luottotappiot korkosaamisista merkitään kuitenkin sijoitustoiminnan hoitamisesta aiheutuneisiin muihin hoitomenoihin ja poistoihin.

10.2.4 Sijoitusten realisoitumattomat arvonnousut ja arvonlaskut

MÄÄRÄYS (kohdat 37–40)

- (37) Tilikauden aikana tehdyt sijoitusten arvonkorotukset merkitään tuloslaskelmaerään Arvonkorotus. Vastaavasti tilikauden aikana tehdyt arvonlaskut merkitään tuloslaskelmaerään Arvonkorotuksen oikaisu.
- (38) Mikäli sijoitukset arvostetaan taseessa käypään arvoon STMsijA:n mukaisesti, merkitään sijoitusten realisoitumattomat arvonnousut ja arvonlaskut tuloslaskelmaerään Sijoitusten realisoitumattomat arvonnousut/Käyvän arvon muutos ja Sijoitusten realisoitumattomat arvonlaskut/Käyvän arvon muutos.

Maksuperusteiset järjestelyt

- (39) Maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn vastuuelan katteena olevat sijoitukset arvostetaan taseessa käypään arvoon. Käyvän arvon ja hankintamenon erotus merkitään tuloslaskelmaan.
- (40) Jäljellä olevien sijoitusten arvostuseron muutos merkitään arvonmuutosvuonna täysimääräisesti tuloslaskelmaan. Jos sijoituksen arvo on alkuperäistä hankintamenoa korkeampi, käytetään tuloslaskelmassa nimikkeitä Arvonkorotus ja Arvonkorotuksen oikaisu. Jos taas sijoituksen arvo on hankintamenoa alempi, käsitellään sitä kirjanpidossa arvonalentumisena ja arvonalentumisen palautuksena. Tilikaudella myytyjen sijoitusten arvostuseron muutos merkitään myyntivoittoon/-tappioon.

10.2.5 Johdannaissopimusten tuotot ja kulut

OHJE (kohdat 41–46)

- (41) Johdannaissopimuksien tuotot ja kulut (suojaavat ja ei-suojaavat sopimukset), jotka syntyvät, kun johdannaissopimukset suljetaan tai sopimukset erääntyvät, tulisi kirjata realisoituneiden tuottojen tapaan sijoitustoiminnan tuottoihin/kuluihin.
- (42) Arvostettaessa johdannaissopimukset (suojaavat ja ei-suojaavat sopimukset) tilinpäätöksessä tulisi arvostustulos kirjata arvonalennuksiin (hankintamenon alittava osuus) tai niiden palautuksiin.
- (43) Mikäli johdannaissopimus toteutetaan myymällä alla oleva omaisuuserä, tulisi johdannaissopimuksen tulos kirjata myyntivoiton tai -tappion oikaisuksi. Mikäli taas johdannaissopimus toteutetaan ostamalla uusi omaisuuserä, tulisi johdannaissopimuksesta syntynyt tulos kirjata hankintahinnan lisäykseksi ja vähennykseksi.

- (44) Suojatessa saamista ja velkaa korkotason muutokselta tulisi johdannaissopimuksesta syntyneet tuotot ja kulut kirjata korkotuottojen ja kulujen oikaisuna.
- (45) Sekä suojaavien että ei- suojaavien valuuttajohdannaisten termiinikurssin ja avistakurssin välinen piste-ero tulisi jaksottaa ja kirjata korkotuottoihin tai -kuluihin. Termiinikurssin ja avistakurssin välinen piste-ero voidaan kirjata suoraan tulokseen, mikäli se ei olennaisesti vaikuta tilinpäätöksen antamaan kuvaan tilikauden tuloksesta.
- (46) Tuloslaskelmaan merkityn arvostustuoton tai -kulun vastaera tulisi merkitä termiinisopimusten osalta taseen siirtosaamisiin tai siirtovelkoihin. Optiosopimusten osalta tulisi oikaista taseeseen merkittyjä preemiomaksuja.

10.2.6 Arvopaperin lainaus ja takaisinostosopimukset

OHJE (kohdat 47–48)

- (47) Arvopapereiden lainauksesta saadut korvaukset tulisi merkitä tuloslaskelmaan sijoitustoiminnan muiden sijoitusten tuottoihin. Lainauksesta maksetut korvaukset tulisi vastaavasti merkitä muiden sijoitusten kuluihin.
- (48) Takaisinostosopimuksessa syntyvästä lainasta maksettava korko tulisi merkitä sijoitustoiminnan korkokuluihin ja saatavasta saatu korko vastaavasti muiden sijoitusten korkotuottoihin. Luovutetuista arvopapereista saadut vastikkeet tulisi kirjata Muihin velkoihin ja maksetut vastikkeet merkitään vastaavasti Muihin saamisiin.

10.2.7 Korvauskulut / Eläkekassa

MÄÄRÄYS (kohdat 49–66)

- (49) Korvauskulut ilmoitetaan tuloslaskelmassa erikseen lakisääteisten eläkkeiden, muiden eläkkeiden ja maksuperusteisten järjestelyiden osalta. Omina erinään esitetään lisäksi edellä mainittuihin eriin liittyvät korvausvastuun muutokset sekä vastuun siirrot.
- (50) Maksettuihin lakisääteisten eläkkeiden korvauksiin merkitään lakisääteiset eläkkeet (TyEL ja YEL) ja niihin liittyvät vastuunjakokorvaukset sekä muut niistä aiheutuvat lakisääteiset suoritukset. Lakisääteisten eläkkeiden maksettuihin korvauksiin merkitään myös EY:n eläkkeiden siirtomäärien korot.
- (51) Vastuunjakokorvauksina ilmoitetaan suoriteperusteisesti se määrä, jonka eläkekassa on maksanut tai saanut eläkelaitosten yhteisesti kustannettavien eläkkeiden vastuunjaosta korjattuna vastuunjaosta johtuvalla tilikauteen kohdistuvalla saatavalla tai velalla. Vastuunjakokorvauksiin luetetaan myös edellä mainittuihin eriin sisältyvät korot.
- (52) Lakisääteisessä eläkevakuutuksessa yhteisesti vastattavat korvaukset merkitään maksettuihin korvauksiin vastuunjakoon osallistuvien kesken tehdyllä tasoituksella ja tämän mahdollisella korolla korjattuina (vastuunjakokorvaukset).
- (53) Työttömyysvakuutusrahaston (TVR) erät sekä palkattomien aikojen perusteella karttuneiden eläkeosien kustannusten jaon erät kirjataan omana eränään vastuunjakokorvauksiin.

- (54) Saatavia eriä Eläke-Kansan konkurssipesältä ei kirjata lakisääteisiin maksuihin, vaan ne ovat mukana vastuunjaon selvittelyssä ja sisältyvät vastuunjaon eriin.
- (55) TyEL 46 §:n ja 102 §:n mukaiset lääkäripalkkiot, matkakustannukset ynnä muut kulut merkitään korvausmenoon rahastoituna eläkemenona.
- (56) Lain valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta lapsen hoidon tai opiskelun ajalta (VEKL) mukaisista etuuksista aiheutuvat suoritukset merkitään tuloslaskelman korvauskuluihin.
- (57) Korvauskuluihin merkitään myös VEKL:stä eläkelaitokselle aiheutuvien menojen ja kulujen peittä-
miseksi saatavat erät korkoineen. Saaminen/-velka VEKL:stä kirjataan korkoineen siirtosaami-
seen/-velkaan.
- (58) Muihin eläkkeisiin luetaan vapaaehtoisesta lisäeläketurvasta aiheutuneet eläkkeet.
- (59) Maksettuihin korvauksiin merkitään kaikki erät, joiden suorittamisvelvollisuus (=eläkepäätös tehty) on syntynyt ennen tilikauden päättymistä. Etukäteen maksetut korvaukset merkitään muihin saa-
misiin.
- (60) Maksettuja korvauksia ovat muun muassa hautausavustukset, kuntoutuskulut, lääkäripalkkiot ja muut vastaavat korvaukset.
- (61) Maksettuihin korvauksiin merkitään myös muun muassa takaisinostot. Takaisinostoihin merkitään säännöissä mainitulla tavalla aktiiviaikana eroavalle jäsenelle tai hänen johdostaan työnantajalle takaisinmaksetut jäsen- tai kannatusmaksut tai rahasto-osuudet.
- (62) Eläkekassa voi periä vakuutusmaksussa työkyvyttömyysriskin hallintaosaa työkykyä ylläpitävän toiminnan kustannusten kattamiseksi. Työkyvyttömyysriskin hallintaosalla katettavat työkyvyn ylläpitoon tähtäävästä toiminnasta aiheutuneet kulut kirjataan Maksettuihin korvauksiin. Tällaisia kuluja ovat työkyvyn ylläpitämiseen liittyvien koulutuspalvelujen suunnittelusta, tähän aiheeseen liittyvien koulutustilaisuuksien järjestämisestä sekä työnantajayritysten työkykyä ylläpitävän toiminnan käynnistämisestä, kehittämisestä ja tukemisesta johtuvat kulut.
- (63) Työkyvyttömyysriskin hallintaosalla katettavia työkyvyn ylläpitoon tähtäävän toiminnon hoitokuluja voivat olla:
- koulutukseen liittyvinä kuluina koulutuslaskut, matkakulut, kirjoittajapalkkiot, tilavuokrat ja näihin rinnastettavat kulut
 - muina kuin koulutukseen liittyvinä kuluina työkyvyn ylläpitämiseen liittyvästä tutkimuksesta aiheutuvat kulut
 - henkilöstön palkkakustannuksia (henkilösivukuluineen) voidaan lukea mukaan näihin kuluihin vain siltä osin, kuin näiden henkilöiden työ kohdistuu työkyvyn ylläpitoon. Eläkkeiden ratkaisutoimintaan, mukaan lukien kuntoutuspäätösten valmistelu, liittyviä kuluja ei lasketa mukaan.
- (64) Työkyvyttömyysriskin hallintaosa on tarkoitettu vain työkykyä edistävään toimintaan. Harkittaessa, milloin kuluerä luonteensa puolesta kuuluu tähän yhteyteen, voidaan kriteerinä pitää sitä, vähensikö työkyvyn ylläpitämiseen tähtäävä toiminta kyseistä menoerää.
- (65) Korvausvastuun muutos ilmoitetaan tilikauden loppu- ja alkusuureiden erotuksen suuruusena erikseen lakisääteisen ja muiden eläkkeiden osalta.

- (66) Tuloslaskelman kohdassa Korvauskulut/Vastuun siirrot merkitään eläkekassan toiselle eläkelaitokselle vastuun siirtona siirtyneet muuta kuin TyEL:n ja YEL:n mukaista vastuovelkaa vastaavat varat (luku 4.8 Vastuun siirrot).

10.2.8 Korvauskulut / Eläkesäätiö

MÄÄRÄYS (kohdat 67–80)

- (67) Korvauskulut ilmoitetaan tuloslaskelmassa erikseen lakisääteisten ja muiden eläkkeiden osalta sekä jaoteltuina maksettuihin korvauksiin, eläkevastuun muutokseen ja vakuutustoiminnan luovuttamiseen. Muiden eläkkeiden osalta esitetään erikseen maksuperusteisten järjestelyjen maksetut korvaukset ja korvausvastuun muutos.
- (68) Maksettuihin lakisääteisten eläkkeiden korvauksiin merkitään lakisääteiset eläkkeet (TyEL) ja niihin liittyvät vastuunjakokorvaukset sekä muut niistä aiheutuvat lakisääteiset suoritukset. Lakisääteisten eläkkeiden maksettuihin korvauksiin merkitään myös EY:n eläkkeiden siirtomäärien korot.
- (69) Vastuunjakokorvauksina ilmoitetaan suoriteperusteisesti se määrä, jonka eläkesäätiö on maksanut tai saanut eläkelaitosten yhteisesti kustannettavien eläkkeiden vastuunjaosta korjattuna vastuunjaosta johtuvalla tilikautteen kohdistuvalla saatavalla tai velalla. Vastuunjakokorvauksiin luetaan myös edellä mainittuihin eriin sisältyvät korot.
- (70) Lakisääteisessä eläkevakuutuksessa yhteisesti vastattavat korvaukset merkitään maksettuihin korvauksiin vastuunjakoon osallistuvien kesken tehdyllä tasoituksella ja tämän mahdollisella korolla korjattuina (vastuunjakokorvaukset).
- (71) Työttömyysvakuutusrahaston (TVR) erät sekä palkattomien aikojen perusteella karttuneiden eläkeosien kustannusten jaon erät kirjataan omana eränään vastuunjakokorvauksiin.
- (72) Saatavia eriä Eläke-Kansan konkurssipesältä ei kirjata lakisääteisiin maksuihin, vaan ne ovat mukana vastuunjaon selvittelyssä ja sisältyvät vastuunjaon eriin.
- (73) TyEL 46 §:n ja 102 §:n mukaiset lääkärinpalkkiot, matkakustannukset ynnä muut kulut merkitään korvausmenoon rahastoituna eläkemenona.
- (74) Lain valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta lapsen hoidon tai opiskelun ajalta (VEKL) mukaisista etuuksista aiheutuvat suoritukset merkitään tuloslaskelman korvauskuluihin.
- (75) Korvauskuluihin merkitään myös VEKL:stä eläkelaitokselle aiheutuvien menojen ja kulujen peittämiseksi saatavat erät korkoineen. Saaminen/-velka VEKL:stä kirjataan korkoineen siirtosaamiseen/-velkaan.
- (76) Muihin eläkkeisiin luetaan vapaaehtoisesta lisäeläketurvasta aiheutuneet eläkkeet.
- (77) Maksettuihin korvauksiin merkitään kaikki erät, joiden suorittamisvelvollisuus (=eläkepäätös tehty) on syntynyt ennen tilikauden päättymistä. Etukäteen maksetut korvaukset merkitään muihin saamiin.
- (78) Maksettuja korvauksia ovat hautausavustukset, kuntoutuskulut, lääkärinpalkkiot ja muut vastaavat korvaukset.

- (79) Eläkevastuun muutos ilmoitetaan tilikauden loppu- ja alkusuureiden erotuksen suuruisena erikseen lakisääteisen ja muiden eläkkeiden osalta.
- (80) Vakuutustoiminnan luovuttamiset esitetään tuloslaskelmassa omana eränään (luku 4.9 Vakuutustoiminnan luovuttaminen ja vastaanottaminen).

10.2.9 Vakuutusmaksuvastuun muutos / Eläkekassa

MÄÄRÄYS (kohdat 81–82)

- (81) Vakuutusmaksuvastuun muutos esitetään tuloslaskelmassa erikseen lakisääteisten, muiden eläkkeiden ja maksuperusteisten lisäeläkkeiden osalta.
- (82) Vakuutusmaksuvastuun muutos esitetään tilikauden loppu- ja alkusuureiden erotuksen suuruisena. Poikkeuksen muodostaa TyEL:n ja YEL:n mukainen vastuun siirto eläkekassalle, joka kirjataan luvun 4.8 mukaisesti.

10.2.10 Maksuperusteisten järjestelyjen vakuutusmaksuvastuun muutos / Eläkesätiö

MÄÄRÄYS (kohta 83)

- (83) Maksuperusteisten lisäeläkejärjestelyjen vakuutusteknisen vastuuvelan vakuutusmaksuvastuun muutos merkitään tuloslaskelmaan kohtaan Maksuperusteisten järjestelyjen vakuutusmaksuvastuun muutos.

10.2.11 Jälleen- ja luottovakuuttajat / Eläkekassa

MÄÄRÄYS (kohdat 84–87)

Jälleenvakuutusmaksut

- (84) Eläkekassan suorittamat jälleenvakuutusmaksut vähennettyinä mahdollisilla palkkioilla ja voitto-osuuksilla merkitään tuloslaskelmassa kohtaan Jälleenvakuutusmaksut.

Maksuluottovakuutusmaksut

- (85) Mikäli eläkekassa vakuutuksenottajana suorittaa maksuluottovakuutusmaksuja, ne merkitään tuloslaskelmassa kohtaan Jälleen- ja luottovakuuttajat/Maksuluottovakuutusmaksut.

Korvaukset

- (86) Jälleen- ja luottovakuuttajien eläkekassalle suorittamat korvaukset merkitään tähän kohtaan.

Osuus vakuutusmaksu- ja korvausvastuun muutoksesta

- (87) Tähän kohtaan merkitään sekä jälleen- että luottovakuuttajien osuus vakuutusmaksu- ja korvausvastuun muutoksesta.

10.2.12 Jälleen- ja luottovakuuttajat / Eläkesäätiö**MÄÄRÄYS (kohdat 88–90)**Jälleenvakuutusmaksut

- (88) Eläkesäätiön suorittamat jälleenvakuutusmaksut vähennettyinä mahdollisilla palkkioilla ja voitto-osuuksilla merkitään tuloslaskelmassa kohtaan Jälleenvakuutusmaksut.

Korvauskulut

- (89) Jälleen- ja luottovakuuttajien eläkesäätiölle suorittamat korvaukset merkitään tähän kohtaan.

Eläkevastuun muutos

- (90) Jälleen- ja luottovakuuttajien osuuden muutos eläkevastuusta merkitään tähän kohtaan.

10.2.13 Vastuuvajauksen muutos**MÄÄRÄYS (kohdat 91–93)**

- (91) Vastuuvajauksen muutos ilmoitetaan tuloslaskelmassa tilikauden alku- ja loppusuureiden erotuksena.
- (92) Vastuuvajauksen muutokseen merkitään ESL 43 §:n 5) kohdan mukainen vastuuvajaus (lakisääteiset eläkkeet) ja VKL 81 a §:n 2 momentin sekä ESL 44 §:n 2 momentin mukaiset (vakuutustekniset) katevajaukset (muut eläkkeet).
- (93) Muiden eläkkeiden vastuuvajauksella tarkoitetaan VKL 81 a §:n 2 momentin ja ESL 44 §:n mukaista vakuutusteknistä katevajausta.

10.2.14 Hoitokulut ja poistot**MÄÄRÄYS (kohdat 94–104)**

- (94) Hoitokuluihin merkitään eläkekassan ja -säätiön toiminnan hoitamisesta aiheutuneet muut hoitokulut kuin sijoitustoiminnan hoitokulut sekä ne poistot, joita ei esitetä sijoitustoiminnan kuluina.
- (95) Hoitokuluihin merkitään palkat, palkkiot, henkilösivukulut ja muun toiminnan kuin sijoitustoiminnan hoitokulut.
- (96) Mikäli maksuperusteisessa lisäeläkejärjestelyssä hoitokulut jaetaan rahoittavan yrityksen ja työntekijän kesken, vähennetään työntekijän osuus hoitokuluista sijoitusten nettotuotoista. Tuloslaskelman erässä hoitokulut esitetään silloin rahoittavan yrityksen osuus muista hoitokuluista kuin sijoitustoiminnan hoitokuluista.
- (97) Mikäli eläkekassan ja -säätiön maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn hoitokuluja ei jaeta rahoittavan yrityksen ja vakuutetun kesken, tulee eläkekassan ja -säätiön menetellä luvun 4.4 mukaisesti.
- (98) Hoitokuluihin merkitään eläkekassan lakisääteiset maksut. Lakisääteisiin maksuihin sisällytetään:

- Eläketurvakeskuksen kustannusosuus = eläkekassan ja -säätiön osuus Eläketurvakeskuksen yhteisesti katettavista kustannuksista (ennakot ja lopullinen tarkistuserä)
- Oikeushallintomaksu = työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 16 §:ssä tarkoitettu oikeushallintomaksu
- Finanssivalvonnan valvontamaksu
- Muut erät.

(99) Mikäli eläkekassa ja -säätiö ostavat Eläketurvakeskukselta rekisteripalveluja tai muita palveluja, jotka Eläketurvakeskus erikseen laskuttaa, ei niitä sisällytetä Lakisääteiset maksut erään.

Suunnitelman mukaiset poistot ja poistoero

- (100) Suunnitelman mukaisten poistojen laskennassa noudatetaan KILA:n antamaa yleisohjetta suunnitelman mukaisista poistoista (16.10.2007) (*Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016*)
- (101) Rakennusten hankintamenosta tehtäviä suunnitelman mukaisia poistoja käsitellään luvussa 5.1.2. (*Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016*)
- (102) Poistosuunnitelmat ja niiden muutokset on laadittava kirjalliseen muotoon. (*Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016*)
- (103) Tilinpäätöksessä saadaan erityisistä syistä kirjata suunnitelman ylittäviä poistoja, mikä mahdollistaa myöhemmin suunnitelman alittavien poistojen kirjaamisen. Erityisenä syynä voi olla verotus. (*Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016*)
- (104) Tilinpäätöksessä tosiasiallisesti tehtyjen eli tilikauden tuotoista vähennettyjen kokonaispoistojen ja suunnitelman mukaisten poistojen erotus eli poistoero merkitään tuloslaskelmaan. Taseen vastaavissa esitetään suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennetty hankintameno. Kertynyt poistoero esitetään taseen vastattavaa puolella tilinpäätössiirtojen kertymässä. (*Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016*)

10.2.15 Muut tuotot ja kulut / Eläkekassa

MÄÄRÄYS (kohta 105)

- (105) Muita tuottoja ja kuluja ovat erät, jotka eivät välittömästi liity eläkekassan harjoittamaan eläketointintaan tai siihen liittyvään sijoitustoimintaan. Eläkekassan saamat lahjoitukset ovat muita tuottoja.

10.2.16 Muut tuotot ja kulut / Eläkesäätiö

MÄÄRÄYS (kohdat 106–109)

- (106) Muita tuottoja ja kuluja ovat erät, jotka eivät välittömästi liity eläkesäätiön harjoittamaan eläketointintaan tai siihen liittyvään sijoitustoimintaan. Eläkesäätiön saamat lahjoitukset ovat muita tuottoja.

- (107) Muihin kuluihin voidaan lukea työkyvyn ylläpitoon tähtäävästä toiminnasta aiheutuneet kulut. Tällaisia kuluja ovat työkyvyn ylläpitämiseen liittyvien koulutuspalvelujen suunnittelusta, tähän aiheeseen liittyvien koulutustilaisuuksien järjestämisestä sekä työnantajajaritysten työkykyä ylläpitävän toiminnan käynnistämisestä, kehittämisestä ja tukemisesta johtuvat kulut.
- (108) Työkyvyn ylläpitoon tähtäävän toiminnon hoitokuluja voivat olla:
- koulutukseen liittyvinä kuluina koulutuspalkkiot, matkakulut, kirjoittajapalkkiot, tilavuokrat ja näihin rinnastettavat kulut
 - muina kuin koulutukseen liittyvinä kuluina työkyvyn ylläpitämiseen liittyvästä tutkimuksesta aiheutuvat kulut
 - henkilöstön palkkakustannuksia (henkilösivukuluineen) voidaan lukea mukaan näihin kuluihin vain siltä osin, kuin näiden henkilöiden työ kohdistuu työkyvyn ylläpitoon. Eläkkeiden ratkaisutoimintaan, mukaan lukien kuntoutuspäätösten valmistelu, liittyviä kuluja ei lasketa mukaan.
- (109) Harkittaessa, milloin kuluerä luonteensa puolesta kuuluu työkyvyn ylläpitoon tähtäävään toimintaan, voidaan kriteerinä pitää sitä, vähensikö työkyvyn ylläpitämiseen tähtäävä toiminta kyseistä menoerää.

10.2.17 Tilinpäätössiirrot

MÄÄRÄYS (kohdat 110 - 111)

- (110) Tilinpäätössiirrot muodostuvat tilikauden poistoeron muutoksesta ja verotusperusteisten varausten muutoksesta. *(Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)*
- (111) Tilinpäätössiirroissa esitetään verotusperusteisten varausten (KPL 5 luku 15 §) muutos, joka esitetään tilikauden lopussa ja alussa taseessa olleiden varausten erotuksen suuruisena. *(Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)*

10.2.18 Tuloverot ja muut välittömät verot

MÄÄRÄYS (kohdat 112–119)

- (112) Välittömät verot merkitään tilinpäätökseen suoriteperiaatetta noudattaen.
Tilikauden ja aikaisempien tilikausien verot
- (113) Tilikauden veroihin merkitään tilikauden verolaskelman mukainen vero, jota laskettaessa otetaan huomioon muun muassa verotettava tulo, vahvistettujen tappioiden vähentäminen ja verokanta, sekä aikaisempien tilikausien verot.
- (114) Tilikaudelle maksuunpantujen ennakoverojen oikaisemisesta tai täydentämisestä suoriteperusteisesti syntyvä verovelka tai -saaminen kirjataan olennaisuuden periaatetta noudattaen siirtovelkana tai -saamisena taseeseen.
- (115) Mikäli tuloksen kannalta olennainen osa veroista kohdistuu aikaisempiin tilikausiin jälkiveroista johtuen, esitetään se erikseen tuloslaskelmassa nimikkeellä Aikaisempien tilikausien verot tai liitetiedoissa.

Laskennallinen vero

- (116) Laskennallinen vero on osa tuloveroja ja se esitetään tuloslaskelmassa tuloverojen alakohdassa Laskennallinen vero.
- (117) Laskennallisiin veroihin merkitään muun muassa kirjanpidon tuloksen ja verotettavan tulon jakotuseroista johtuva laskennallisten verovelkojen ja -saamisten muutos edellisestä tilikaudesta, jos laskennalliset verovelat ja -saamiset esitetään taseessa.
- (118) Mikäli rahoitusvaroihin kuuluvat sijoitukset ja/tai sijoituskiinteistöt arvostetaan taseessa käypään arvoon, merkitään taseeseen ja tuloslaskelmaan ja/tai käyvän arvon rahastoon kirjanpitoarvon ja verotuksellisen arvon väliaikaisista eroista johtuva laskennallisen verovelan tai -saamisen muutos. Käyvän arvon muutokseen sisältyvä laskennallinen verovelka tai -saaminen saadaan merkitä taseeseen erityistä varovaisuutta noudattaen.
- (119) Laskennallisen veron laskennassa noudatetaan erityistä varovaisuutta ja KILA:n yleisohjetta (12.9.2006) laskennallisista verovelkoista ja -saamisista.

10.2.19 Sisäinen siirto

- (120) AB-eläkekassan ja AB-eläkesäätiön toisessa osastossa syntynyt ylite/ylikate voidaan kokonaan tai osittain kirjata toiselle osastolle sisäisenä siirtona. Sisäinen siirto on tehtävä eläkekassan / säätiön säännöissä ja VKL 8 a §:ssä, ESL 6 §:ssä sekä 121 §:ssä määrättyllä tavalla. *(Annettu 11.10.2016, voimaan 1.1.2017)*
- (121) Eläkekassa ja -säätiö, joka hoitaa sekä etuusperusteista että maksuperusteista lisäeläketurvaa, voi siirtää etuusperusteista lisäeläketurvaa hoitavalla osastolla syntyvän pysyvän ylikatteen maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä hoitavaan osastoon. Sisäisessä siirrossa tulee noudattaa maksuperusteisista lisäeläkejärjestelyistä eläkesäätiössä ja eläkekassoissa annetun lain 6 §:n ja ESL 47 §:n säännöksiä.

MÄÄRÄYS (kohdat 122–123)

- (122) Sisäinen siirto merkitään tuloslaskelmaan erikseen lakisääteisten eläkkeiden ja muiden eläkkeiden osalta.
- (123) Lisäksi yhteiseläkesäätiössä yhden työnantajan ylikate voidaan siirtää toisen samaan eläkesäätiöön kuuluvan työnantajan eläkevastuun katteeksi edellä todettua menettelyä noudattaen.

OHJE (kohdat 124–125)

- (124) Jos sisäinen siirto tehdään esimerkiksi AB-eläkekassan ja -säätiön A-osastolta B-osastolle, merkitään sisäinen siirto tuloslaskelmassa kohtaan Sisäinen siirto/Lakisääteiset eläkkeet (+) ja kohtaan Sisäinen siirto/Muut eläkkeet (-).
- (125) Mikäli esimerkiksi AB-eläkesäätiön (yhteiseläkesäätiön) lisäeläketurvan toimintapiiriin kuuluva henkilö on tilikauden aikana siirtynyt eläkesäätiöön kuuluvan työnantajan palveluksesta toisen samaan eläkesäätiöön kuuluvan työnantajan palvelukseen ja eläkesäätiön sääntöjen mukaisesti

on varoja siirrettävä aikaisemman työnantajan vastuunkattamisesta sen työnantajan vastuunkatteeseen, jonka palveluksessa henkilö tilinpäätöshetkellä on, tulee mainittu sisäinen siirto esittää tuloslaskelman kohdassa Sisäinen siirto / Muut eläkkeet.

10.2.20 Palautus osakkaille / Eläkekassa

- (126) Ylitteen ja ylikatteen palautus otetaan huomioon tilinpäätöksessä, mikäli eläkekassa on tehnyt palauttamisesta päätöksen ja saanut hakemukseen Finanssivalvonnan suostumuksen. Finanssivalvonnan suostumus on saatava ennen vuositilintarkastusta.

OHJE (kohta 127)

- (127) Palautus tulisi merkitä tuloslaskelman loppuun omana eränään ”Palautus osakkaille”.

10.2.21 Palautus työnantajalle / Eläkesäätiö

MÄÄRÄYS (kohdat 128–129)

- (128) Palautus merkitään tuloslaskelman kohtaan Palautus työnantajalle.
- (129) Ylitteen ja ylikatteen palautus otetaan huomioon tilinpäätöksessä, mikäli eläkesäätiö on tehnyt palauttamisesta päätöksen ja saanut hakemukseen Finanssivalvonnan suostumuksen. Finanssivalvonnan suostumus on saatava ennen vuositilintarkastusta.

11 Tase

- (1) Vakuutuskassalain (VKL) 6 luvussa säädetään eläkekassan ja eläkesäätiölain (ESL) 5 luvussa eläkesäätiön tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.
- (2) Finanssivalvonnan oikeus antaa velvoittavia määräyksiä perustuu seuraaviin lain säännöksiin:
 - vakuutuskassalain 74 b §:n 6 momentti
 - vakuutuskassalain 77 §:n 3 momentti
 - eläkesäätiölain 41 a §:n 6 momentti
 - eläkesäätiölain 42 §:n 3 momentti.

11.1 Taseen kaava

- (3) Tase laaditaan noudattaen STMtpA:n tasekaavaa.

MÄÄRÄYS (kohta 4)

- (4) Annettaessa STMtpA:n mukaista taseen kaavaa yksityiskohtaisempia tietoja, voidaan joko käyttää liitteitä tai lisätä kaavaan nimikkeitä. Jos kaavan nimikkeitä lisätään, pääryhmien nimikkeitä ei saa muuttaa, pääryhmiä ei saa jakaa, eriä ei saa siirtää pääryhmästä toiseen eikä esitysjärjestyksestä saa muuttaa.

Tase; Eläkekassa

VASTAAVAAAineettomat hyödykkeet¹

Sijoitukset

Kiinteistösijoitukset

Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet

Lainasaamiset omilta kiinteistöyrityksiltä

Sijoitukset osakkaana olevaan työnantajayritykseen

Osakkaana olevan työnantajayrityksen
osakkeet ja osuudetOsakkaana olevan yrityksen liikkeelle
laskemat rahoitusmarkkinavälineetVelkakirjasaamiset osakkaana olevalta
työnantajayritykseltäSaamiset osakkaana olevalta
työnantajayritykseltäMuut sijoitukset osakkaana olevaan
työnantajayritykseen¹

Muut sijoitukset

Osakkeet ja osuudet

Rahoitusmarkkinavälineet

Osuudet yhteissijoituksista

Kiinnelainasaamiset

Muut lainasaamiset

Talletukset

Muut sijoitukset

Sijoitukset joiden valinnasta päättää vakuutetut

Vastuuvajaus

Lakisääteiset eläkkeet

Muut eläkkeet

Saamiset

Jälleen- ja luottovakuuttajilta

Muut saamiset¹Laskennalliset verosaamiset²

Muu omaisuus

Aineelliset hyödykkeet

Koneet ja kalusto³Muut aineelliset hyödykkeet³Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat³

Rahat ja pankkisaamiset

Muu omaisuus

Siirtosaamiset

Vastaavaa yhteensä

VASTATTAVAA

Oma pääoma ⁴			
Pohjarahasto		_____	
Takuupääoma		_____	
Vararahasto		_____	
Muut rahastot		_____	
Käyvän arvon rahasto		_____	
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)		_____	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		_____	_____
Tilinpäätössiirtojen kertymä ⁵			
Verotusperäiset varaukset			_____
Vakuutustekninen vastuovelka			
Lakisääteiset eläkkeet			
Vakuutusmaksuvastuu	_____		
Korvausvastuu	_____		
Lisävakuutusvastuu	_____	_____	
Muut eläkkeet			
Vakuutusmaksuvastuu	_____		
Korvausvastuu	_____		
Indeksikorotusvastuu	_____	_____	
Maksuperusteiset järjestelyt			
Vakuutusmaksuvastuu	_____		
Korvausvastuu	_____	_____	_____
Vakuutettujen valitsemaan sijoituskohteisiin kytkettyjen vakuutusten vastuovelka			_____
Pakolliset varaukset			_____
Velat			
Lainat osakkaana olevalta työnantajayritykseltä		_____	
Muut velat ¹		_____	
Laskennalliset verovelat ²		_____	_____
Siirtovelat			_____
Vastattavaa yhteensä			_____

(Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)

TASE; Eläkesäätiö			
VASTAAVAA			
Aineettomat hyödykkeet ¹			_____
Sijoitukset			
Kiinteistösijoitukset			
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	_____		
Lainasaamiset omilta kiinteistöyrityksiltä	_____	_____	
Sijoitukset työntajayritykseen			
Työnantajayrityksen osakkeet ja osuudet	_____		
Työnantajayrityksen liikkeelle laskemat rahoitusmarkkinavälineet	_____		
Velkikirjasaamiset työntajayritykseltä	_____		
Saamiset työntajayritykseltä	_____		
Muut sijoitukset työntajayritykseen ¹	_____	_____	
Muut sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet	_____		
Rahoitusmarkkinavälineet	_____		
Osuudet yhteissijoituksista	_____		
Kiinnelainasaamiset	_____		
Muut lainasaamiset	_____		
Talletukset	_____		
Muut sijoitukset	_____	_____	_____
Sijoitukset joiden valinnasta päättää vakuutetut Vastuuvajaus			_____
Lakisääteiset eläkkeet		_____	
Muut eläkkeet		_____	_____
Saamiset			
Jälleen- ja luottovakuuttajilta		_____	
Saamiset eläkelaitoksilta		_____	
Muut saamiset ¹		_____	
Laskennalliset verosaamiset ²		_____	_____
Muu omaisuus			
Aineelliset hyödykkeet			
Koneet ja kalusto ³	_____		
Muut aineelliset hyödykkeet ³	_____		
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat ³	_____	_____	
Rahat ja pankkisaamiset		_____	
Muu omaisuus		_____	_____
Siirtosaamiset			_____
Vastaavaa yhteensä			_____

1 Suuruudeltaan merkittävät erät on eriteltävä omalla nimikkeellään.

2 KPL 5 luvun 18 §:n mukaan laskennalliset verovelat ja -saamiset saadaan erityistä varovaisuutta noudattaen merkitä omana eränä taseeseen. KPA 2 luvun 6 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan liitetietona on esitettävä KPA 5 luvun 18 §:ssä tarkoitetut laskennalliset verovelat ja -saamiset, jos ne ovat olennaisia eikä niitä ole merkitty taseeseen.

3 Ei tarvitse eritellä taseessa, mikäli ei ole suuruudeltaan olennainen oikean ja riittävän kuvan antamisen kannalta.

4 Arvonkorotusrahoito esitetään omassa pääomassa erillisenä eränä ennen edellisten tilikausien ylijäämää (alijäämää).

5 Poistoero esitetään erillisenä eränä Tilinpäätössiirtojen kertymässä.

VASTATTAVAA

Oma pääoma ⁴			
Käyvän arvon rahasto	_____		
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	_____		
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	_____		_____
Tilinpäätössiirtojen kertymä ⁵			
Verotusperäiset varaukset	_____		_____
Eläkevastuu			
Lakisääteiset eläkkeet			
Alkaneet eläkkeet	_____		
Vastaiset eläkkeet	_____		
Lisävakuutusvastuu	_____	_____	
Muut eläkkeet			
Alkaneet eläkkeet	_____		
Vastaiset eläkkeet	_____		
Indeksikorotusvastuu	_____	_____	
Maksuperusteiset järjestelyt			
Vakuutusmaksuvastuu	_____		
Korvausvastuu	_____	_____	_____
Vakuutettujen valitseisiin sijoituskohteisiin kytkettyjen vakuutusten vastuuvelka			_____
Pakolliset varaukset			_____
Velat			
Lainat työntajayritykseltä	_____		
Lainat eläkelaitoksilta	_____		
Muut velat ¹	_____		
Laskennalliset verovelat ²	_____		_____
Siirtovelat			_____
Vastattavaa yhteensä			_____

(Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)

11.2 Taseen täyttäminen

11.2.1 Aineettomat hyödykkeet

- (5) Aineettomiin hyödykkeisiin merkitään aineettomat oikeudet ja muut pitkävaikutteiset menot sekä muut vastaavantyyppiset erät.
- (6) Aineettomien hyödykkeiden aktivoinnista säädetään KPL 5 luvun 5a §:ssä. (Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)

MÄÄRÄYS (kohdat 7-8)

- (7) Aineettomina oikeuksina esitetään sekä erikseen luovutettavissa olevat että muunlaiset oikeudet.
- (8) Muita pitkävaikutteisia menoja ovat vuokra- ja osakehuoneistojen perusparannusmenot, metsämaan ojitukset, metsäautoteiden rakentamismenot, siirtokelvottomat liittymismaksut, tietokoneohjelmien suunnittelu- ja ohjelmointimenot ynnä muut pitkävaikutteiset menot, mikäli ne on aktivoitu.

11.2.2 Kiinteistösijoitukset

MÄÄRÄYS (kohdat 9-12)

Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet

- (9) Kiinteistöihin merkitään eläkekassan ja -säätiön suorassa omistuksessa olevat kiinteistökohteet toisin sanoen kiinteistöt, toisen maalla olevat rakennukset, rakennelmat tai muut laitokset, kiinteistöjen vuokraoikeuksien hankintamenot, tilat, määräalat, vesialueet ja oikeudet vesivoimalaitoksen käytössä olevaan vesivoimaan edellyttäen, että vesivoiman käyttöoikeuden vakuudeksi on vahvistettu kiinnitys. Kiinteistöihin sisällytetään maa-alueen ja rakennuksen lisäksi niihin ainesosina kuuluva irtaimisto ja liittymismaksut. Kiinteistöjen vuokraoikeuksien hankintamenoihin sisällytetään sekä maa- ja vesialueiden että rakennusten ja rakennelmien vuokraoikeudet, jotka on aktivoitu.
- (10) Kiinteistöosakkeisiin merkitään osakkeet keskinäisissä ja muissa asunto- ja kiinteistöyhteisöissä sekä hallintayhteisöissä, jotka ainoastaan omistavat kiinteistöjä ja/tai kiinteistöosakkeita. Erään merkitään myös osuudet kiinteistösijoitusrahastoihin. (Annettu 7.3.2019, voimaan 31.3.2019)
- (11) Myös kiinteistösijoituksiin liittyvät ennakkomaksut ja rakenteilla olevat kohteet esitetään kiinteistösijoituksina.

Lainasaamiset omilta kiinteistöyrityksiltä

- (12) Lainasaamisiin omilta kiinteistöyrityksiltä merkitään velkakirjasaamiset, ei-jälkimarkkinakelpoiset pääomalainat ja rakennusaikaiset tilisaamiset kiinteistöyrityksiltä.

11.2.3 Sijoitukset osakkaana olevaan työnantajayritykseen / Eläkekassa**MÄÄRÄYS (kohdat 13–17)**

- (13) Eläkekassan omistamat osakkaina olevien työnantajayritysten osakkeet ja osuudet merkitään kohtaan Osakkaana olevan työnantajayrityksen osakkeet ja osuudet.
- (14) Eläkekassan osakkaana olevan työnantajayrityksen liikkeeseen laskemat velkakirjat merkitään kohtaan Osakkaana oleva yrityksen liikkeelle laskelmat rahoitusmarkkinavälineet.
- (15) Kohtaan Velkakirjasaamiset osakkaana olevalta työnantajayrityksiltä merkitään saamiset, joista on tehty velkakirja.
- (16) Saamisiin osakkaana olevalta työnantajayritykseltä merkitään muut saamiset eläkekassan osakkaana olevalta työnantajayritykseltä kuin velkakirjasaamiset. Saamisiin merkitään sekä lyhyt- että pitkäaikaiset saamiset. Muun muassa lyhytaikaiset saamiset osakkaana olevalta työnantajayritykseltä, jotka ovat luonteeltaan tilisaamisia, merkitään tähän kohtaan.
- (17) Kohtaan Muut sijoitukset osakkaana olevaan työnantajayritykseen merkitään kaikki ne sijoitukset osakkaana oleviin työnantajayrityksiin, jotka eivät kuulu muihin edellä mainittuihin eriin.

11.2.4 Sijoitukset työnantajayritykseen / Eläkesäätiö**MÄÄRÄYS (kohdat 18–22)**

- (18) Eläkesäätiön omistamat työnantajayrityksen osakkeet ja osuudet merkitään kohtaan Työnantajayrityksen osakkeet ja osuudet.
- (19) Työnantajan liikkeeseen laskemat velkakirjat merkitään kohtaan Työnantajayrityksen liikkeelle laskemat rahoitusmarkkinavälineet.
- (20) Velkakirjasaamisiin työnantajayritykseltä merkitään saamiset, joista on tehty velkakirja.
- (21) Saamisiin työnantajayrityksiltä merkitään sekä lyhyt- että pitkäaikaiset saamiset. Lyhytaikaiset saamiset työnantajayritykseltä, jotka ovat luonteeltaan tilisaamisia, merkitään tähän kohtaan.
- (22) Kohtaan Muut sijoitukset työnantajayritykseen merkitään kaikki ne sijoitukset työnantajayritykseen, jotka eivät kuulu muihin edellä mainittuihin eriin.

11.2.5 Muut sijoitukset**MÄÄRÄYS (kohdat 23–29)**Osakkeet ja osuudet

- (23) Osakkeisiin ja osuuksiin merkitään osakeyhtiön osakkeet, optiotodistukset, osuuskunnan osuustodistukset, keskinäisen vakuutusyhtiön takuupääomaosuudet, osuudet sijoitusrahastoissa, puhe-
linosuustodistukset, siirtokelpoiset liittymismaksut ja ynnä muut vastaavan tyyppiset erät.

Rahoitusmarkkinavälineet

(24) Rahoitusmarkkinavälineisiin merkitään luottolaitosten, muiden yhteisöjen sekä valtion, kuntien tai muiden julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat rahoitusmarkkinavälineet ja muut kiinteätuoitoiset arvopaperit. Arvopapereita, joiden korko vaihtelee tiettyjen tekijöiden mukaan, on myös pidettävä rahoitusmarkkinavälineisiin kuuluvina.

(25) Rahoitusmarkkinavälineitä ovat sijoitus-, yritys- ja kuntatodistukset, valtion velkasitoumukset, obligatiot, debentuurit, vaihtovelkakirjalainat, optiolainat, indeksiin sidotut lainat (indeksiobligatio ja osakeindeksilainat), jälkimarkkinakelpoiset pääomalainat, muut joukkovelkakirjalainat, talletustodistukset sekä muut vastaavat jälkimarkkinakelpoiset haltija- ja määränvälisvelkasitoumukset.

Kiinnelainasaamiset

(26) Kiinnelainasaamisiin merkitään ne kiinnelainasaamiset, joita ei ole esitetty kiinteistö-sijoituksissa tai sijoituksissa osakkaina oleviin työnantajayrityksiin. Kiinnelainasaamisilla tarkoitetaan lainasaamisia, joiden vakuutena on kiinteistökiinnitys.

Muut lainasaamiset

(27) Taseen eri kohdissa oleviin lainasaamisiin merkitään lainaustoimintaan liittyvät rahalainat kuten sijoituslainat. Taseen kohtaan Muut lainasaamiset merkitään ne lainasaamiset, joita ei ole merkitty taseen muihin lainasaamiskohtiin.

Talletukset

(28) Muihin sijoituksiin merkitään sellaiset talletukset luottolaitoksissa, joiden nostoa koskee aikarajoitus (mukaan lukien yliyöntalletukset). Ne talletukset, joita aikarajoitus tai muu rajoite ei koske, esitetään tase-erässä Rahat ja pankkisaamiset, vaikka ne tuottaisivat korkoa.

Muut sijoitukset

(29) Muihin sijoituksiin merkitään kaikki ne sijoitukset, jotka eivät kuulu taseen muihin kohtiin. Kun tällaisten sijoitusten määrä on olennainen, on ne eriteltävä tilinpäätöksen liitetiedoissa.

11.2.6 Sijoitukset, joiden valinnasta päättää vakuutetut

MÄÄRÄYS (kohta 30)

(30) Maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn sijoitukset, joiden valinnasta päättää vakuutettu, merkitään tähän tase-erään.

11.2.7 Vastuuvajaus

(31) Vastuuvajaus on määritelty VKL 81 a §:n 2 momentissa, ESL 43 §:n 5) kohdassa ja 44 §:n 2 momenteissa.

MÄÄRÄYS (kohdat 32–33)

(32) ESL 43 §:n mukainen vastuuvajaus merkitään taseessa kohtaan Lakisääteiset eläkkeet. VKL 81 a §:n 2 momentin ja ESL 44 §:n 2 momentin mukainen vastuuvajaus (katevajaus) merkitään kohtaan Muut eläkkeet.

- (33) Laskettaessa vastuuvajauksen määrää pidetään ESL 43 §:n 4 momentissa ja 44 §:n 2 momentissa tarkoitettuna muuna vastuuna myös taseeseen merkittyjä varauksia.

11.2.8 Saamiset

MÄÄRÄYS (kohdat 34–37)

Saaminen jälleen- ja luottovakuuttajilta

- (34) Jälleen- ja luottovakuuttajien osuus vastuvelasta merkitään bruttomääräisenä kohtaan Saamiset jälleen- ja luottovakuuttajilta. Maksuluottovakuutukseen perustuva säästörahasto-osuus kirjataan ETK:n ilmoituksen mukaisesti luottovakuuttajan osuudeksi vakuutusmaksuvastuusta.

Saamiset eläkelaitoksilta / Eläkesäätiö

- (35) Saamisiin eläkelaitoksilta merkitään velkakirjasaamiset eläkelaitoksilta.

Muut saamiset

- (36) Muihin saamisiin merkitään ne saamiset, jotka perustuvat velallisen osoittavaan asiakirjaan (kauppari, lasku tai maksutosite). Etukäteen suoritettavat korvaukset merkitään tähän ryhmään.

Laskennalliset verosaamiset

- (37) Eläkekassa ja -säätiö esittävät laskennalliset verosaamiset tai -velat joko taseessa tai liitetiedoissa, mikäli ne ovat olennaisia.

11.2.9 Muu omaisuus

MÄÄRÄYS (kohdat 38–43)

Aineelliset hyödykkeet

- (38) Koneisiin ja kalustoon merkitään konttori-, atk- ynnä muut koneet, laitteet ja kalusteet.
- (39) Muihin aineellisiin hyödykkeisiin merkitään käyttöomaisuustyyppinen omaisuus, jota ei ole merkitty sijoitusomaisuuteen tai koneisiin ja kalustoon.
- (40) Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat merkitään omana eränään.
- (41) Aineellisia hyödykkeitä ei jaotella alaryhmiin, mikäli erät eivät ole suuruudeltaan olennaisia.

Rahat ja pankkisaamiset

- (42) Tase-erään rahat ja pankkisaamiset merkitään käteinen raha ja ne pankkisaamiset, joiden nostoa ei koske aika- tai muu rajoitus.

Muu omaisuus

- (43) Muuhun omaisuuteen merkitään taseen muihin kohtiin kuulumaton omaisuus.

11.2.10 Siirtosaamiset

MÄÄRÄYS (kohdat 44–48)

- (44) Siirtosaamisiin merkitään tulojen ja menojen jaksottamiseen liittyvät laskennalliset erät (tulojäämät ja menoennakot).
- (45) Laskennalliset erät esitetään siirtosaamisissa silloinkin, kun ne koskevat veroja ja sosiaaliturvaa. Siirtosaamisiin merkitään muun muassa tilikaudelle maksuunpantujen ennakkoverojen oikaisemisesta tai täydentämisestä suoriteperusteisesti syntyvä verosaaminen olennaisuuden periaatetta noudattaen. Siirtosaamisiin merkitään muun muassa tilinpäätöspäivään mennessä kertyneet korot ja vuokrat, joita ei vielä ole maksettu.
- (46) Siirtosaamisiin merkitään lisäksi eläkesäätiössä kannatusmaksusaamiset työnantajayritykseltä (TyEL:n mukaisen toiminnan osalta tulee siirtosaamisiin merkitä työnantajan ESL 45 §:n 1 momentin mukaisesti tilikauden aikana maksamien kannatusmaksuennakoiden ja tilinpäätöksen mukaisen tilikaudelle suoriteperusteisesti kuuluvan kannatusmaksun erotus).
- (47) Siirtosaamisiin merkitään muun muassa laskennallinen saaminen vastuunjaosta. Saamiset Työtömyysvakuutusrahaston (TVR) ja palkattomien aikojen perusteella karttuneiden eläkeosien kustannusten jaosta sisältyvät taseen vastuunjaon saamiseraan.
- (48) Valtion varoista suoritettava eläkkeen korvaaminen alle kolmevuotiaan lapsen hoidon ja opiskelun ajalta (VEKL:n arvioitu siirtoerä) kirjataan korkoineen siirtosaamisiin/-velkoihin.

11.2.11 Oma pääoma

MÄÄRÄYS (kohdat 49–52)

- (49) Eläkekassan oma pääoma jaetaan taseessa pohjarahastoon ja takuupääomaan, vararahastoon, käyvän arvon rahastoon, muihin rahastoihin, arvonkorotusrahastoon sekä edellisten tilikausien yli- ja alijäämään sekä tilikauden yli- ja alijäämään. (Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)
- (50) Eläkesäätiössä oman pääoma jaetaan taseessa käyvän arvon rahastoon, arvonkorotusrahastoon, edellisten tilikausien yli- ja alijäämään sekä tilikauden yli- ja alijäämään. Mikäli eläkesäätiöllä on edellisinä tilikausina muodostunutta omaa pääomaa, on ennen vastuuvajauksen syntymistä esitettävä oman pääoman suuruisen alijäämä. (Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)

Käyvän arvon rahasto

- (51) Käyvän arvon rahastoon merkitään sijoitusten arvon muutokset KPL 5 luvun 2a §:n ja 2b §:n mukaisesti. (Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)

Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)

- (52) Käyttöomaisuusluonteisen rakennuksen omaan pääomaan rahastoidusta arvonkorotuksesta saadaan siirtää taseen erään Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) erilliseksi eräksi sellainen

määrä, joka vastaa tilikaudella tai aikaisemmilta tilikausilta kyseessä olevista rakennuksista tehtyjä poistoja / suunnitelman mukaisia poistoja, jotka on merkitty tuloslaskelmassa kuluksi. (Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)

11.2.12 Tilinpäätössiirtojen kertymä

MÄÄRÄYS (kohta 53)

- (53) Tilinpäätössiirtojen kertymään merkitään poistoero ja KPL 5 luvun 15 §:n mukaiset verotusperäiset varaukset. (Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)

11.2.13 Vakuutustekninen vastuovelka / Eläkekassa

- (54) Vakuutusteknisen vastuuvelan määrä lasketaan tilikauden lopussa tai arvioidaan vakuutusmatemaattisesti STM:n ja Finanssivalvonnan antamien määräysten mukaisesti.

MÄÄRÄYS (kohdat 55–56)

- (55) Vakuutustekninen vastuovelka jaetaan taseessa lakisääteisistä (TyEL, YEL), muista eläkkeistä ja maksuperusteisista järjestelyistä johtuvaan vastuuseen. Kussakin edellä mainitussa erässä esitetään erikseen vakuutusmaksu- ja korvausvastuu.
- (56) Lakisääteisten eläkkeiden lisävakuutusvastuu ja muiden eläkkeiden indeksikorotusvastuu esitetään erikseen. Osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu sisältyy taseessa vakuutusmaksuvastuuseen.

11.2.14 Eläkevastuu / Eläkesäätio

- (57) Eläkevastuun määrä lasketaan tilikauden lopussa tai arvioidaan vakuutusmatemaattisesti STM:n ja Finanssivalvonnan antamien määräysten mukaisesti.

MÄÄRÄYS (kohdat 58–60)

- (58) Eläkevastuu jaetaan taseessa lakisääteisistä (TyEL), muista eläkkeistä ja maksuperusteisista lisäeläkejärjestelyistä johtuvaan eläkevastuuseen. Lakisääteisten ja muiden lisäeläkkeiden kuin maksuperusteisten lisäeläkkeiden osalta esitetään taseessa erikseen alkaneet ja vastaiset eläkkeet.
- (59) Lakisääteisen eläkevastuun lisävakuutusvastuu esitetään erikseen. Lisäksi vapaaehtoisten lisäeläkkeiden ja muiden etuuksien tulevista korotuksista aiheutuva indeksikorotusvastuu esitetään erikseen. Osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu sisältyy taseessa vastaisten eläkkeiden vastuuseen.
- (60) Maksuperusteisissa lisäeläkejärjestelyissä esitetään erikseen vakuutusmaksu- ja korvausvastuu.

11.2.15 Vakuutettujen valitsemiin sijoituskohteisiin kytkettyjen vakuutusten vastuovelka

MÄÄRÄYS (kohta 61)

- (61) Vakuutettujen valitsemiin sijoituskohteisiin kytkettyjen vakuutusten vastuovelka esitetään taseessa erikseen tase-erässä Vakuutettujen valitsemiin kohteisiin kytkettyjen vakuutusten vastuovelka.

11.2.16 Pakolliset varaukset

MÄÄRÄYS (kohta 62)

- (62) Pakollisina varauksina käsitellään KPL 5 luvun 14 §:ssä tarkoitettuja vastaisia menoja ja menetyksiä.

11.2.17 Velat

MÄÄRÄYS (kohdat 63–68)

Muut velat

- (63) Muihin velkoihin kirjataan velat, jotka perustuvat velkakirjaan, kauppakirjaan, ostolaskuun tai muuhun velan määrän ja velkojan osoittavaan asiakirjaan.
- (64) Muihin velkoihin kirjataan ostovelat, maksettujen palkkojen ennakonpidätys- ja sosiaaliturvamaksuvelat ja muut ennakonpidätyksen yhteydessä tilitettävät sosiaaliturvaan liittyvät erät sekä vahvistettuun verotukseen ja ennakkoverolippuun perustuva maksamaton tulovero.
- (65) Muihin velkoihin merkitään sijoituksista saadut ennakot sekä etukäteen saadut vuokrat ja korot.
- (66) Tilikautena suoritettuja, mutta seuraavaan tilikauteen kohdistuvia vakuutusmaksuja ei lueta tilikauden vakuutusmaksutuloihin, vaan ne merkitään taseen muihin velkoihin/vakuutusmaksuennakoihin.

Laskennallinen verovelka

- (67) Laskennalliset verovelat esitetään joko taseessa tai liitetiedoissa, mikäli ne ovat olennaisia.
- (68) Mikäli rahoitusvaroihin kuuluvat sijoitukset ja/tai sijoituskiinteistöt arvostetaan taseessa käypään arvoon, merkitään taseeseen sekä tuloslaskelmaan ja/tai käyvän arvon rahastoon kirjanpitoarvon ja verotuksellisen arvon väliaikaisista eroista johtuva laskennallisen verovelan tai -saamisen muutos erityistä varovaisuutta noudattaen.

11.2.18 Siirtovelat

MÄÄRÄYS (kohdat 69–72)

- (69) Siirtovelkoihin merkitään menojen ja tulojen jaksottamiseen liittyvät, luonteeltaan laskennalliset erät (menojäämät ja tuloennakot).

- (70) Tase-erään merkitään menojäminä maksamattomat palkat ja lomapalkat henkilösivukuluineen, vuokrat ja korot. Myös tuloverojen kirjaamisesta suoriteperustetta vastaavalla tavalla syntyvä verovelka sisällytetään siirtovelkoihin.
- (71) Siirtovelkoihin merkitään eläkekassan ja -säätiön velka vastuunjakoon. Velat Työttömyysvakuutusrahaston (TVR) ja palkattomien aikojen perusteella karttuneiden eläkeosien kustannusten jaosta sisältyvät taseen vastuunjaon velkaerään.
- (72) Valtion varoista suoritettava eläkkeen korvaaminen alle kolmevuotiaan lapsen hoidon ja opiskelun ajalta (VEKL:n arvioitu siirtoerä) kirjataan korkoineen siirtovelkaan/-saamisiin.

12 Rahoituslaskelma

- (1) Vakuutuskassalain (VKL) 6 luvussa säädetään eläkekassan ja eläkesäätiölain (ESL) 5 luvussa eläkesäätiön tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.
- (2) Finanssivalvonnan oikeus antaa velvoittavia määräyksiä perustuu seuraaviin lain säännöksiin:
 - vakuutuskassalain 77 §:n 3 momentti
 - eläkesäätiölain 42 §:n 3 momentti.
- (3) Kirjanpitolain 3 luvun 1 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan tilinpäätökseen on sisällytettävä rahoituslaskelma, jossa on annettava selvitys varojen hankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana.

MÄÄRÄYS (kohdat 4-5)

- (4) Rahoituslaskelma laaditaan tässä määräyksessä annettua rahavirtalaskelman (suora tai epä-suora rahoituslaskelma) kaavaa noudattaen, jollei eläkekassalla tai -säätiöllä ole oikean ja riittävän kuvan antamisen kannalta syytä poiketa kaavasta. Rahoituslaskelma on esitettävä myös viimeistä edelliseltä tilikaudelta.
- (5) Rahoituslaskelmaa laadittaessa noudatetaan KILA:n yleisohjetta rahoituslaskelman laatimisesta (30.1.2007).

Rahoituslaskelmamallit:

Suora rahoituslaskelma

Liiketoiminnan rahavirta

Vakuutusmaksutulo / maksutulo _____

- jälleen- ja luottovakuuttajille maksettu osuus _____

Maksetut korvaukset _____

- jälleen- ja luottovakuuttajilta saatu osuus _____

Saadut korot _____

Saadut osingot _____

Saadut muut sijoitustulot ja tulot muista tuotoista _____

Maksut hoitokuluista _____

Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja _____

Maksetut korot ja maksut muista rahoituskuluista _____

Maksetut välittömät verot _____

Liiketoiminnan rahavirta _____

Investointien rahavirta

Investoinnit sijoituksiin (pl. rahavarat) _____

Luovutustulot sijoituksista (pl. rahavarat) _____

Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden sekä

muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot (netto) _____

Investointien rahavirta _____

Rahoituksen rahavirta	
Maksut omaan pääomaan netto	_____
Lainojen nostot	_____
Lainojen takaisinmaksut	_____
Rahoituksen rahavirta	_____
Rahavarojen muutos	_____
Rahavarat tilikauden alussa	_____
Rahavarat tilikauden lopussa	_____
(Epäsuora rahoituslaskelma)	
Liiketoiminnan rahavirta	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	_____
Oikaisut	
Vakuutusteknisen vastuuvelan /eläkevastuun muutos ¹	_____
Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonkorotukset tai realisoitumattomat arvon muutokset ²	_____
Realisoitumattomat kurssi voitot/-tappiot	_____
Pakollisen vastuuvajauksen muutos	_____
Suunnitelman mukaiset poistot	_____
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua	_____
Muut oikaisut ³	_____
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	_____
Käyttöpääoman muutos:	
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys (-)/vähennys (+)	_____
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys (+)/vähennys (-)	_____
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	_____
Maksetut korot ja maksut muista rahoituskuluista	_____
Maksetut välittömät verot	_____
Liiketoiminnan rahavirta	_____
Investointien rahavirta	
Investoinnit sijoituksiin (pl. rahavarat)	_____
Luovutustulot sijoituksista (pl. rahavarat)	_____
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden sekä	_____
Muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot (netto)	_____
Investointien rahavirta	_____

1 Omalla vastuulla olevan vakuutusteknisen vastuuvelan muutos.

2 Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonalentumisten palautukset sekä tuloutetut arvonkorotukset ja niiden oikaisut. Mikäli sijoitukset arvostetaan kirjanpidossa käypään arvoon, lisätään/vähennetään sijoitusten realisoitumattomat arvon muutokset.

3 Muut oikaisut esim. rahoituskulut, investointien rahavirtaan sisällytettävät myyntivoitot ja -tappiot sekä tuloverot varsinaisesta toiminnasta.

15/2012

Antopäivä: 13.12.2012
Voimassa: 1.1.2013 lukien toistaiseksi

72 (107)

Rahoituksen rahavirta	
Maksut omaan pääomaan netto	_____
Lainojen nostot	_____
Lainojen takaisinmaksut	_____
Maksetut osingot/takuupääoman korot ja muu voitonjako	_____
Rahoituksen rahavirta	_____
Rahavarojen muutos	_____
Rahavarat tilikauden alussa	_____
Rahavarat tilikauden lopussa	_____

(Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)

13 Eläkekassan toimintakertomus ja liitetiedot

- (1) Vakuutuskassalain (VKL) 6 luvussa säädetään eläkekassan tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. VKL 6 a luvun 77 n §:ssä säädetään lisäksi vähintään 100 vakuutetun lisäeläkkeitä myöntävän eläkesäätiön vuositilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. *(Annettu 7.3.2019, voimaan 31.3.2019)*
- (2) Finanssivalvonnan oikeus antaa velvoittavia määräyksiä perustuu seuraaviin lain säännöksiin:
 - vakuutuskassalain 74 b §:n 6 momentti
 - vakuutuskassalain 77 §:n 3 momentti.

13.1 Toimintakertomus

- (3) Toimintakertomuksessa on esitettävä KPL 3 luvun 1a §:ssä ja STMtpA 5 §:ssä vaaditut tiedot. *(Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)*
- (4) Toimintakertomuksessa on kerrottava muun muassa tilikauden aikana tapahtuneista vastuun siirroista, jakautumisista ja sulautumisista sekä varojen palautumisista osakkaille (ylikatteen tai ylittään palautus osakkaalle).

MÄÄRÄYS (kohta 5)

- (5) Toimintakertomuksessa on kerrottava vastuun siirtämisen (luovuttaminen ja vastaanottaminen), sisäisen siirron, omaisuuden vaihdon ja varojen palautuksen osalta muun muassa siirrettävän omaisuuden laatu ja euromäärä, omaisuuden käyvän arvon määrittäminen ja siirron ajankohta. Lisäksi toimintakertomuksessa tulee todeta, milloin eläkekassan hallituksen kokous on tehnyt asiasta päätöksen ja milloin asialle on saatu Finanssivalvonnan suostumus (mikäli se tarvitaan).

13.2 Liitetiedot

- (6) Tuloslaskelman ja taseen liitteenä on esitettävä VKL 74 b §:ssä, STMtpA:ssa ja siinä säädetyiltä osin KPA:ssa esitetyt liitetiedot.

MÄÄRÄYS (kohdat 7-8)

- (7) Liitetiedot on esitettävä tilikaudelta ja ellei toisin mainita myös edelliseltä tilikaudelta.
- (8) AB-eläkekassan on esitettävä tilinpäätöksessään lisäksi osastoittain jäljempänä esitetyt sijoitus-toimintaa koskevat liitetiedot luvuissa 13.2.4 ja 13.2.6.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

13.2.1 Vakuutusmaksutulo

MÄÄRÄYS (kohdat 9-11)

- (9) Lakisääteisten eläkkeiden vakuutusmaksutulo esitetään työnantajan ja työntekijäin osalta erikseen seuraavasti:

Lakisääteisten eläkkeiden vakuutusmaksutulo

TyEL:n mukainen
 Työnantajan osuus
 Työntekijäin osuus
 YEL:n mukainen
 Yhteensä

- (10) Maksuperusteista lisäeläketurvaa hoitava eläkekassa esittää vakuutusmaksut seuraavasti:

Vakuutusmaksut
 Rahoittavan yrityksen osuus
 Vakuutetun osuus

- (11) Mikäli eläkekassa harjoittaa sekä etuus pohjaista että maksuperusteista lisäeläketurvaa, esitetään maksutulo erikseen maksuperusteisten ja muiden lisäeläkejärjestelyjen osalta seuraavasti:

Maksutulo

Maksuperusteisen lisäeläkkeen vakuutusmaksut
 Rahoittavan yrityksen osuus
 Vakuutetun osuus
 Muiden eläkkeiden vakuutusmaksut
 Muiden eläkkeiden jäsenmaksut

13.2.1.1 Vakuutusmaksuvastuun muutos

MÄÄRÄYS (kohta 12)

- (12) Lakisääteiset eläkkeet:

TyEL
 YEL

Yhteensä

13.2.2 Korvauskulut

MÄÄRÄYS (kohdat 13–15)

- (13) Maksetut korvaukset eritellään seuraavasti:

Lakisääteiset eläkkeet:
 Maksetut eläkkeet:
 TyEL
 YEL
 Vastuunjakokorvaukset¹
 TyEL
 YEL

¹ Vastuunjakokorvauksiin ei sisällytetä osuutta työttömyysvakuutusrahaston vakuutusmaksusta osuutta YEL:n valtionosuudesta, osuutta palkattomien aikojen perusteella karttuneiden eläkeosien kustannustenjaosta eikä VEKL:n korvausta.

Osuus työttömyysvakuutusrahaston vakuutusmaksusta
ja palkattomien aikojen perusteella
karttuneiden eläkeosien kustannustenjaosta
VEKL:n valtion korvaus
YEL:n valtion osuus
Euroopan Yhteisön eläkkeiden siirtomäärien korot
Muut korvaukset
Työkyvyn ylläpitotoiminnan kulut

Muut eläkkeet:
Maksetut eläkkeet
Muut korvaukset
Takaisinostot

Vastuun siirrot:
Luovutetut
Vastaanotetut
Yhteensä

(Annettu 11.10.2016, voimaan 1.1.2017)

- (14) Mikäli eläkekassa on luovuttanut tai ottanut vastaan vastuuta esitetään liitetiedoissa vastuun siirrot (luovutettu/vastaanotettu) jaoteltuna TyEL:n mukaiseen ja muuhun kuin lakisääteisestä toiminnasta aiheutuvaan vastuuseen.
- (15) Liitetiedoissa kerrotaan TyEL:n mukaiseen vastuunsiirtoon sisältyvä lisävakuutusvastuun määrä erikseen luovutetun ja vastaanotetun vastuun osalta.

13.2.3 Hoitokulut

MÄÄRÄYS (kohdat 16–18)

- (16) Hoitokulut eritellään seuraavasti:
- Palkat ja palkkiot
Eläkekulut
Muut henkilösivukulut
Lakisääteiset maksut
Muut hoitokulut
- (17) Mikäli muiden hoitokulujen määrä on olennainen, annetaan liitetiedoissa lisätietoa. Mikäli muihin hoitokuluihin sisältyvät poistot eroavat olennaisesti edellisen tilikauden poistoista, annetaan liitetiedoissa asiasta lisätietoa.
- Lakisääteiset maksut:
ETK:n kustannusosuus
Oikeushallintomaksu

Finanssivalvonnan valvontamaksu
Muut erät

- (18) Mikäli eläkekassa hoitaa sekä etuusperusteista että maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä, esitetään hoitokulut seuraavasti:

	Etuusperusteinen	Maksuperusteinen	Yhteensä
Palkat ja palkkiot			
Eläkekulut			
Muut henkilösivukulut			
Muut hoitokulut			
Yhteensä			

13.2.4 Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely

MÄÄRÄYS (kohdat 19–20)

- (19) Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut eritellään seuraavasti:

Sijoitustoiminnan tuotot:

Tuotot sijoituksista osakkaana olevaan työnantajayritykseen

Osinkotuotot

Korkotuotot

Muut tuotot

Tuotot kiinteistösijoituksista

Osinkotuotot

Korkotuotot

Muut tuotot

Tuotot muista sijoituksista

Osinkotuotot

Korkotuotot

Muut tuotot

Yhteensä

Arvon alentumisten palautukset

Myyntivoitot

Yhteensä**Sijoitustoiminnan kulut:**

Kulut kiinteistösijoituksista

Kulut muista sijoituksista

Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut

Yhteensä

Arvon alentumiset ja poistot

Arvon alentumiset

Rakennusten poistot

Myyntitappiot

Yhteensä

Sijoitustoiminnan nettotuotto
ennen arvonkorotuksia ja niiden oikaisua
Sijoitusten arvonkorotus
Sijoitusten arvonkorotusten oikaisu
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen
realisoitumattomia arvon muutoksia¹
Sijoitusten realisoitumattomat arvon nousut
Sijoitusten realisoitumattomat arvon laskut
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa

- (20) Liitetiedoissa kerrotaan erikseen sijoitustoiminnan tuottoihin ja kuluihin sisältyvät olennaiset kursivoitot ja -tappiot sekä sijoitustoiminnan kuluihin sisältyvän sijoitustoiminnan hoitokulujen yhteismäärä.

13.2.5 Maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn sijoitustoiminnan nettotuotot

MÄÄRÄYS (kohta 21)

- (21) Mikäli eläkekassa harjoittaa sekä maksuperusteista että etuspohjaista lisäeläkejärjestelyä, maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn sijoitustoiminnan tuotot eritellään liitetiedoissa seuraavasti:

Sijoitustoiminnan tuotot
Sijoitustoiminnan kulut
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen arvonkorotuksia ja niiden oikaisua sekä arvonalennuksia ja niiden palautuksia
Sijoitusten arvonkorotus
Sijoitusten arvonkorotusten oikaisu
Arvonalentumiset
Arvonalentumisten palautukset
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa

Se osa sijoitustoiminnan nettotuotoista, jotka ovat syntyneet niistä sijoituksista, joiden valinnasta on päättänyt vakuutettu²

Tasetta koskevat liitetiedot

13.2.6 Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset

MÄÄRÄYS (kohta 22)

- (22) Aineettomien hyödykkeiden kunkin tase-erän ja koneiden ja kaluston tase-erän muutoksista annetaan erittely. Erittely laaditaan ottaen huomioon kirjanpitolautakunnan yleisohje suunnitelman mukaisista poistoista (16.10.2007). Erittely annetaan tilikaudelta.

¹ Mikäli sijoitukset arvostetaan taseessa käypään arvoon

² Esitetään vain, jos eläkekassan maksuperusteisessa lisäeläkejärjestelyssä sijoituksien valinnasta on päättänyt eläkekassan hallitus ja vakuutettu itse.

Hankintameno 1.1
Edellisenä vuonna loppuun poistetut
Lisäykset
Vähennykset
Siirrot erien välillä
Hankintameno 31.12.

Kertyneet poistot 1.1.
Edellisenä vuonna loppuun poistetut
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot
Tilikauden poistot
Kertyneet poistot 31.12.

Arvonalentumiset 1.1.
Edellisenä vuonna loppuun poistetut
Vähennysten ja siirtojen arvonalentumiset
Tilikauden arvonalentumiset
Arvonalentumisten palautukset
Arvonalentumiset 31.12.

Kirjanpitoarvo 31.12.
(Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)

13.2.7 Sijoitukset – arvostus taseessa hankintamenuon VKL 74 b §:n 1-3 mom. (Ei koske maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä)

13.2.7.1 Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero

MÄÄRÄYS (kohta 23)

(23) Sijoitukset esitetään seuraavasti:

Sijoitusten 31.12.	Jäljellä oleva hankintameno ¹	Kirjanpito-arvo	Käypä arvo
Kiinteistösijoitukset			
Kiinteistöt			
Kiinteistöosakkeet			
Kiinteistöjen vuokraoikeuksien hankintamenot			
Lainasaamiset omilta kiinteistöyhteisöiltä			
Sijoitukset osakkaana olevaan työnantajayritykseen			
Työnantajayrityksen osakkeet ja osuudet			
Rahoitusmarkkinavälineet			
työnantajayritykseltä			
Velkakirjasaamiset työnantajayritykseltä			

¹ Jäljellä oleva hankintameno määritellään luvussa 5.1.

Saamiset työnantajayritykseltä
 Muut sijoitukset työnantajayritykseen

Muut sijoitukset
 Osakkeet ja osuudet
 Rahoitusmarkkinavälineet
 Kiinnelainasaamiset
 Muut lainasaamiset
 Talletukset
 Muut sijoitukset²

Arvostuserot yhteensä (sijoitusten käypä arvo – kirjanpitoarvo)

Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi jaksotettua nimellisarvon ja hankintamenon erotusta (+/-)

Kirjanpitoarvo sisältää arvonkorotuksia:
 Sijoitusomaisuuden arvonkorotukset
 Käyttöomaisuuden arvonkorotukset

13.2.7.2 Kiinteistösijoitukset

MÄÄRÄYS (kohta 24)

(24) Kiinteistösijoitusten muutokset esitetään seuraavasti:

	Kiinteistöt ja kiinteistö-osakkeet ¹	Lainasaamiset omilta kiinteistö-yrityksiltä
Hankintameno 1.1.		
Lisäykset		
Vähennykset		
Tilikauden poistot		
Hankintameno 31.12.		
Kertyneet poistot 1.1.		
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot		
Tilikauden poistot		
Kertyneet poistot 31.12.		
Arvonalentumiset 1.1.		
Vähennysten arvonalentumiset		
Tilikauden arvonalentumiset		
Arvonalentumisten palautukset		
Arvonalentumiset 31.12.		

² Mikäli muiden sijoitusten määrä on olennainen, on siitä annettava lisätietoa.

¹ Sisältää kiinteistöjen vuokraoikeuksien hankintamenot

Arvonkorotukset 1.1.
Lisäykset
Vähennykset
Arvonkorotukset 31.12.

Kirjanpitoarvo 31.12.

(Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)

13.2.7.3 Omassa käytössä olevat kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet

MÄÄRÄYS (kohdat 25–27)

- (25) Eläkekassan omassa käytössä olevista kiinteistöistä ja kiinteistöosakkeista esitetään seuraavat tiedot:
- Jäljellä oleva hankintameno
 - Kirjanpitoarvo
 - Käypä arvo
- (26) Erittelyssä ilmoitetaan omassa käytössä oleva osuus kiinteistösijoituksista. Tilojen katsotaan olevan omassa käytössä, jos ne ovat konttori-, varasto-, edustus-, henkilökunnan vapaa-ajanvietto- tai muussa sellaisessa eläkekassan omassa käytössä. Henkilökunnalle vuokratut tilat eivät ole omassa käytössä.
- (27) Käytöltään jaetuissa kiinteistökohteissa oman käytön osuus lasketaan tarvittaessa neliömetrien tai muun sellaisen jakosuhteen perusteella.

13.2.8 Maksuperusteinen lisäeläkejärjestely

MÄÄRÄYS (kohta 28)

- (28) Maksuperusteinen lisäeläkejärjestelyyn kuuluvat sijoitukset esitetään seuraavasti:

Sijoitukset 31.12 (käypä arvo)	Kaikki maksuperusteiset sijoitukset	Sijoitukset, joiden valinnasta päättänyt vakuutettu
Kiinteistösijoitukset		
Kiinteistöt		
Kiinteistöosakkeet		
Muut sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet		
Rahoitusmarkkinavälineet		
Muut lainasaamiset		
Talletukset		

Muut sijoitukset¹
Yhteensä

13.2.9 Lainasaamiset

MÄÄRÄYS (kohdat 29–30)

(29) Lainasaamiset (velkakirjasaamiset ja muut saamiset) osakkaana olevalta yritykseltä eritellään seuraavasti:

Lainojen yhteismäärä
Erittely vakuuslajeittain:
Pankkitakaus
Takausvakuutus
Kiinnitykset
Muu vakuus (eriteltynä, jos määrä on olennainen)
Yhteensä

(30) Muut lainasaamiset eritellään seuraavasti:

Muut lainasaamiset
Erittely vakuuslajeittain:
Pankkitakaus
Takausvakuutus
Kiinnitys
Muu vakuus
Yhteensä

13.2.10 Saaminen (velka) vastuunjaosta

MÄÄRÄYS (kohta 31)

(31) Liitetiedoissa esitetään erikseen eläkekassan saaminen vastuunjaosta ja velka vastuunjakoon.

13.2.11 Oma pääoma

(32) Oma pääoma esitetään tase-eräkohtaisesti KPA 2 luvun 5 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti. Mikäli eläkekassalla on erilajisia takuuosuuksia, on takuupääoma lisäksi esitettävä liitetiedoissa jaoteltuna takuupääomalajeittain.

MÄÄRÄYS (kohta 33)

(33) Eläkekassan hallussa olevien omien takuuosuuksien lukumäärä ja nimellisarvo on esitettävä liitetiedoissa.

¹ Mikäli muiden sijoitusten määrä on olennainen, on niistä annettava lisätietoa.

13.2.12 Vakuutustekninen vastuovelka**MÄÄRÄYS (kohta 34)**

(34) Vakuutustekninen vastuovelka esitetään seuraavasti:

Lakisääteiset eläkkeet

Vakuutusmaksuvastuu ja korvausvastuu

Lisävakuutusvastuu

Lakisääteisten eläkkeiden osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu

Muiden eläkkeiden vastuovelka

Vakuutustekninen vastuovelka yhteensä

13.2.13 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot**MÄÄRÄYS (kohdat 35–43)**

(35) Eläkekassan omasta puolestaan antamat vakuudet ja vastuusitoumukset tulee esittää liitetiedoissa seuraavasti:

- Velat, joiden vakuudeksi on annettu eläkekassan omaisuutta eriteltyinä vakuuslajeittain.
 - annettujen vakuuksien arvo.
 - vakuustyypeittäin annettujen vakuuksien yhteenlaskettu arvo.
- Muut omasta puolesta annetut vakuudet yhteenlaskettu arvo vakuuslajeittain eriteltyinä (ei velkaa taseessa).
- Taseeseen sisällyttömät omasta puolesta annetut vastuusitoumukset ja vastuut.

(36) Omasta puolesta annetut vastuusitoumukset eritellään seuraavasti:

- vuokravastuut (ml. leasingvastuut) (*Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016*)
- eläkevastuut
- muut vastuusitoumukset
- muut eläkekassaa koskevat taloudelliset vastuut, joita ei ole merkitty taseeseen.

(37) Erityisesti muiden vastuusitoumusten ja muiden taloudellisten vastuiden osalta tulee oikean ja riittävän kuvan (tietojen) vaatimuksen täyttymisen takia antaa vastuun arvioidun euromäärän lisäksi sanallinen selostus asian luonteesta, liiketoiminnallisesta perusteesta (KPA 2 luku 7 § 3 mom.) ja arvostusperiaatteista.

(38) Muina vastuusitoumuksina eläkekassa esittää muun muassa:

- johdannaissopimuksista johtuvat vastuut (luku 13.2.15)
- rahoitusvakuuslain mukaisessa siirrossa vastaanotetun vakuuden käypä arvo, myydyn ja edelleen pantatun vakuuden käypä arvo ja tieto siitä, onko eläkekassalla velvollisuus palauttaa se.

(39) Vastuut tulee arvostaa tilinpäätöksessä varovaisuuden periaatetta noudattaen. Tämä tarkoittaa sitä, että vastuut tulee arvostaa tilinpäätöksessä nimellisarvoon tai sitä korkeampaan todennäköiseen arvoon.

- (40) Vastuita voi olla erilaisia. Eläkekassan tulee itse tilinpäätöstä laatiessaan harkita, onko sellaisia sopimuksia/sitoumuksia, joista saattaa realisoitua menoja ja menetyksiä, jotka siten tulisi esittää vastuina.
- (41) Yleisvakuuksien osalta ei laina/vakuuskohtaista erittelyä aina voi tehdä. Tällöin tulee kuitenkin esittää yleisvakuutta vastaan saatujen lainojen (muiden vastuiden) kokonaismäärä sekä erikseen yleisvakuudeksi annetut omaisuuserät.
- (42) Yhteisvastuusta ilmoitetaan vastuun kokonaismäärä sekä se, että kyseessä on yhteisvastuu.
- (43) Vastuutiedot annetaan erikseen TyEL-toiminnan ja muun toiminnan osalta.

13.2.14 Arvopaperin lainausta ja takaisinostosopimuksia koskevat liitetiedot

OHJE (kohdat 44–46)

- (44) Arvopapereiden lainaksiantajan tulisi antaa selvitys lainassa olevien arvopapereiden laadusta ja määrästä, jäljellä olevasta hankintamenosta, käyvästä arvosta sekä lainauksen kestoajasta.
- (45) Arvopapereiden lainaksiottajan tulisi antaa selvitys lainattujen arvopapereiden laadusta, määrästä, käyvästä arvosta sekä lainauksen kestosta. Lainaukseen liittyvistä vakuuksista tulisi antaa luvun 13.2.13 mukainen liitetieto.
- (46) Takaisinostosopimuksen (REPO) myyjän tulisi ilmoittaa reposopimuksin myymänsä arvopaperit liitetiedoissa pantteina luvun 13.2.13 mukaisesti.

13.2.15 Johdannaissopimuksia koskevat liitetiedot

OHJE (kohdat 47–53)

- (47) Tilinpäätöksen liitetietona tulisi selostaa eläkekassan ja -säätiön johdannaissopimusten käyttämisessä soveltamat periaatteet ja johdannaisten riskienhallintastrategia. Lisäksi tulisi selvittää johdannaissopimusten käyttö suojaustarkoitukseen (kirjanpidollinen) ja muuhun tarkoitukseen. Edellä mainitut tiedot tulisi antaa, jos johdannaissopimusten määrä on merkittävä tai niihin perustuva riski on olennainen eläkekassan ja -säätiön toiminnan kannalta. Jos johdannaissopimusten merkitys on vähäinen, tulisi tästä mainita erikseen.
- (48) Johdannaissopimukset tulisi esittää tilinpäätöksen liitetiedoissa seuraavasti:

Korkojohdannaiset
 Termiini- ja futuurisopimukset
 Optiosopimukset
 Ostetut
 Asetetut
 Koronvaihtosopimukset
 Valuuttajohdannaiset
 Termiini- ja futuurisopimukset
 Optiosopimukset
 Ostetut
 Asetetut

- Valuutanvaihtosopimukset
- Osakejohdannaiset
 - Termiini- ja futuurisopimukset
 - Optiosopimukset
 - Ostetut
 - Asetetut
- Muut johdannaissopimukset
 - Termiini- ja futuurisopimukset
 - Optiosopimukset
 - Ostetut
 - Asetetut
 - Muut

- (49) Erittely annetaan erikseen suojaavien (kirjanpidollinen) ja ei-suojaavien johdannaissopimusten osalta.
- (50) Johdannaissopimuksista tulisi ilmoittaa sopimusten käyvät arvot ja kohde-etuksien arvot edellä mainitulla tavalla jaoteltuna. Kohde-etuksien arvoina tulisi ilmoittaa korkojohdannaisten osalta sopimusten nimellisarvo, valuuttajohdannaisten osalta ostetun valuutan tilinpäätöshetken eurovasta-arvo ja osakejohdannaisten osalta osakkeiden käypä arvo tilinpäätöshetkellä. Lisäksi tulisi esittää kussakin alaryhmässä sopimusten ajallinen ulottuvuus, jos tieto on olennainen sopimukseen liittyvän riskin arvioimiseksi.
- (51) Käyvät arvot voivat perustua markkinahintoihin, vastaavanlaisen johdannaissopimuksen markkinahintaan, sopimuksesta aiheutuvien kassavirtojen nykyarvoon tai optioiden määritysmalleihin. Käyvän arvon määrittäminen tulisi selostaa kunkin alaryhmän osalta erikseen. Valuuttamääräiset sopimukset tulisi muuttaa euromääräisiksi avista- tai termiinikurssiin sopimuksesta riippuen.
- (52) Tiedot tulisi antaa erikseen avointen ja suljettujen sopimusten osalta. Annetusta informaatiosta tulisi käydä ilmi, miten avoimet ja suljetut sopimukset on käsitelty tilinpäätöksessä.
- (53) Tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa tulisi esittää johdannaissopimusten arvostus- ja muut laskentaperiaatteet.

13.3 Vakavaraisuutta koskevat liitetiedot

MÄÄRÄYS (kohta 54)

- (54) TyEL:n mukaista toimintaa harjoittavan eläkekassan vakavaraisuudesta on esitettävä tilikaudelta ja vähintään edelliseltä tilikaudelta seuraavat tiedot:
- Vakavaraisuuspääoma
 - oma pääoma
 - vapaaehtoiset varaukset
 - lisävakuutusvastuu
 - omaisuuden käypien arvojen ja taseen kirjanpitoarvojen välinen arvostusero
 - osakkaan lisämaksuvelvollisuuteen perustuva erä
 - muut erät (+/-)

Vähimmäispääomavaatimus
(Annettu 11.10.2016, voimaan 1.1.2017)

13.4 Eläkekassan riskit ja riskienhallinta

MÄÄRÄYS (kohdat 55–59)

- (55) Tilinpäätöksen liitetiedoissa on selvitettävä eläkekassan riskienhallinnan yleiset periaatteet (riskienhallintapolitiikka), riskienhallinnan vastuut ja valvonta, organisointi sekä prosessit ja riskit (riskien luokittelu, riskimittarit, valvonnanrajat ja raportointi).
- (56) Liitetiedoissa tulee lisäksi kuvata (määrällisesti ja/tai sanallisesti) eläkekassan kannalta tärkeimmät riskit kuten vakuutustoiminnan riskit, sijoitustoiminnan riskit ja operatiiviset riskit.
- (57) Vakuutusteknisen vastuuvelan osalta tulee liitetiedoissa kertoa (Ei koske maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä):
- Vakuutusteknisten riskien määrittely: eläkekassan merkittävimpien vakuutusriskien kuvaus ottaen huomioon erikseen lakisääteisen ja vapaaehtoisen toiminnan erityispiirteet
 - rahoituksen jakautuminen eläkekassan vastuulle ja eläkelaitosten yhteiselle vastuulle (tasausjärjestelmä)
 - kuvaus vakuutuslajeista (TyEL-p, TyEL-l, YEL-p, YEL-l, lisäedut) ja omalla vastuulla olevaan vakuutusliikkeeseen sisältyvistä riskeistä
 - kuvaus vakuutuskannan rakenteesta.
 - Eläkevastuun riskienhallintaan liittyen kuvaus sovellettavasta laskuperusteesta ja matemaattisista oletuksista (kuten tasoituvastuun mitoitus, kuolevuus, laskuperustekorko, työkyvyttömyysriski, indeksikorotusvastuun käyttö, kuormitus).
 - Määrällisiä tietoja eläkevastuusta.
- (58) Sijoitustoiminnan riskien osalta tulee liitetiedoissa kertoa:
- riskien määrittely ja riskienhallintastrategiat
 - riskienhallintaprosessit ja
 - määrällisiä tietoja sijoituskannan riskirakenteesta.
- (59) Operatiivisten riskien osalta tulee liitetiedoissa kertoa:
- riskien määrittely ja riskienhallintastrategia
 - riskienhallintaprosessit ja
 - kuvaus olennaisista operatiivisista riskeistä.

14 Eläkesäätiön toimintakertomus ja liitetiedot

- (1) Eläkesäätiölain (ESL) 5 luvussa säädetään eläkesäätiön tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. ESL 5 a luvun 42 n §:ssä säädetään lisäksi vähintään 100 vakuutetun lisäeläkkeitä myöntävän eläkesäätiön vuositilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. (Annettu 7.3.2019, voimaan 31.3.2019)
- (2) Finanssivalvonnan oikeus antaa velvoittavia määräyksiä perustuu seuraaviin lain säännöksiin:
 - eläkesäätiölain 41 a §:n 6 momentti
 - eläkesäätiölain 42 §:n 3 momentti.

14.1 Toimintakertomus

- (3) Toimintakertomuksessa on esitettävä KPL 3 luvun 1 a §:ssä ja STMtpA 5 §:ssä vaaditut tiedot. (Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)
- (4) Toimintakertomuksessa on kerrottava muun muassa tilikauden aikana tapahtuneista vakuutustoiminnan luovuttamisista, jakautumisista ja sulautumisista sekä suoritetuista sisäisistä siirroista osastojen välillä ja ylikatteen palautuksista työnantajayrityksille.

MÄÄRÄYS (kohta 5)

- (5) Toimintakertomuksessa on kerrottava vakuutustoiminnan luovuttamisen ja vastaanottamisen, sisäisen siirron, omaisuuden vaihdon ja ylikatteen palautuksen osalta muun muassa siirrettävän omaisuuden laatu ja euromäärä, omaisuuden käyvän arvon määrittäminen ja siirron ajankohta. Lisäksi toimintakertomuksessa tulee todeta, milloin eläkesäätiön hallituksen kokous on tehnyt asiasta päätöksen ja milloin asialle on saatu Finanssivalvonnan suostumus (mikäli se tarvitaan).

14.2 Liitetiedot

- (6) Tuloslaskelman ja taseen liitteenä on esitettävä ESL 41 a §:ssä, STMtpA:ssa ja siinä säädetyiltä osin KPA:ssa esitetyt liitetiedot.

MÄÄRÄYS (kohdat 7-8)

- (7) Liitetiedot on esitettävä tilikaudelta ja ellei toisin mainita myös edelliseltä tilikaudelta.
- (8) AB-eläkesäätiö on esitettävä tilinpäätöksessään lisäksi osastoittain jäljempänä esitetyt sijoitustoimintaa koskevat liitetiedot luvuissa 14.2.4 ja 14.2.6.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

14.2.1 Kannatusmaksut ja vakuutusmaksut

MÄÄRÄYS (kohdat 9–11)

- (9) Lakisääteisten eläkkeiden kannatusmaksut esitetään työnantajan ja työntekijäin osalta erikseen seuraavasti:

Lakisääteisten eläkkeiden kannatusmaksut

Työnantajan osuus

Työntekijän osuus

- (10) Maksuperusteista lisäeläketurvaa hoitava eläkesäätiö esittää vakuutusmaksut seuraavasti:

Vakuutusmaksut

Työnantajan osuus

Työntekijän osuus

- (11) Mikäli eläkesäätiö harjoittaa sekä etuus pohjaista että maksuperusteista lisäeläketurvaa, esitetään maksutulo erikseen maksuperusteisten ja muiden lisäeläkejärjestelyjen osalta seuraavasti:

Maksutulo

Maksuperusteisen lisäeläkkeen vakuutusmaksut

Työnantajan osuus

Vakuutetun osuus

Muiden eläkkeiden kannatusmaksut

14.2.2 Korvauskulut

MÄÄRÄYS (kohdat 12–14)

- (12) Maksetut korvaukset eritellään seuraavasti:

Lakisääteiset eläkkeet:

Maksetut eläkkeet

Osuus työttömyysvakuutusrahaston vakuutusmaksusta

ja palkattomien aikojen perusteella karttuneiden

eläkeosien kustannustenjaosta

VEKL:n valtion korvaus

Vastuunjakokorvaukset¹

Euroopan Yhteisöiden eläkkeiden siirtomäärien korvaukset

Muut maksut

Muut eläkkeet:

Maksetut eläkkeet

Muut maksut

Vakuutustoiminnan luovuttamiset/vastaanottamiset:

Luovutetut

Vastaanotetut

Yhteensä

¹ Vastuunjakokorvauksiin ei sisällytetä osuutta työttömyysvakuutusrahaston vakuutusmaksusta, osuutta palkattomien aikojen perusteella karttuneiden eläkeosien kustannusten jaosta eikä VEKL:n korvausta.

- (13) Mikäli eläkesäätiö on luovuttanut tai ottanut vastaan eläkevastuuta, esitetään liitetiedoissa vakuutustoiminnan luovuttamiset ja vastaanottamiset jaoteltuna TyEL:n mukaiseen ja muuhun kuin lakisääteisestä toimintaan.
- (14) Liitetiedoissa kerrotaan TyEL:n mukaiseen vakuutustoiminnan luovuttamiseen sisältyvä lisävakuutusvastuun määrä erikseen luovutetun ja vastaanotetun eläkevastuun osalta.

14.2.3 Hoitokulut

MÄÄRÄYS (kohdat 15–17)

- (15) Hoitokulut eritellään seuraavasti:
- Palkat ja palkkiot
 - Eläkekulut
 - Muut henkilösivukulut
 - Lakisääteiset maksut
 - Muut hoitokulut
- (16) Mikäli muiden hoitokulujen määrä on olennainen, annetaan liitetiedoissa lisätietoa. Mikäli muihin hoitokuluihin sisältyvät poistot eroavat olennaisesti edellisen tilikauden poistoista, annetaan liitetiedoissa asiasta lisätietoa.
- Lakisääteiset maksut:
- ETK:n kustannusosuus
 - Oikeushallintomaksu
 - Finanssivalvonnan valvontamaksu
 - Muut erät
- (17) Mikäli eläkesäätiö hoitaa sekä etuusperusteista että maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä, esitetään hoitokulut seuraavasti:

	Etuusperusteinen	Maksuperusteinen	Yhteensä
Palkat ja palkkiot			
Eläkekulut			
Muut henkilösivukulut			
Muut hoitokulut			
Yhteensä			

14.2.4 Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut

MÄÄRÄYS (kohdat 18–19)

- (18) Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut eritellään seuraavasti:
- Sijoitustoiminnan tuotot:**
- Tuotot sijoituksista työnantajayritykseen
 - Osinkotuotot
 - Korkotuotot

Muut tuotot
Tuotot kiinteistösijoituksista
Osinkotuotot
Korkotuotot
Muut tuotot
Tuotot muista sijoituksista
Osinkotuotot
Korkotuotot
Muut tuotot
Yhteensä
Arvonalentumisten palautukset
Myyntivoitot
Yhteensä
Sijoitustoiminnan kulut:
Kulut kiinteistösijoituksista
Kulut muista sijoituksista
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut
Yhteensä
Arvonalentumiset ja poistot
Arvonalentumiset
Rakennusten poistot
Myyntitappiot
Yhteensä
Sijoitustoiminnan nettotuotto
ennen arvonkorotuksia ja niiden oikaisua
Sijoitusten arvonkorotus
Sijoitusten arvonkorotusten oikaisu
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen
realisoitumattomia arvon muutoksia ¹
Sijoitusten realisoitumattomat arvon nousut
Sijoitusten realisoitumattomat arvon laskut
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa

- (19) Liitetiedoissa kerrotaan erikseen sijoitustoiminnan tuottoihin ja kuluihin sisältyvät olennaiset kurs-sivoitot ja -tappiot sekä sijoitustoiminnan kuluihin sisältyvän sijoitustoiminnan hoitokulujen yhteis-määrä.

14.2.5 Maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn sijoitustoiminnan nettotuotot

MÄÄRÄYS (kohta 20)

- (20) Mikäli eläkesätiö harjoittaa sekä maksuperusteista että etuspohjaista lisäeläkejärjestelyä, mak-superusteisen lisäeläkejärjestelyn sijoitustoiminnan tuotot esitetään liitetiedoissa seuraavasti:

¹ Mikäli sijoitukset arvostetaan taseessa käypään arvoon.

Sijoitustoiminnan tuotot
Sijoitustoiminnan kulut
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen arvonorotuksia ja niiden oikaisua sekä arvonalennuksia ja niiden palautuksia

Sijoitusten arvonorotus
Sijoitusten arvonorotusten oikaisu
Arvonalentumiset
Arvonalentumisten palautukset

Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa

Se osa sijoitustoiminnan nettotuotoista, jotka ovat syntyneet niistä sijoituksista, joiden valinnasta on päättänyt vakuutettu¹

Tasetta koskevat liitetiedot

14.2.6 Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset

MÄÄRÄYS (kohta 21)

(21) Aineettomien hyödykkeiden kunkin tase-erän ja koneiden ja kaluston tase-erän muutoksista annetaan erittely. Erittely laaditaan ottaen huomioon kirjanpitolautakunnan yleisohje suunnitelman mukaisista poistoista (16.10.2007). Erittely annetaan tilikaudelta.

Hankintameno 1.1

Edellisenä vuonna loppuun poistetut
Lisäykset
Vähennykset
Siirrot erien välillä

Hankintameno 31.12.

Kertyneet poistot 1.1.

Edellisenä vuonna loppuun poistetut
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot
Tilikauden poistot

Kertyneet poistot 31.12.

Arvonalentumiset 1.1.

Edellisenä vuonna loppuun poistetut
Vähennysten ja siirtojen arvonalentumiset
Tilikauden arvonalentumiset
Arvonalentumisten palautukset

Arvonalentumiset 31.12.

Kirjanpitoarvo 31.12.

(Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)

¹ Esitetään vain, jos eläkesäätiön maksuperusteisessa lisäeläkejärjestelyssä sijoituksien valinnasta on päättänyt eläkekassan hallitus ja vakuutettu itse.

14.2.7 Sijoitukset – arvostus taseessa hankintamenoon ESL 41 a §:n 1-3 mom. (Ei koske maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä)**14.2.7.1 Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero****MÄÄRÄYS (kohta 22)**

(22) Sijoitukset esitetään seuraavasti:

Sijoitusten 31.12.	Jäljellä oleva hankintameno ²	Kirjanpito-arvo	Käypä arvo
Kiinteistösijoitukset			
Kiinteistöt			
Kiinteistöosakkeet			
Kiinteistöjen vuokraoikeuksien hankintamenot			
Lainasaamiset omilta kiinteistöyhteisöiltä			
Sijoitukset työnantajayritykseen			
Työnantajayrityksen osakkeet ja osuudet			
Rahoitusmarkkinavälineet työnantajayritykseltä			
Velkakirjasaamiset työnantajayritykseltä			
Saamiset työnantajayritykseltä			
Muut sijoitukset työnantajayritykseen			
Muut sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet			
Rahoitusmarkkinavälineet			
Kiinnelainasaamiset			
Muut lainasaamiset			
Talletukset			
Muut sijoitukset ¹			

Arvostuserot yhteensä (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)

Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi jaksotettua nimellisarvon ja hankintamenon erotusta (+/-)

Kirjanpitoarvo sisältää arvonkorotuksia:
Sijoitusomaisuuden arvonkorotukset
Käyttöomaisuuden arvonkorotukset² Jäljellä oleva hankintameno määritellään luvussa 5.1.¹ Mikäli muiden sijoitusten määrä on olennainen, on siitä annettava lisätietoa.

14.2.7.2 Kiinteistösijoitukset

MÄÄRÄYS (kohta 23)

(23) Kiinteistösijoitusten muutokset esitetään seuraavasti:

	Kiinteistöt ja kiinteistö- osakkeet ²	Lainasaamiset omilta kiinteistö- yrityksiltä
Hankintameno 1.1.		
Lisäykset		
Vähennykset		
Tilikauden poistot		
Hankintameno 31.12.		
Kertyneet poistot 1.1.		
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot		
Tilikauden poistot		
Kertyneet poistot 31.12.		
Arvonalentumiset 1.1.		
Vähennysten arvonalentumiset		
Tilikauden arvonalentumiset		
Arvonalentumisten palautukset		
Arvonalentumiset 31.12.		
Arvonkorotukset 1.1.		
Lisäykset		
Vähennykset		
Arvonkorotukset 31.12.		
Kirjanpitoarvo 31.12.		

*(Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)***14.2.7.3 Omassa käytössä olevat kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet**

MÄÄRÄYS (kohdat 24–26)

- (24) Eläkesäätiön omassa käytössä olevista kiinteistöistä ja kiinteistöosakkeista esitetään seuraavat tiedot:
- Jäljellä oleva hankintameno
 - Kirjanpitoarvo
 - Käypä arvo
- (25) Erittelyssä ilmoitetaan omassa käytössä oleva osuus kiinteistösijoituksista. Tilojen katsotaan olevan omassa käytössä, jos ne ovat konttori-, varasto-, edustus-, henkilökunnan vapaa-ajanvietto-

2 Sisältää kiinteistöjen vuokraoikeuksien hankintamenot

tai muussa sellaisessa eläkesäätiön omassa käytössä. Henkilökunnalle vuokratut tilat eivät ole omassa käytössä.

- (26) Käytöltään jaetuissa kiinteistökohteissa oman käytön osuus lasketaan tarvittaessa neliömetrien tai muun sellaisen jakosuhteen perusteella.

14.2.8 Maksuperusteiseen lisäeläkejärjestelyyn kuuluvat sijoitukset

MÄÄRÄYS (kohta 27)

- (27) Maksuperusteiseen lisäeläkejärjestelyyn kuuluvat sijoitukset esitetään seuraavasti:

Sijoitukset 31.12 (käypä arvo)	Kaikki maksuperusteiset sijoitukset	Sijoitukset, joiden valinnasta päättänyt vakuutettu
Kiinteistösijoitukset		
Kiinteistöt		
Kiinteistöosakkeet		
Muut sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet		
Rahoitusmarkkinavälineet		
Muut lainasaamiset		
Talletukset		
Muut sijoitukset ¹		
Yhteensä		

14.2.9 Lainasaamiset

MÄÄRÄYS (kohdat 28–30)

- (28) Lainasaamiset (velkakirjasaamiset ja muut saamiset) työntajayritykseltä eritellään seuraavasti:

- (29) Lainasaamiset työnantajayritykseltä:

Lainojen, joissa vakuus, yhteismäärä

Erittely vakuuslajeittain:

- Pankkitakaus
- Takausvakuutus
- Kiinnitykset (ml. kiinteistökiinnitys)
- Muu vakuus (eriteltynä, jos määrä on olennainen)

Yhteensä

Lainat, joissa ei vakuutta, yhteismäärä²

Yhteensä

- (30) Taseen erä Muut lainasaamiset erittely vakuuden laadun mukaan:

¹ Mikäli muiden sijoitusten määrä on olennainen, on niistä annettava lisätietoa.

² Voi koskea vain ennen 1.4.1991 annettuja lainoja (A-osasto)

Muut lainasaamiset yhteismäärä
Erittely vakuuslajeittain:
Pankkitakaus
Takausvakuutus
Kiinnitys
Muu vakuutus
Yhteensä

14.2.10 Vastuuvajaus

MÄÄRÄYS (kohta 31)

- (31) Muiden eläkkeiden vastuuvajaus esitetään liitetiedoissa seuraavasti:
- ESL 43 §:n 5 momentin mukainen vastuuvajaus
 - ESL 44 §:n 2 momentin mukainen vakuutustekninen katevajaus
 - Yhteensä

14.2.11 Saaminen (velka) vastuunjaosta

MÄÄRÄYS (kohta 32)

- (32) Liitetiedoissa esitetään erikseen eläkesäätiön saaminen vastuunjaosta ja velka vastuunjakoon.

14.2.12 Oma pääoma

- (33) Oma pääoma eritellään tase-eräkohtaisesti KPA 2 luvun 5 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti.

14.2.13 Eläkevastuu

MÄÄRÄYS (kohta 34)

- (34) Liitetiedoissa esitetään eläkevastuu jaoteltuna seuraavasti:
- Lakisääteiset alkaneet ja vastaiset eläkkeet
 - Lakisääteisten eläkkeiden lisävakuutusvastuu
 - Lakisääteisten eläkkeiden osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu
 - Muiden eläkkeiden eläkevastuu
 - Eläkevastuu yhteensä

14.2.14 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

MÄÄRÄYS (kohdat 35–43)

- (35) Eläkesäätiön omasta puolestaan antamat vakuudet ja vastuusitoumukset tulee esittää liitetiedoissa seuraavasti:
- Velat, joiden vakuudeksi on annettu eläkesäätiön omaisuutta eriteltyinä vakuuslajeittain.

- annettujen vakuuksien arvo.
 - vakuustyypeittäin annettujen vakuuksien yhteenlaskettu arvo.
 - Muut omasta puolesta annetut vakuudet yhteenlaskettu arvo vakuuslajeittain eriteltyinä.
 - Taseeseen sisällyttömät omasta puolesta annetut vastuusitoumukset ja vastuut
- (36) Omasta puolesta annetut vastuusitoumukset eritellään seuraavasti:
- vuokravastuut (ml. leasingvastuut) (Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016)
 - eläkevastuut
 - muut vastuusitoumukset
 - muut eläkesäätiötä koskevat taloudelliset vastuut, joita ei ole merkitty taseeseen.
- (37) Erityisesti muiden vastuusitoumusten ja muiden taloudellisten vastuiden osalta tulee oikean ja riittävän kuvan (tietojen) vaatimuksen täyttymisen takia antaa vastuun arvioidun euromäärän lisäksi sanallinen selostus asian luonteesta, liiketoiminnallisesta perusteesta (KPA 2 luku 7 § 3-mom.) ja arvostusperiaatteista.
- (38) Muina vastuusitoumuksina eläkesäätiö esittää muun muassa:
- johdannaissopimuksista johtuvat vastuut (luku 14.2.16)
 - rahoitusvakuuslain mukaisessa siirrossa vastaanotetun vakuuden käypä arvo, myydyn ja edelleen pantatun vakuuden käypä arvo ja tieto siitä, onko eläkekassalla velvollisuus palauttaa se.
- (39) Vastuut tulee arvostaa tilinpäätöksessä varovaisuuden periaatetta noudattaen. Tämä tarkoittaa sitä, että vastuut tulee arvostaa tilinpäätöksessä nimellisarvoon tai sitä korkeampaan todennäköiseen arvoon.
- (40) Vastuita voi olla erilaisia. Eläkesäätiön tulee itse tilinpäätöstä laatiessaan harkita, onko sellaisia sopimuksia/sitoumuksia, joista saattaa realisoitua menoja ja menetyksiä ja jotka siten tulisi esittää vastuina.
- (41) Yleisvakuuksien osalta ei laina/vakuuskohtaista erittelyä aina voi tehdä. Tällöin tulee kuitenkin esittää yleisvakuutta vastaan saatujen lainojen (muiden vastuiden) kokonaismäärä sekä erikseen yleisvakuudeksi annetut omaisuuserät.
- (42) Yhteisvastuusta ilmoitetaan vastuun kokonaismäärä sekä se, että kyseessä on yhteisvastuu.
- (43) AB-eläkesäätiön vastuut esitetään liitetiedoissa osastoittain.

14.2.15 Arvopaperin lainausta ja takaisinostosopimuksia koskevat liitetiedot

OHJE (kohdat 44–46)

- (44) Arvopapereiden lainaksiantajan tulisi antaa selvitys lainassa olevien arvopapereiden laadusta ja määrästä, jäljellä olevasta hankintamenosta, käyvistä arvosta sekä lainauksen kestoajasta.
- (45) Arvopapereiden lainaksiottajan tulisi antaa selvitys lainattujen arvopapereiden laadusta, määrästä, käyvistä arvosta sekä lainauksen kestosta. Lainaukseen liittyvistä vakuuksista tulisi antaa luvun 14.2.14 mukainen liitetieto.

- (46) Takaisinostosopimuksen (REPO) myyjän tulisi ilmoittaa reposopimuksin myymänsä arvopaperit liitetiedoissa pantteina luvun 14.2.14 mukaisesti.

14.2.16 Johdannaissopimuksia koskevat liitetiedot

OHJE (kohdat 47–53)

- (47) Tilinpäätöksen liitetietona tulisi selostaa yrityksen johdannaissopimusten käyttämisessä sovellettavat periaatteet ja johdannaisten riskienhallintastrategia. Lisäksi tulisi selvittää johdannaissopimusten käyttö suojaustarkoitukseen (kirjanpidollinen) ja muuhun tarkoitukseen. Edellä mainitut tiedot tulisi antaa, jos johdannaissopimusten määrä on merkittävä tai niihin perustuva riski on olennainen yrityksen toiminnan kannalta. Jos johdannaissopimusten merkitys on vähäinen, tulisi tästä mainita erikseen.
- (48) Johdannaissopimukset tulisi esittää tilinpäätöksen liitetiedoissa seuraavasti:
- Korkojohdannaiset
 - Termiini- ja futuurisopimukset
 - Optiosopimukset
 - Ostetut
 - Asetetut
 - Koronvaihtosopimukset
 - Valuuttajohdannaiset
 - Termiini- ja futuurisopimukset
 - Optiosopimukset
 - Ostetut
 - Asetetut
 - Valuutanvaihtosopimukset
 - Osakejohdannaiset
 - Termiini- ja futuurisopimukset
 - Optiosopimukset
 - Ostetut
 - Asetetut
 - Muut johdannaissopimukset
 - Termiini- ja futuurisopimukset
 - Optiosopimukset
 - Ostetut
 - Asetetut
 - Muut
- (49) Erittelyssä tulisi antaa erikseen suojaavien (kirjanpidollinen) ja ei-suojaavien johdannaissopimusten osalta.
- (50) Johdannaissopimuksista tulisi ilmoittaa sopimusten käyvät arvot ja kohde-etuuksien arvot edellä mainitulla tavalla jaoteltuna. Kohde-etuuksien arvoina tulisi ilmoittaa korkojohdannaisten osalta sopimusten nimellisarvo, valuuttajohdannaisten osalta ostetun valuutan tilinpäätöshetken eurovasta-arvo ja osakejohdannaisten osalta osakkeiden käypä arvo tilinpäätöshetkellä. Lisäksi tulisi esittää kussakin alaryhmässä sopimusten ajallinen ulottuvuus, jos tieto on olennainen sopimukseen liittyvän riskin arvioimiseksi.

- (51) Käyvät arvot voivat perustua markkinahintoihin, vastaavanlaisen johdannaissopimuksen markkinahintaan, sopimuksesta aiheutuvien kassavirtojen nykyarvoon tai optioiden määritysmalleihin. Käyvän arvon määritysmenettelyt selostetaan kunkin alaryhmän osalta erikseen. Valuuttamääräiset sopimukset tulisi muuttaa euromääräisiksi avista- tai termiinikurssiin sopimuksesta riippuen.
- (52) Tiedot tulisi antaa erikseen avointen ja suljettujen sopimusten osalta. Annetusta informaatiosta tulisi käydä ilmi, miten avoimet ja suljetut sopimukset on käsitelty tilinpäätöksessä.
- (53) Tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa tulisi esittää johdannaissopimusten arvostus- ja muut laskentaperiaatteet.

14.3 Vakavaraisuutta koskevat liitetiedot

MÄÄRÄYS (kohta 54)

- (54) TyEL:n mukaista toimintaa harjoittavan eläkesäätiön vakavaraisuudesta on esitettävä tilikaudelta ja vähintään edelliseltä tilikaudelta seuraavat tiedot:

Vakavaraisuuspääoma
oma pääoma
vapaaehtoiset varaukset
lisävakuutusvastuu
omaisuuden käypien arvojen ja taseen kirjanpitoarvojen välinen arvostusero
työnantajan lisämaksuvelvollisuuteen perustuva erä
muut erät (+/-)

Vähimmäispääomavaatimus
(Annettu 11.10.2016, voimaan 1.1.2017)

14.4 Eläkesäätiön riskit ja riskienhallinta

MÄÄRÄYS (kohdat 55–59)

- (55) Tilinpäätöksen liitetiedoissa on selvitettävä eläkesäätiön riskienhallinnan yleiset periaatteet (riskienhallintapolitiikka), riskienhallinnan vastuut ja valvonta, organisointi sekä prosessit ja riskit (riskien luokittelu, riskimittarit, valvonnanrajat ja raportointi).
- (56) Liitetiedoissa tulee lisäksi kuvata (määrällisesti ja/tai sanallisesti) eläkesäätiön kannalta tärkeimmät riskit kuten vakuutustoiminnan riskit, sijoitustoiminnan riskit ja operatiiviset riskit.
- (57) Vakuutusteknisen eläkevastuun osalta tulee liitetiedoissa kertoa (Ei koske maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä):
- Vakuutusteknisten riskien määrittely: eläkesäätiön merkittävimpien vakuutusriskien kuvaus ottaen huomioon erikseen lakisääteisen ja vapaaehtoisen toiminnan erityispiirteet
 - rahoituksen jakautuminen eläkesäätiön vastuulle ja eläkelaitosten yhteiselle vastuulle (tasausjärjestelmä)
 - kuvaus vakuutuslajeista (TyEL-p, TyEL-l, lisäedut) ja omalla vastuulla olevaan vakuutusliikkeeseen sisältyvistä riskeistä
 - kuvaus vakuutuskannan rakenteesta.

- Eläkevastuun riskienhallintaan liittyen kuvaus sovellettavasta laskuperusteesta ja matemaattisista oletuksista (kuten kuolevuus, laskuperustekorko, työkyvyttömyysriski, indeksikorotusvastuun käyttö, kuormitus).
- Määrällisiä tietoja eläkevastuusta.

- (58) Sijoitustoiminnan riskien osalta tulee liitetiedoissa kertoa:
- riskien määrittely ja riskienhallintastrategiat
 - riskienhallintaprosessit ja
 - määrällisiä tietoja sijoituskannan riskirakenteesta.
- (59) Operatiivisten riskien osalta tulee liitetiedoissa kertoa:
- riskien määrittely ja riskienhallintastrategiat
 - riskienhallintaprosessit ja
 - kuvaus olennaisista operatiivisista riskeistä.

15 Tunnusluvut

- (1) Vakuutuskassalain (VKL) 6 luvussa säädetään eläkekassan ja eläkesäätiölain (ESL) 5 luvussa eläkesäätiön tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.
- (2) Finanssivalvonnan oikeus antaa velvoittavia määräyksiä perustuu seuraaviin lain säännöksiin:
 - vakuutuskassalain 74 b §:n 6 momentti
 - vakuutuskassalain 77 §:n 3 momentti
 - eläkesäätiölain 41 a §:n 6 momentti
 - eläkesäätiölain 42 §:n 3 momentti.

15.1 Taloudellista kehitystä ja vakuutustoimintaa kuvaavat tunnusluvut

15.1.1 Yleistä

MÄÄRÄYS (kohdat 3-12)

- (3) Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut koskevat tunnuslukujen laskentaperiaatteiden osalta kaikkea eläkekassojen ja -säätiöiden TyEL-toimintaa myös silloin, kun ne ilmoittavat tunnuslukuja muulloinkin kuin tilinpäätöksessä.
- (4) Tunnuslukukäsitteet ovat vastaavat kuin tuloslaskelmassa ja taseessa, jollei jäljempänä toisin määritellä.
- (5) Tunnusluvut julkaistaan tilinpäätöksessä ja osavuosisiraportissa näissä määräyksissä ja ohjeissa esitetyssä muodossa (liitteet 1.1 – 1.6 ja 2.1 – 2.4). Osavuosisiraportissa vertailutietona esitetään vastaavan ajankohdan tiedot edelliseltä tilikaudelta ja edellisen tilikauden tiedot.
- (6) Tunnusluvut esitetään tilinpäätöksessä viideltä viimeksi päättyneeltä tilikaudelta tai, jos eläkekassa ei ole toiminut viittä tilikautta, koko toiminta-ajalta.
- (7) Tilinpäätöksen liitetiedoissa on tunnuslukujen lisäksi ilmoitettava niiden laskentakaavat ja tunnuslukujen sisältö.
- (8) Tunnusluvut on laskettava ja esitettävä vähintään miljoonan euron tarkkuudella ja prosentit sekä suhdeluvut yhden desimaalin tarkkuudella.
- (9) Tunnusluvut lasketaan sijoitustoiminnan osalta pääasiassa käyvin arvoin.
- (10) Tunnusluvun saama arvo ilmoitetaan myös siinä tapauksessa, että se on negatiivinen.
- (11) Esitettäessä tunnuslukuja, jotka kuvaavat tuloksen syntyä tai tulosvaikutusta on luvut esitettävä etumerkkeineen.
- (12) Sen varmistamiseksi, että tilinpäätös tunnuslukuineen antaa eläkekassan ja -säätiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta oikean ja riittävän kuvan, on tunnuslukujen yhteydessä annettava tarvittaessa lisätietoja.

15.1.2 Tunnuslukujen laskentakaavat ja analyysien esittäminen**MÄÄRÄYS (kohdat 13–45)****Maksetut eläkkeet**

- (13) Tuloslaskelman mukaiset maksetut eläkkeet ja muut korvaukset (Eläkekassa ilman työkyvyn ylläpitotoiminnan hoitokuluja).

Sijoitustoiminnan nettotuotto

- (14) Sijoitustoiminnan nettotuotto on sijoitustoiminnan tuottojen ja kuluja erotus. Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin esitetään suhteessa sitoutuneeseen pääomaan.
- (15) Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin suhteessa sitoutuneeseen pääomaan lasketaan sijoituslajeittain ja sijoitusten yhteismäärälle ottaen huomioon päivittäin tai kuukausittain aikapainotetut kassavirrat. Ellei käytävissä ole kassaperusteista laskentaa, voidaan tuotto laskea suoriteperusteisesti.
- (16) Kauden tuotto lasketaan mukautettua Dietz'in kaavaa (aika- ja rahapainotettua kaavaa) käyttäen niin, että sitoutunut pääoma lasketaan lisäämällä kauden alun markkina-arvoon kauden aikaiset kassavirrat painotettuna sillä suhteellisella osuudella koko kauden pituudesta, joka on jäljellä tapahtumapäivästä tai tapahtumakuukauden puolivälistä kauden loppuun. Tuotto sitoutuneelle pääomalle voidaan laskea myös muulla tavalla, jos sen antama tulos ei tarkkuudeltaan olennaisesti poikkea edellä mainitulla menetelmällä saadusta tuloksesta.
- (17) Tuoton laskentaperiaatteen osalta on noudatettava jatkuvuutta eikä menetelmän tarkkuustasoa saa heikentää aikaisemmin käytetystä tasosta (päiväpainotuksesta ei saa siirtyä takaisin kuukausipainotukseen). Sellaisen omaisuusryhmän (kiinteistöt), johon ei voida soveltaa päiväkohtaista laskentaa, tuotto voidaan laskea käyttämällä kuukausikohtaista laskentaa.

Kassavirralla tarkoitetaan myyntien/tuottojen ja ostojen ja kuluja erotusta.

- (18) Johdannaisten tuotot ja kulut kohdistetaan alla olevalle omaisuuserälle. Ei suojaavan johdannaisen tuotot ja kulut merkitään siten kuin vastaavan omaisuuserän tuotot ja kulut. Osakejohdannaisten tuotot ja kulut käsitellään osakkeiden ryhmässä.
- (19) Valuutasta johtuvat tuotot ja kulut kohdistetaan alla olevalle omaisuuserälle.
- (20) Korkorahastojen tuotot kohdistetaan samalla tavalla kuten korkorahastot on kohdistettu sijoitusjakaumassa: pitkän koron rahastot joukkovelkakirjalainoihin ja lyhyen koron rahastot rahamarkkina-sijoituksiin. Sijoituksista sijoitusrahastoihin ja niihin rinnastettaviin muihin yhteissijoitusyrityksiin, jotka sijoittavat kiinteistöihin ja kiinteistöyhteisöihin osalta menetellään vastaavasti.
- (21) Sijoituslajeille kohdistamattomia tuottoja ja kuluja ovat sijoitustoiminnan hoitokulut (kuten oman sijoitusorganisaation kulut ja ulkopuoliselle maksetut varainhoitopalkkiot), sijoitustoiminnan muut tuotot ja kulut (kuten säilytyspalkkiot ja vakuutusliikkeen valuuttakurssierot) siltä osin kuin niitä ei pystytä kohdistamaan omaisuuslajeille, toimitusmaksut, takaisinmaksupalkkiot, muut korkotuotot.
- (22) Rahoihin ja pankkisaamisiin sisältyvien sekä euromääräisten että valuuttatilien tuotot kirjataan erään Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset.

- (23) Tase-erä Rahat ja pankkisaamiset otetaan mukaan sijoitusten markkina-arvoon ja sitoutuneeseen pääomaan samoin kauppahintasaamiset ja -velat.

Sijoitusjakauma käyvin arvo

- (24) Perusjakauma tarkoittaa käteissijoitusten ja johdannaisten yhteenlaskettua markkina-arvoa. Riskikorjattu jakauma tarkoittaa käteissijoitusten ja johdannaisten deltakorjattujen (futuuri- ja termiini- kohde-etuus sekä optioiden kohde-etuus kerrottuna option deltalla eli johdannaisten riskivai- kutus) kohde-etuusarvojen yhteenlaskettua arvoa. riskikorjattuun jakaumaan ei lasketa mukaan johdannaisten markkina-arvoa.
- (25) Korkorahastoista pitkän koron rahastot sisältyvät joukkovelkakirjalainoihin ja lyhyen koron rahas- tot rahamarkkinasijoituksiin. Sijoitukset sijoitusrahastoihin ja niihin rinnastettaviin muihin yhteissi- joitusyrityksiin, jotka sijoittavat kiinteistöihin ja kiinteistöyhteisöihin luetaan kiinteistösijoituksiin.
- (26) Johdannaisten siirtyvissä erissä olevat laskennalliset arvostuserot ja ennakkomaksuissa olevat preemiot kohdistetaan alla olevalle omaisuuserälle.
- (27) Erään Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset otetaan mukaan Rahat ja pankkisaamiset, si- joituksiin liittyvät kauppahintasaamiset ja velat sekä johdannaisiin liittyvät vakuudet.
- (28) Muut sijoitukset eritellään raportissa Hedge-rahastoihin, hyödykesijoituksiin ja muihin sijoituksiin.
- (29) Sijoitusjakaumassa esitetään joukkovelkakirja – salkun modifioitu duraatio (D mod).

Liikevaihto

- (30) Liikevaihto=
+ vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta
+ sijoitustoiminnan nettotuotto kirjanpidossa
+ muut tuotot

Kokonaishoitokulut

- (31) Kokonaishoitokulut=
+ tuloslaskelman erä Hoitokulut
+ sijoitustoiminnan hoitokulut
+ työkyvyn ylläpitotoiminnon hoitokuluja

Kokonaistulos

- (32) Kokonaistulos=
Vakavaraisuuden kartuttaminen vakuutusmaksuilla
+ Sijoitustoiminnan tulos käyvin arvo
+ Varojen sisäinen siirto osastolta A osastolle B

Tulosanalyysi

- (33) Lisävakuutusvastuun muutokseen ei tulosanalyysissä lasketa mukaan kannansiirtojen (eläke- kassa) tai vakuutustoiminnan siirtojen (eläkesäätiö) vaikutusta.

Työkyvyn ylläpitotoiminta

- (34) Eläkekassan tulee ilmoittaa korvauskuluihin tilikaudella kirjatut työkyvyn ylläpitotoiminnan kulut ja työkyvyttömyysriskin hallintaosasta saatu maksutulo sekä edellä mainittujen erien suhde. (Annettu 11.10.2016, voimaan 1.1.2017)
- (35) Eläkesäätiön tulee ilmoittaa, paljonko muihin kuluihin on kirjattu työkyvyn ylläpitotoiminnan kuluja ja paljonko on asetuksen (STMA:n 2/2012 eläkesäätiön erinäisistä säännöksistä annetun STM:n asetuksen muuttamisesta) sallima näiden kulujen enimmäismäärä sekä edellä mainittujen erien suhde. (Annettu 11.10.2016, voimaan 1.1.2017)
- (36) Enimmäismäärää ei tarvitse ilmoittaa, mikäli eläkekassa ja -säätiö ei ole lainkaan kirjannut työkyvyn ylläpitotoiminnan kuluja tilikaudella. (Annettu 11.10.2016, voimaan 1.1.2017)

Vakavaraisuuspääoma

- (37) Vakavaraisuuspääoma ja sitä koskevat tunnusluvut esitetään myös kuvan muodossa viideltä vuodelta.
- vakavaraisuusraja
 - vakavaraisuuspääoman enimmäismäärä
 - vakavaraisuuspääoma
 - eläkevarat suhteessa STM asetuksen (1336/2002) 13 §:n 11 kohdan mukaiseen vastuuvakaan/eläkevastuuseen (vakavaraisuusaste %)
 - vakavaraisuuspääoma suhteessa vakavaraisuusrajaan (vakavaraisuusasema)
- (Annettu 11.10.2016, voimaan 1.1.2017)
- (38) Tasoitusmäärä esitetään erikseen osana vakavaraisuuspääomaa. Lain 853/2008 mukainen tassaustavastuusta toimintapääomaan rinnastettava erä esitetään osana toimintapääomaa vuosilta 2008 - 2012.

Eläkevarat / Eläkekassa

- (39) Eläkevarat=
STM asetuksen (1336/2002) 13 §:n 11 kohdan mukaisesti

Eläkevarat / Eläkesäätiö

- (40) Eläkevarat=
STM asetuksen (1336/2002) 13 §:n 11 kohdan mukaisesti

TyEL-palkkasumma ja YEL-työtulosumma / Eläkekassa

- (41) Tilinpäätösajankohdan mukainen palkkasumma- ja työtulosumma-arvio koko vuodelta.

Tyel-palkkasumma / Eläkesäätiö

- (42) Tilinpäätösajankohdan mukainen palkkasumma- ja työtulosumma-arvio koko vuodelta.

Vakuutusten, vakuutettujen ja eläkkeensaajien lukumäärä

- (43) Lukumäärä tilinpäätöshetkellä.

- (44) TyEL-vakuutetuista lasketaan niiden lukumäärä, joilla on ollut ansioita viimeisen kuukauden aikana, kuitenkin siten, että jokainen tulee lasketuksi vain kerran. *(Annettu 7.3.2019, voimaan 31.3.2019)*
- (45) Perhe-eläkkeessä eläkkeensaajien lukumäärä lasketaan yhdeksi riippumatta edunsaajien lukumäärästä.

16 Kumotut määräykset ja ohjeet

Nämä määräykset ja ohjeet kumoavat voimaan tullessaan seuraavat Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet:

- Vakuutusvalvontaviraston eläkekassoille antaman määräys- ja ohjekokoelman Dnro 7/101/2011 luvut 1 ja 4.1.1.2 - 4.1.1.3 sekä 4.1.1.5 - 4.1.2.4 liitteineen.
- Vakuutusvalvontaviraston eläkesäätiöille antaman määräys- ja ohjekokoelman Dnro 8/101/2011 luvut 1 ja 4.1.1.2 - 4.1.1.3 sekä 4.1.2 - 4.2.4 liitteineen.
- Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet 14/2012 Kirjanpitoa, tilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevien määräykset ja ohjeet Dnro 7/01.00/2012 luvun 10 Sijoitusten arvostaminen käypään arvoon ja suojauslaskenta liitetietoineen
- Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet 15/2012 Kirjanpitoa, tilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevien määräykset ja ohjeet Dnro 11/01.00/2012 luvun 9 Sijoitusten arvostaminen käypään arvoon ja suojauslaskenta liitetietoineen.

17 Muutoshistoria

Näitä määräyksiä ja ohjeita on muutettu sen voimaantulon jälkeen seuraavasti

Annettu 9.3.2016, voimaan 1.4.2016

- *muutettu määräyksiä ja ohjeita kirjanpitolain muutoksilla (laki kirjanpitolain muuttamisesta 1620/2015)*
- *muutettu määräyksiä ja ohjeita eläkesäätiölain muutoksilla (laki eläkesäätiölain muuttamisesta 1157/2015)*
- *muutettu määräyksiä ja ohjeita vakuutuskassalain muutoksilla (laki vakuutuskassalain muuttamisesta 1671/2015)*
- *lisätty lukuun 4 kohta (60)*
- *lisätty lukuun 5 kohdat (14), (17)-(19), (22), (24), (26) ja (31)*
- *kumottu aikaisempi 9 luku Sijoitusten arvostaminen käypään arvoon ja suojauslaskenta*
- *muutettu 9 luvun kohdat (12) ja (23)*
- *lisätty 9 luvun kohta (9), minkä johdosta luvun kohdat on numeroitu uudelleen*
- *muutettu 10 luvun tuloslaskelmakaavaa*
- *lisätty 10 luvun kohdat (100)-(104)*
- *lisätty 11 luvun kohta (52), minkä johdosta luvun kohdat on numeroitu uudelleen*
- *muutettu aikaisemman 12 luvun tasekaavaa*
- *lisätty 12 luku Rahoituslaskelma*
- *lisätty 13 luvun kohta (22), minkä johdosta luvun kohdat on numeroitu uudelleen*
- *muutettu 13 luvun kohta (24)*
- *lisätty 14 luvun kohta (21), minkä johdosta luvun kohdat on numeroitu uudelleen*
- *muutettu 14 luvun kohta (23)*

Samalla on tehty eräitä yksittäisiä selvennyksiä määräysten ja ohjeiden kirjoitusasuun.

Annettu 11.10.2016, voimaan 1.1.2017

- *muutettu 10 luvun kohta (120)*
- *muutettu 13 luvun kohdat (13), (54)*
- *muutettu 14 luvun kohta (54)*
- *muutettu 15 luvun kohdat (34)-(37), (39) ja (40)*

Muutokset liittyvät pääosin vakavaraisuus- ja eläkeuudistukseen.

Annettu 23.11.2017, voimaan 31.12.2017

- *muutettu 3 luvun kohta (1)*

Muutos liittyy lakiin kirjanpitolain muuttamisesta (1376/2016).

Annettu 7.3.2019, voimaan 31.3.2019

- *muutettu 4 luvun kohdat (4) ja (15)*
- *muutettu 11 luvun kohta (10)*
- *muutettu 13 luvun kohta (1)*

- *muutettu 14 luvun kohta (1)*
- *muutettu 15 luvun kohta (44)*

Muutokset johtuvat pääosin eläkesäätiölain (1295/2018) ja vakuutuskassalain (1296/2018) muutoksista ja yksittäisistä selvennyksistä.

[Annettu x.x.2019, voimaan x.x.2019](#)

- [muutettu 10 luvun kohta \(11\)](#)

[Muutos johtuu työntekijän eläkelain \(395/2006\) muutoksesta liittyen laiminlyöntimaksun käsitteeseen.](#)

18 Liitteet

18.1 Eläkekassat ja –säätiöt

- (1) Tilinpäätöstä koskevat tunnusluvut ja analyysit
- Tiivistelmä tunnusluvuista (liite 1.1)
 - Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle (liite 1.2)
 - Sijoitusjakauma käyvin arvoin (liite 1.3)
 - Tulosanalyysi (liite 1.4)
 - Vakavaraisuuspääoma ja sen rajat (liite 1.5)
 - Työkyvyn ylläpitotoiminta (liite 1.6)
- (2) Osavuosisirporttia koskevat tunnusluvut ja analyysit osavuosisirportti (mikäli julkistetaan)
- Tiivistelmä tunnusluvuista (liite 2.1)
 - Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle (liite 2.2)
 - Sijoitusjakauma käyvin arvoin (liite 2.3)
 - Vakavaraisuuspääoma ja sen rajat (liite 2.4)